

**T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI**

**BANKALARDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME
VE
TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN KATILIM BANKALARI
ÜZERİNDE BİR UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. RAİF PARLAKKAYA**

**HAZIRLAYAN
İSMAİL KARAAYHAN**

KONYA 2008

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii

GİRİŞ	1
-------	---

BÖLÜM I

BANKACILIK KAVRAMI VE TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ

1.1. BANKA TANIMI	3
1.2. BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI	3
1.2.1. Hukuki Yapılarına Göre Bankalar	4
1.2.1.1. Bireysel Girişim Şeklinde Kurulan Bankalar	4
1.2.1.2. Ticaret Şirketleri Olarak Kurulan Bankalar	4
1.2.1.3. Özel Kanunla Kurulan Bankalar	4
1.2.2. Mülkiyet Yapılarına Göre Bankalar	5
1.2.2.1. Kamusal Sermayeli Bankalar	5
1.2.2.2. Özel Sermayeli Bankalar	5
1.2.2.3. Yabancı Sermayeli Bankalar	5
1.2.3. Ekonomik İşlevlerine Göre Bankalar	6
1.2.3.1. Merkez Bankaları	6
1.2.3.2. Ticari Bankalar	7
1.2.3.3. Kalkınma ve Yatırım Bankaları	7
1.2.3.4. Ziraat Bankaları	8
1.2.3.5. Halk Bankaları	9
1.2.3.6. Emlak ve İpotek Bankaları	9
1.2.3.7. Kıyı Bankacılığı (Offshore Bankalar)	10
1.2.4. Perakendeci ve Toptancı Bankalar	10
1.2.4.1. Perakendeci Bankalar	10

1.2.4.2. Toptancı Bankalar	11
1.2.5. Çalışma Sistemlerine Göre Bankalar	11
1.2.5.1. Geleneksel Bankalar	11
1.2.5.2. Katılım Bankaları	12
1.3. TİCARİ BANKACILIĞIN BANKACILIK SİSTEMİNDEKİ YERİ	12
1.3.1. Ticari Bankaların Önemi	13
1.4. TİCARİ BANKALARIN FONKSİYONLARI	13
1.4.1. Kaynak Aktarma Fonksiyonu	14
1.4.2. Kaydi Para Yaratma Fonksiyonu	14
1.4.3. Hizmet Fonksiyonu	16
1.5. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ	17
1.5.1. Türkiye’ de Bankacılığın Gelişimi	17
1.5.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	17
1.5.1.2. Cumhuriyet Dönemi	19
1.5.2. Türk Bankacılık Sisteminin Yapısı	23
1.5.2.1. Hukuki Yapı	24
1.5.2.2. Örgütsel Yapı	26
1.5.3. Türk Bankacılık Sektörünün Özellikleri	28
1.5.4. Türk Bankacılık Sektörünün Sorunları	30
1.5.4.1. Ekonomik Sorunlar	30
1.5.4.2. Yapısal Sorunlar	31

BÖLÜM II

FAİZSİZ BANKACILIĞIN TÜRKİYE YANSIMASI: KATILIM BANKACILIĞI

2.1. FAİZSİZ BANKACILIK KAVRAMI	34
2.2. FAİZSİZ BANKACILIĞIN DÜNYA’DAKİ GELİŞİMİ	35
2.3. KATILIM BANKACILIĞININ TÜRKİYE’DE GELİŞİMİ	39
2.3.1. Özel Finans Kurumları (Ö.F.K.)	39
2.3.2. Katılım Bankalarına Geçiş	41
2.4. KATILIM BANKALARININ YAPISI ve ÖZELLİKLERİ	43
2.4.1. Katılım Bankalarının Yapısı	43

2.4.2. Katılım Bankalarının Özellikleri	44
2.5. KATILIM BANKALARININ FAALİYETLERİ	45
2.5.1. Katılım Bankalarında Fon Toplama Faaliyetleri	45
2.5.2. Katılım Bankalarının Fon Kullandırma Faaliyetleri	46
2.5.2.1. Üretim Desteği Sağlanması	46
2.5.2.2. Kar- Zarar Ortaklığı	46
2.5.2.3. Kira Akdi	47
2.5.2.4. Mal Karşılığı Vesaiki Alım Satımı	47
 BÖLÜM III	
BANKALARDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME	
3.1. PERFORMANS KAVRAMI	48
3.2. BANKALARDA PERFORMANS DEĞERLENDİRMENİN ÖNEMİ	49
3.2.1. Banka Performansı İle İlgilenen Taraflar	49
3.2.1.1. Yatırımcılar	50
3.2.1.2. Müşteriler	50
3.2.1.3. Banka Yönetimi	50
3.2.1.4. Denetleyici Kuruluşlar	50
3.2.2. Bankalarda Performans Değerlendirme	
Kullanılan Bilgi Kaynakları	51
3.2.2.1. Dış Bilgi Kaynakları	51
3.2.2.2. İç Bilgi Kaynakları	53
3.3. BANKA PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİNDE	
KULLANILAN YÖNTEMLER	59
3.3.1. Oran Analizi Yöntemi	59
3.3.1.1. Sermaye Yeterliliği Oranları	60
3.3.1.2. Aktif Kalitesi Oranları	61
3.3.1.3. Likidite Yeterliliği Oranları	62
3.3.1.4. Karlılık Oranları	64
3.3.1.5. Gelir – Gider Yapısı Oranları	67

3.3.1.6. Menkul Kıymetlerin Piyasa Değerine Göre	
Karlılık Oranları	69
3.3.1.7. Büyüme Oranları	70
3.3.1.8. Büyüklük (Size) Analizi	71
3.3.2. Yatay ve Dikey Analiz Yöntemi	71
3.3.3. Katma Değer Yöntemi	73

BÖLÜM IV

KATILIM BANKALARI ÜZERİNDE PERFORMANS DEĞERLENDİRME UYGULAMASI

4.1. UYGULAMANIN AMACI	76
4.2. UYGULAMANIN YÖNTEMİ	76
4.3. KATILIM BANKALARINDA ORAN ANALİZİ İLE PERFORMANS DEĞERLENDİRME	77
4.3.1. Sermaye Yeterliliği Analizi	77
4.3.1.1. Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı	77
4.3.1.2. Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklar Oranı	79
4.3.2. Aktif Kalitesi Analizi	81
4.3.2.1. Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı	81
4.3.2.2. Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı	82
4.3.2.3. Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı	84
4.3.3. Likidite Yeterliliği Analizi	86
4.3.3.1. Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı	86
4.3.3.2. Likit Aktiflerin Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı	88
4.3.4. Karlılık Analizi	90
4.3.4.1. Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı	90
4.3.4.2. Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı	92
4.3.4.3. Net Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı	93
4.3.4.4. Kar Payı Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı	95

4.3.4.5. Kar Payı Dışındaki Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı	97
4.3.4.6. Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi	99
4.3.4.7. Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi	101
4.3.4.8. Özsermayenin Getirisi	102
4.3.5. Gelir – Gider Yapısı Analizi	104
4.3.5.1. Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirlerinin Ortalama Aktiflere Oranı	104
4.3.5.2. Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı	106
4.3.5.3. Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı	108
4.3.5.4. Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı	110
4.3.5.5. Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı	111
4.3.5.6. Net Kar Payı Marjı	113
4.3.5.7. Aralık (Spread) Oranı	115
4.3.5.8. Yük (Burden) Oranı	117
4.3.5.9. Verimlilik Oranı	118
4.3.6. Büyüme Değerlendirmesi	120
4.3.7. Büyüklük (Size) Değerlendirmesi	121
4.3.8. Bankacılık ve Katılım Bankacılığı Sektörlerinin Performans Analizlerinin Karşılaştırması	122
SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	124
KAYNAKÇA	129

EKLER

Ek 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları	135
Ek 2: Kuveyt Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları	141
Ek 3: Asya Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları	147
Ek 4: Türkiye Finans Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları	153

KISALTMALAR

BSO	: Bankacılık Sektör Oranı
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
FDİM	: Faiz Dışı İşlem Maliyeti
İKB	: İslam Kalkınma Bankası
KBSO	: Katılım Bankacılığı Sektör Oranı
KDO	: Katma Değer Oranı
ÖFK	: Özel Finans Kurumları
ÖKFM	: Özkaynağın Fırsat Maliyeti
RD	: Rezervlerdeki Değişim
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TFKB	: Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TKBB	: Türkiye Katılım Bankaları Birliği
VÖK	: Vergiden Önceki Kar

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1.1: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Yurt İçi ve Yurt Dışı	
Şube Sayıları	27
Tablo 1.2: Türkiye’de Bankacılık Sisteminde Çalışan Sayıları	28
Tablo 1.3: Banka Çalışanlarının Eğitim Durumları	28
Tablo 2.1: Katılım Bankalarında Yıllar İtibari İle Personel Ve Şube Sayıları	44
Tablo 3.1: Katılım Bankaları Örnek Bilanço (Aktifler)	56
Tablo 3.2: Katılım Bankaları Örnek Bilanço (Pasifler)	57
Tablo 3.3: Katılım Bankaları Örnek Gelir Tablosu	58
Tablo 4.1: Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı	77
Tablo 4.2: Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı	79
Tablo 4.3: Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı	81
Tablo 4.4: Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı	83
Tablo 4.5: Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı	85
Tablo 4.6: Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı	87
Tablo 4.7: Likit Aktiflerin Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı	88
Tablo 4.8: Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı	90
Tablo 4.9: Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı	92
Tablo 4.10: Net Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı	94
Tablo 4.11: Kar Payı Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı	96
Tablo 4.12: Kar Payı Dışındaki Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı	98
Tablo 4.13: Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi	99
Tablo 4.14: Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi	101
Tablo 4.15: Özsermayenin Getirisi	103
Tablo 4.16: Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirlerinin	
Ortalama Aktiflere Oranı	105
Tablo 4.17: Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı	107
Tablo 4.18: Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı	108

Tablo 4.19: Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı	110
Tablo 4.20: Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı	112
Tablo 4.21: Net Kar Payı Marjı	114
Tablo 4.22: Aralık (Spread) Oranı	116
Tablo 4.23: Yük (Burden) Oranı	117
Tablo 4.24: Verimlilik Oranı	119
Tablo 4.25: Katılım Bankacılığı Sektörüne Göre Aktif Büyüklükleri	120
Tablo 4.26: Bankacılık Sektörü Toplamına Göre Aktif Büyüklüğü	121
Tablo 4.27: Kullanılan Fonlardaki Büyüme	121
Tablo 4.28: Toplanan Fonlardaki Büyüme	122
Tablo 4.29: Performans Analizinin Sektör Bazında Toplu Şekilde Gösterimi	122

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	İsmail Karaayhan	Numarası 054227031006
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme / Muhasebe Finansman	
	Danışmanı	Prof. Dr. Raif Parlakkaya	
Tezin Adı		Performance Evaluation of Banks and an Application on the Participation Banks Operating in Turkey	

ÖZET

Türkiye ekonomisinin Kasım–2000 ve Şubat–2001 tarihlerinde yaşadığı krizin ardından Türk bankacılık sistemi köklü bir yeniden yapılandırma süreci yaşamış ve 2003 yılından itibaren Türk ekonomisine paralel olarak sektörde hızlı bir büyüme gerçekleştirmiştir. Türk bankacılık sisteminin büyük parçasını oluşturan geleneksel ticari bankaların yanı sıra, faizsiz bankacılık yapan Özel Finans Kuruluşları (ÖFK) da aynı yapılandırma sürecinden geçmiş; 2005 yılında çıkarılan 5411 sayılı bankalar Kanunu’na tabi olarak “Katılım Bankası” adını almıştır. 5411 sayılı kanun ile katılım bankaları ticari bankaların tabi oldukları bütün düzenlemelere tabi tutulmuş; bu durum katılım bankalarının Türk bankacılık sektörü içindeki yerinin belirlenmesini ve mali performansın ölçülmesini önemli hale getirmiştir.

Bankacılık sektöründe, banka bilanço ve gelir tablolarının değerlendirilmesinde kullanılan oranların, katılım bankaları mali tablolarına uyarlanması ile gerçekleştirilen bu çalışmada yüzyılı aşkın bir tecrübeye sahip ticari bankacılık sektörü ile, katılım bankacılığı sektörü karşılaştırılmış, ayrıca sektörde faaliyet gösteren katılım bankaları kendi aralarında bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Yapılan oran analizi sonucu, incelenen dönemde katılım bankalarının ticari bankalardan daha hızlı büyüdüğü, sermaye oranlarının daha küçük olduğu ve katılım bankalarında fon kullandırma oranının daha büyük olduğu tespit edilmiştir. Katılım bankaları için mali açıdan öne çıkan konuların hızlı büyüme ve büyümede istikrarın sağlanması, sermaye yeterliliği ve kredi risklerinin azaltılması olduğu söylenebilir.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	İsmail Karaayhan	Numarası 054227031006
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme / Muhasebe Finansman	
	Danışmanı	Prof. Dr. Raif Parlakkaya	
Tezin İngilizce Adı		Performance Evaluation of Banks and an Application on the Participation Banks Operating in Turkey	

SUMMARY

After Turkey's economy crisis of November 2000 and February 2001 and then lived in the Turkish economy banking system and a radical restructuring process in parallel to the Turkish economy since 2003 was a rapid growth in the sector. The largest actor of the Turkish banking system, as well as traditional commercial banks, interest-free banking the Special Finance Institutions (SFI) underwent in the same configuration process, subject to the Banking LawNo. 5411 enacted in 2005 as a "Participation Bank" was the name. Commercial Banks and Participation Banks are subject to the law No. 5411 with the accession has been subject to all regulations in this case participation in the identification and location of banks in the Turkish banking sector has become an important measurement of financial performance.

The banking sector, the rates used in the evaluation of bank balance sheets and income statements, with participation bank in the adaptation of the financial statements of banks in this study, more than a century of experience with commercial banking sector, banking sector, compared with attendance, as well as participation banks operating in the sector has been subject to an evaluation among themselves.

The ratio analysis as a result, participation banks faster growing banks in the accession period studied, the use of property fund capital ratios is smaller than commercial banks and the participation banks rate of extension was larger. Registration for participation banks, financial terms of growth, stability and rapid growth of the outstanding issues, the capital adequacy and credit risk reduction can be said.

GİRİŞ

Türk bankacılık sektörü, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinin ardından yaşadığı yeniden yapılanda süreci ile birlikte, Türkiye'nin ekonomik alanda gösterdiği performansa paralel olarak 2003 yılından itibaren önemli gelişmeler göstermiş ve ciddi bir büyüme yaşamıştır. Bankacılık sektöründeki bu gelişmeler, Avrupa Birliği'ne tam üyelik süreci ile birlikte Türk bankacılık sektörünün yabancı yatırımcılar için cazibesini artırmış ve birçok uluslar arası mali kuruluş Türk bankacılık sektöründe yerini almıştır.

Türk bankacılık sektörü, sisteme yerleşik köklü bankaların liderliğinde az gelişmiş bir rekabet ortamında işlerken sektöre büyük uluslar arası kuruluşların girişi rekabeti artırmış ve geçmişe oranla daha canlı bir sektör haline gelmiştir.

Türk bankacılık sistemi geleneksel bankacılığın yanında faizsiz bankacılık faaliyetlerinin de gerçekleştirildiği bir şekilde gelişmiştir. Bankacılık sektörü içinde faizsiz bankacılık yapan katılım bankaları fonksiyonlar açısından benzediği ticaret bankaları ile rekabet eder durumdadır. Bu durum, katılım bankalarının sektörün neresinde olduğunu ve ekonomik olarak rekabet güçlerinin ne durumda bulunduğunun belirlenmesini, katılım bankalarının performanslarının ölçümünü ve finansal trendlerinin belirlenmesini gerekli kılmaktadır.

Katılım bankalarının mevcut mali yapılarının ve taşıdıkları potansiyelin belirlenebilmesi genel kabul görmüş bir yöntemin kullanıldığı performans değerlendirme çalışması ile mümkün olabilecektir.

Bu çalışmadaki amaç Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının mevcut mali durumlarının belirlenmesi, katılım bankalarının mali yönden Türk Bankacılık Sektöründen farklılık gösterdiği noktalar hakkında tespit ve değerlendirmelerde bulunulmasıdır. Bu amaçla birinci bölümde Türk bankacılık sektörü ve ticari bankacılık kavramları genel hatları ile açıklanmış, ikinci bölümde katılım bankacılığı kavramı irdelenerek kurumsal ve sektörel teorik altyapı hazırlanmıştır. Üçüncü bölümde ise katılım bankalarının performans değerlendirmesinde kullanılabilecek yöntemler teorik çerçevede açıklanarak katılım bankalarında performansın değerlendirilmesi için gerekli olan bilgiler okuyuculara sunulmuştur. Dördüncü bölümde ise geleneksel bir performans değerlendirme yöntemi olan oran analizi yöntemi kullanılarak Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankaları üzerinde

uygulama çalışması yapılmış, sonuç kısmında ise katılım bankalarında performans değerlendirme uygulaması ile ilgili değerlendirmeler sunulmuştur.

BÖLÜM 1

BANKACILIK KAVRAMI VE TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ

1.1. BANKA TANIMI

Banka, en temel ifade ediliş şekli ile tasarruf sahiplerinden mevduat toplayan ve topladığı bu mevduatı en verimli olacak şekilde, kredi talep edenlere kullandıran ekonomik bir kurumdur. Bu anlamda bankaların en belirgin işlevi mevduat toplamak ve kredi vermektir. Modern bankacılık anlayışı kapsamında, temel borç alma-verme işlevi dışında bankalar çok daha karmaşık işlemleri yapar, yani birçok finansal faaliyete aracılık eder konuma gelmişlerdir. Bankaların farklı finansal faaliyetlere de aracılık yapar bir iş ve çalışma anlayışı içine girmelerinin çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başında, özellikle orta ve büyük ölçekli işletmelerin finansman kaynaklarındaki çeşitlenmedir. Sermaye piyasalarındaki gelişmeler ve bu piyasaların olgunlaşması, küreselleşme ile sermayenin kolay yer değiştirir konuma gelmesi, işletmeleri öz kaynaklar ile finansmana yöneltmiştir. Böylece faiz gelirleri azalan bankalar, klasik işlemlerinin yanı sıra gelişen para ve sermaye piyasalarında işlemler yaparak faaliyetlerini çeşitlendirmişlerdir.

Günümüzün bankaları mevduat toplayan, kredi veren, borsa işlemlerine aracılık yapan ya da doğrudan taraf olan, kiralık kasa kullandıran, makroekonomik politikaların uygulanmasına yardımcı olan, sanayi kuruluşlarına destek veren, ülkelerin kalkınmalarında yardımcı ve yönlendirici olan çok yönlü ekonomik kuruluşlardır. ¹ Bu denli geniş faaliyet alanı olan bankalar için tam kapsamlı bir tanımlamada bulunmak oldukça güçtür. Bu nedenle bankaların türlerinin ve işlevlerinin açıklanması banka kavramının anlaşılmasında temel unsur olacaktır.

1.2. BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI

Banka faaliyetlerindeki özelleşme bankalarda da farklılaşmayı beraberinde getirmiştir. Söz konusu farklılaşma iş hacmi, örgütlenme, faaliyet alanı, uzmanlaşma gibi konular üzerinde olmuştur.

¹ Takan, Mehmet; **Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim**, 2. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara, 2002, s. 2

1.2.1. Hukuki Yapılarına Göre Bankalar

Hukuki yapılarına göre bankalar sınıflandırılırken bankaların hukuki açıdan kuruluş şekilleri temel alınarak bir ayırım yapılmaktadır. Bu anlamda bankalar aşağıdaki şekilde sınıflandırmaya tabi tutulabilir.

1.2.1.1. Bireysel Girişim Şeklinde Kurulan Bankalar

Tek bir kişi veya birkaç kişinin şahsi firma veya özel firma şeklinde kurdukları bankalardır. Bankacılığın ilk ortaya çıkışı bireysel girişimlerle olmuştur. Bankacılık daha sonra kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Günümüzde varlığını sürdüren kişisel bankalar daha 19. yüzyıldan önce kurulmuş bankalardır. Türkiye’de bankacılık sektörünün gelişimi Dünya’ya nazaran yeni olduğu için bireysel girişim bankası mevcut değildir.

1.2.1.2. Ticaret Şirketleri Olarak Kurulan Bankalar

Bankacılık sektörünün oluşmasına vesile olan bireysel girişim bankacılığı daha sonraki dönemlerde yerini kurumsal nitelik taşıyan bankalara bırakmışlardır. 19. asrın ortalarından itibaren hemen hemen bütün ülkelerde bankaların sermaye ortaklığı şeklinde ve anonim şirket olarak kurulması zorunlu hale getirilmiştir. Bunun sebebi bankaların üstlendikleri işlevin önemi ve özellikle yetkileri dâhilinde olan mevduat toplama faaliyetidir. Türkiye’de de bankaların anonim ortaklık olarak kurulması zorunluluğu Bankalar Kanunu’nda ifade edilmiştir.

1.2.1.3. Özel Kanunla Kurulan Bankalar

Birçok ülkede çeşitli ihtiyaçlar ve sebeplerden dolayı özel yasalarla sermayesinin tamamı veya bir kısmı kamuya ait olan bankalar kurulmuştur. Özel kanunla banka kurulmasının nedenleri bazen devletin çeşitli ihtiyaçları olduğu gibi bazen de kamunun bankacılık sektörünün kurulmasında ve daha sonra desteklenmesinde girişimci bir politika izlemesi olmaktadır. Özel kanunla kurulan bankaların en önemlisi merkez bankalarıdır. Devletler, merkez bankalarının yürüttüğü faaliyetlere ve verdiği hizmetlere olan ihtiyaçtan dolayı merkez bankalarını kurmuşlardır. Türkiye’de merkez bankası dışında halen kamu bankası durumundaki; Ziraat Bankası, Halk Bankası, Vakıflar Bankası ve özelleştirilen kamu

bankaları ÷lkede bankacılık sisteminin kurulması ve bu bankaların faaliyet alanlarındaki sektörlerin desteklenmesi amacı ile özel kanunlarla kurulmuş bankalardır.

1.2.2. M÷lkiyet Yapılarına Göre Bankalar

Bankalar, m÷lkiyet yapılarına göre özel sermayeli ve kamusal sermayeli bankalar olarak temelde iki başlık altında ayırma tabi tutulabilir. Bunun dışında banka m÷lkiyetinin yerli veya yabancı olmasına göre de bir sınıflandırma yapılabilir.

1.2.2.1. Kamusal Sermayeli Bankalar

Sermayesi hazine ya da diğer kamu tüzel kişilerince karşılanmış olan bankalardır. Bu tür bankalar ya devletin tekelde tutmak istediğı bazı faaliyetleri yerine getirmek için ya da özel sektörün girişimcilikte yetersiz kaldığı koşullar altında veya özel sektörün yeterince karlı bulmadığı alanlarda ekonomik ve sosyal politika aracı olarak kurulmuşlardır. Merkez bankası devletin özel sektöre devretmek istemediğı yetkilere haiz bir banka olarak kurulmuştur. Ziraat Bankası, Emlak Bankası ve Halk Bankası gibi bankalar ise özel sektör sermayesinin yetersiz olduğu dönemlerde, kuruluş kanununda tanımlanan faaliyet alanlarında sosyal ve ekonomik politika aracı olarak kurulmuş bankalardır.

1.2.2.2. Özel Sermayeli Bankalar

Özel sermayeli bankalar, sermayesinin tamamı ya da çoğunluğu özel kişi veya kurumlara ait olan bankalardır. Bu tür bankalar gelir elde etmek amacı ile kurulmuşlardır. Faaliyetlerini bu amaç doğrultusunda sürdürürler. Ancak devlet politikası olarak özel sermayeli bankaların kuruluşu sosyal, siyasal ve hukuki olarak desteklenebilir. 5411 Sayılı Bankalar Kanunu'nda, özel sermayeli bankalar, sermayesinin çoğunluğu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına ait olan milli bankalar şeklinde tanımlanmış ve yerli sermayeli bankalar olarak ifade edilmişlerdir.

1.2.2.3. Yabancı Sermayeli Bankalar

Yabancı sermayeli bankalar ifadesi sermaye sahiplerin çoğunluğunun yabancı uyruklu olması esasına dayanır. Bu bankalar, yabancı uyruklu kişiler veya yabancı tüzel kişiler

tarafından Türkiye’de kurulmuş olabileceği gibi yabancı bankaların Türkiye’de açmış oldukları şubeler olarak da faaliyetlerini yürütebilirler.

1.2.3. Ekonomik İşlevlerine Göre Bankalar

Bankalar faaliyet alanları, yetkileri ve üstlendikleri fonksiyonlar açısından farklılaştırılabilirler. Bu farklılaştırma ile bankalar ekonomik işlevlerine göre sınıflandırmaya tabi tutulmuş olur.

1.2.3.1. Merkez Bankaları

Fonksiyonel olarak bir ekonomideki para, kredi ve döviz politikalarının oluşturulmasına yardımcı olan, bu politikaların yürütülmesinden ve denetiminden sorumlu olan kuruluşlardır. Ekonomideki tüm bankacılık sistemi üzerinde kamu adına denetim ve yönlendirme yetkisine sahiptirler.² Bu görevlerini ticari bankalar arasında ve ticari bankalar ile finansal piyasalar arasında koordinasyonu sağlayarak ve kendisine has bir takım araçlar kullanarak yerine getirirler.³ Temel para üretme yetki ve ayrıcalığına sahiptirler. Ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte dört temel amacı yerine getirmek için faaliyetlerini sürdürürler.⁴ Bunlar;

- (i) Tam istihdamı sağlamak
- (ii) Enflasyonu kontrol etmek
- (iii) Ekonomik büyümede istikrarı sağlamak
- (iv) Ödemeler dengesini sağlamaktır.

Merkez bankaları bu amaçlara ulaşmak için bazı fonksiyonları üstlenirler. Bunlar; bankalar arası nakit akışını en aza indirerek piyasaların daha hızlı çalışmasını sağlamak için takas odaları oluşturması, kamunun ihtiyacı doğrultusunda karşılığı olmak şartıyla para basması veya ihtiyaçtan fazla olduğunda geri toplaması, reeskont kredileri sağlayarak bankacılık ve finansal sistemin devamını sağlaması, devletin bankası olarak devletin dönemsel para ihtiyacını düşük maliyetli kredilerle karşılaması ve kamu kurum ve kuruluşlarının banka hesapları ile değerli maden ve döviz gibi uluslararası ödeme araçlarını

² Çivi, Halil; **Türkiye’de Bankacılık Teori, Uygulama ve Sonuçlar**, Fon Matbaası, Ankara, 1985, s. 53

³ Altan, Mikail; **Fonksiyonlar ve İşlemler Açısından Bankacılık**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2001, s. 77

⁴ Uludağ, İlhan; Arıcan, Erişah; **Finansal Hizmetler Ekonomisi Piyasalar Kurumlar Araçlar**, Beta Yayınları, 1999, s. 12

muhafaza etmesi, mevduat zorunlu karşılıkları, reeskont oranları, açık piyasa işlemleri, mevduat faiz oranı gibi araçları kullanarak para ve kredi politikası oluşturmaktadır.⁵

1.2.3.2. Ticari Bankalar (Mevduat Bankaları)

Ticari bankalar mevduat kabul eden ve topladığı bu mevduatları işletmelerin ve kurumların kredi taleplerini karşılamakta kullanan bankalardır. Mevduat kabul eden kurumlar olarak ticaret bankalarının en büyük fon kaynağı halktan topladığı mevduattır. Ticari bankaların ikincil fon kaynağı yasal ihtiyatlardır. Bu fonlar kredi vermede kullanılmayarak bir teminat unsuru olarak muhafaza edilirler. Bu bankalarda mevduat öz kaynaklara oranla çok daha büyük tutarlara ulaşır. Ticari bankaların bütün bankacılık işlemlerinde kullandıkları fonların çok büyük kısmı mevduatlardan oluştuğundan dolayı mevduat hacmi büyük önem arz eder.⁶

1.2.3.3. Kalkınma ve Yatırım Bankaları

Yatırım bankaları, işletmelerin orta ve uzun vadeli fon ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile kurulmuş bankalardır. Bu bankaların gerek örgütlenmesi gerekse çalışma prensip ve anlayışları ticari bankalardan farklılaşır. ⁷ Yatırım bankaları fon fazlası olan kişi veya kuruluşların bu fazla fonlarının fon ihtiyacı olan kişi ve kurumlara aktarılmasına yardımcı olan mali kurumlardır. Yatırım bankaları büyük hacimli işlemler yapan, temel iş alanı sanayi işletmelerine uzun vadeli sermaye temini olan kuruluşlardır. Yatırım bankalarının gelişimi ve faaliyetleri gelişmiş bir sermaye piyasası gerektirdiğinden bu tür bankalar gelişmiş ülkelerde daha başarılı olmuşlardır. Yatırım bankaları bu finansmanı sağlarken uzun veya kısa sürelerde kullanılmayan fonlarla finansman ihtiyacı içindeki kurumların hisse senetlerinin ve tahvillerinin alınmasına aracılık eder. Bu şekilde ihtiyaç duyulan orta ve uzun vadeli finansmanı sağlamış olurlar.⁸

Kalkınma bankaları yatırım bankalarına benzemekle birlikte, özellikle gelişmekte olan ülkelerde yatırım sermayesi açığını gidermenin yanı sıra işletmelerin gereksinim duydukları teknik bilgi desteğini sağlayarak endüstriyel alanlara yönelimi sağlamaya çalışır. Dolayısıyla

⁵ Öçal, Tezer ve Ö. Faruk Çolak; **Finansal Sistem ve Bankalar**, Nobel Yayınları, Ankara, 2000, s. 53

⁶ Öçal ve Çolak; **a.g.e.** , s. 41

⁷ Takan; **a.g.e.** , s. 62

⁸ Altan, **a.g.e.** , s. 52

kalkınma sürecini hızlandırmayı üstlenmiş olurlar. ⁹ Kalkınma bankaları bu finansmanı sağlarken kendi öz kaynaklarını, devlet yardımlarını ve yabancı sermayeyi kullanır.¹⁰

Yatırım ve kalkınma bankaları arasındaki farklara da kısaca değinmek gerekirse; yatırım bankaları özel tasarrufları yatırımlara aktarırken, kalkınma bankaları kamu fonlarını, uluslararası mali kurum fonlarını ve yabancı sermayeyi yatırımlara aktarmaya çalışır. Yatırım bankaları finansman sağlarken sermaye piyasası araçlarını kullanırken kalkınma bankaları uzun vadeli krediler ile firmaları finanse eder. Bu iki benzer banka arasındaki bir diğer fark ise, kalkınma bankalarının işletmelere verdiği finansal desteğin yanında işletmelere projelerin teknik ve ekonomik analizi ile uygulama noktasında sunduğu yardımdır.¹¹

1.2.3.4. Ziraat Bankaları

Tarımsal üretimin ticari ve sanayi faaliyetlerinden farklı bir yapıda olması, birçok ülkede hükümetlerin tarımsal kredilerle özel olarak ilgilenen bankalar kurması veya bu niteliği taşıyan kuruluşların desteklenmesi sonucunu doğurmuştur. ¹² Ziraat bankaları genellikle kamu tarafından özel yasalarla kurulan ve tarım kesiminin kaynak gereksinimini karşılamayı, tarımsal faaliyetlerle ilgili teknik ve ekonomik bilgi düzeyini geliştirmeyi amaçlayan bankalardır. ¹³

Kamu tarafından, tarımsal faaliyetleri desteklemek için özelleşmiş bankaların kurulmasını gerekli kılan çeşitli sebepler vardır. Çok sayıda ve küçük birimler halinde faaliyette bulunan çiftçinin mali durumunun incelenmesinin zorluğu ve maliyetli oluşu, bu küçük birimlerin kredi verimliliğinin düşük oluşu, tarımsal faaliyetlerin kuraklık, don, su baskını gibi birçok riskle karşı karşıya oluşu ve bunlara karşın çiftçinin teminat verme yetersizliği bu sebeplerin en önde gelenleridir. Genellikle kamu tarafından kurulan ziraat bankaları, tarım kredilerinin söz konusu risklerini azaltmak, kredi denetimini artırmak ve verimliliği sağlamak için ayrılan kredileri kooperatifler aracılığı ile çiftçiye ulaştırmaktadırlar.¹⁴

⁹ Conkar, Kemalettin; **Kalkınma Bankacılığı ve Türkiye’deki Uygulama**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1988, s. 50

¹⁰ Öçal ve Çolak; **a.g.e.** , s. 44

¹¹ Öçal ve Çolak; **a.g.e.** , s. 45

¹² Şendoğdu, A. Aslan; **Bankacılığa Giriş**, Nobel Yayınları, Ankara, 2006, s. 30

¹³ Çivi, **a.g.e.** , 56

¹⁴ Geylan, Ramazan; **Ticari Banka Yönetimi ve Türk Ticari Bankalarının Temel Yönetim Sorunları**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1985, s. 15

1.2.3.5. Halk Bankaları

Halk bankaları, daha ziyade el emeğiyle ve kişisel yetenekleriyle çalışan, ticari banka kredilerinden yararlanma olanağı kısıtlı esnaf ve sanatkârları desteklemek üzere, işlerini geliştirmek, üretim ve verimliliklerini artırmak için ihtiyaç duydukları işletme sermayesini sağlamak için kurulmuş bankalardır.¹⁵

Esnaf, sanatkâr ve küçük işletmeler ticari bankalar açısından önemli riskler taşır. Taşındıkları bu risklere karşın küçük işletmelerin bankalara verebilecekleri bir teminat yoktur ya da çok kısıtlıdır. Bu nedenlerle ticari bankaların ilgilenmediği küçük işletmelerin ve esnafın ihtiyaç duyduğu finansman halk bankalarınınca karşılanarak KOBİ'lerin gelişmesi ve üretimin artırılması imkânı doğmuş olur.¹⁶

1.2.3.6. Emlak ve İpotek Bankaları

İpotek bankaları, taşınmaz malların ipoteği karşılığında, genellikle orta ve uzun vadeli krediler veren bankalardır. Bu bankalar orta ve uzun vadeli kredi verebilmek için yine orta ve uzun vadeli fon kaynaklarına gereksinim duyarlar. Bu ihtiyaçlarını, tahvil ihracı ve hisse senedi arzı ile sağlayabilecekleri gibi belirli nitelikteki taşınmazları ipotek ettirerek de sağlayabilirler. Bu bankalar, yeni sanayi tesisi açılması, var olan tesislerin genişletilmesi ve modernleştirilmesi, konut ihtiyacının karşılanması gibi orta ve uzun vadeli finansman ihtiyacı duyulan faaliyetleri kredi vererek desteklerler.¹⁷

Emlak bankaları, ipotek bankalarının özellikle konut ve yapı işlerinde uzmanlaşmış bir türüdür. Bu bankalar, çoğunlukla, ipotek karşılığı müşterilerine konut, işyeri ve benzeri taşınmaz mallar edindirmeyi amaçlar. Emlak bankalarının büyük miktarda sermayeye ihtiyaç duyması ve toplumun konut ihtiyacının karşılanması için kredilerin uzun vadeli ve düşük faizli olması gereği gibi sebeplerle bu bankalar ya devlet tarafından kurulmuş ya da büyük destek görmüşlerdir.¹⁸

¹⁵ Geylan; a.g.e. , s. 15

¹⁶ Şendoğdu; a.g.e. , 31

¹⁷ Çivi, a.g.e. , 58

¹⁸ Takan; a.g.e. , 12

1.2.3.7. Kıyı Bankacılığı (Offshore Bankalar)

Kıyı bankacılığı, dışarıdan sağlanan fonların yine dışarıda kullanılmasını amaçlayan bir bankacılık türüdür. Kıyı bankacılığında, biri ya da birkaç yabancı banka veya offshore işlemleri yapmaya yetkili yerel banka olan yabancı kişi ya da kuruluşların yabancı para ile yaptıkları işlemler anlaşılmalıdır.¹⁹ Kıyı bankacılığı, uluslararası para piyasasında etkin olan ve para birimleri küresel anlamda kabul gören sanayileşmiş ülkelerin uyguladıkları vergi politikalarından ve mali kontrolden kaçınmak isteyen, kökleri bu ülkelerde bulunan çok uluslu şirketlerin alternatif yatırım alanları aramaları ile gelişmiştir.²⁰ Bu şekilde, sözü edilen şirketler Karaibler, Singapur gibi ülkelerde gizlilik esası içinde ve minimum kontrol altında sahip oldukları fonları kullanma ve yatırım yapma olanağına sahip olabilmışlerdir.

1.2.4. Perakendeci ve Toptancı Bankalar

Perakendeci ve toptancı bankalar sınıflandırılırken dikkate alınan husus bankaların müşteri profilleri ve işlem hacimleridir.

1.2.4.1. Perakendeci Bankalar

Perakendeci bankacılık, genellikle küçük hacimli işlemler yapan ancak toplumun büyük kesimine ulaşmış çok sayıda şube ile yapılan bankacılıktır. Perakende bankacılık mevduat bankacılığı, ticari bankacılık ya da şube bankacılığı şeklinde de adlandırılır. Bu bankalar küçük veya büyük tutarlı vadeli ve vadesiz mevduat hesapları, çek tahsilâtı, bireysel krediler, havale, kambiyo işlemleri gibi tüm bankacılık hizmetlerini müşterilerine sunarlar.²¹

¹⁹ Parasız, İlker, **Para, Banka ve Finansal Piyasalar**, 8. Baskı, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2005, s. 246

²⁰ Şendoğdu; **a.g.e.** , s. 38

²¹ Şendoğdu; **a.g.e.** , s.34

1.2.4.2. Toptancı Bankalar

2. Dünya Savaşı'nın ardından yıkılan dünyanın yeniden imarı için bankalar büyük altyapı, inşaat ve sanayi projelerine fon sağlamışlardır. Daha sonra büyük ölçekli işletmelerin gelişmesi, bu tür firmaların ihtiyaçlarına cevap verebilecek, hızlı çalışan uzman bankaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Toptancı bankalar az sayıda şube ile ve uzman personel ile çalışan ve müşterilerinin büyük tutarlı kredi taleplerini karşılamak üzere diğer firmalardan, uluslararası para ve sermaye piyasalarından fon temin eden bankalardır. Bu bankalar müşterilerinin her türlü finansal ihtiyacını karşılamaya çalışan ve müşterileri ile yakın ilişki içinde olan kuruluşlardır. Toptancı bankalar, belirli alanlarda uzmanlaşmışlardır (örneğin dış ticaret) ve yüksek riskli sermaye yatırımlarına girebilirler. Fonlarını genellikle uluslararası piyasalardan sağlayan bu bankaların müşteri portföyleri çok uluslu büyük şirketler ile devletlerden oluşur.²²

1.2.5. Çalışma Sistemlerine Göre Bankalar

Çalışma sistemlerine göre bankalar geleneksel bankalar ve katılım bankaları olarak ikili bir ayrıma tabi tutulabilirler.

1.2.5.1. Geleneksel Bankalar

Geleneksel bankalar, temelde para ticareti yapan ve bunun yanında modern bankacılık hizmetlerini de sunan kurumlardır. Bu bankalar, fon ihtiyaçlarını topladığı mevduatlardan veya gereksinimlerine göre yurt dışındaki finans kuruluşlarından, devlet kaynaklarından ve yatırımcı kişi ya da kurumlardan sağlayan ve sağladığı bu kaynakları fon gereksinimi bulunan kişilere borç (kredi) vererek kullanan kuruluşlardır. Geleneksel bankalar, dışarıdan sağladığı bu kaynaklar için faiz öderken verdiği krediler karşılığında faiz alırlar. Temel çalışma sistemleri faiz üzerine kurulu olan bu bankalar; mümkün olduğu kadar çok fon toplamayı ve topladığı bu fonları en yüksek faizle fon talep edenlere kullandırmayı amaç edinmişlerdir.

²² Parasız; a.g.e. , 130

1.2.5.2. Katılım Bankaları

Katılım bankaları, faiz temelinde çalışan geleneksel bankaların aksine, başta borç alma-verme işlemleri olmak üzere, bankacılık hizmetlerini faizsiz olarak gerçekleştiren finansal kuruluşlardır. Dünya’da İslam bankaları ya da faizsiz bankalar olarak anılan bu tür bankalar, topladığı fonlar karşılığında kar payı ödemeleri yaparken kullandığı fonlar karşılığında kar payı geliri elde eder. Katılım bankalarını geleneksel bankalardan ayıran ön önemli özellik bu noktada ortaya çıkar. Geleneksel bankalar her durumda topladığı mevduat ve diğer fonlar karşılığında faiz giderlerine katlanırken, katılım bankaları ancak fon kullandırma faaliyetlerinin sonucu kar payı geliri elde ettiği sürece kar payı ödemeleri yapar.

1.3. TİCARİ BANKACILIĞIN BANKACILIK SİSTEMİNDEKİ YERİ

Ticari bankacılık, ticari faaliyetlere katılan bütün bankaları kapsamaktadır. Bu bankalar mevduat toplar, kredi verir, yurt içi ve yurt dışından fon sağlar, çek hizmeti verir, finansal faaliyetlere aracılık yapar ve ülkelerde ekonomi politikalarının uygulanmasında önemli görevler üstlenir.²³

Dünya’da ve Türkiye’de bankacılık sisteminde kullanılan kredi, aktif büyüklüğü, şube sayısı gibi kıstaslar dikkate alındığında en büyük pay ticari bankalara aittir ve ekonomik hayatta etkin roller üstlenmektedirler.

Ticari bankaların en önemli özelliği halktan mevduat toplama yetkisine sahip oluşlarıdır. Bu bankalar vadesiz mevduat hesabı açma yetkisine sahip tek finansal kuruluşlardır.²⁴

Ticari bankaların en büyük fon kaynağı, topladıkları mevduattır. Mevduat dışında öz kaynakları, bankalararası para piyasası ve uluslararası finansal piyasalardan sağladıkları krediler, varlığa dayalı menkul kıymet ile tahvil ihracı ticari bankaların fon kaynakları arasındadır.

Ticari bankalar, bireylerin ve kurumların tasarruflarının değerlendirilmesi, işletmelerin fon ihtiyaçlarının karşılanması, ulusal ve uluslararası ticari işletmelere aracılık yapması gibi önemli hizmetleri yerine getirir. Bu bağlamda ülke ekonomilerinin en önemli parçasıdır. Bu

²³ Birdal, İlker; **Banka İşletmeciliği**, Yıldız Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1993, s. 34

²⁴ Öçal, Tezer ve Diğerleri; **Para Banka**, Gazi Kitabevi, Ankara, 1997, s. 36

bankalar, topladıkları mevduatın atılım bekleyen üretim kaynaklarının harekete geçirilmesini sağlayacak şekilde kullanılmasını sağladığı sürece üretimi ve yeni mal arzını destekleyerek toplumsal ekonomik refahın yükselmesine yardım etmiş olur.²⁵

1.3.1. Ticari Bankaların Önemi

Ticari bankaların en önemli özelliği vadesiz mevduat toplama yetkisine sahip oluşlarıdır. Vadesiz mevduat, istenildiği zaman geri alınmak üzere yatırılan paradır. Bu bankaların topladıkları vadeli ve vadesiz mevduat tutarı o ülkedeki toplam para stokunun önemli bir bölümünü kapsar. Kaydi para sağlama özellikleri ile ekonomik hayatın bir parçası olan ticari bankalar, ticari ve sanayi işletmelerinin kısa vadeli kredi ihtiyacını karşılayarak ekonomik hayatın istikrarını ve gelişmesini de sağlamış olurlar.²⁶

Bir ülkede etkili bir para politikasının izlenebilmesi, gelişmiş bir bankacılık sisteminin varlığına bağlıdır. Merkez bankalarının para politikalarının yürütülmesinde kullandıkları bütün araçlar (avans ve reeskont faiz hadleri, açık piyasa işlemleri, karşılık oranlarının belirlenmesi vb.) ancak gelişmiş bir ticari bankacılık sisteminin varlığı koşuluyla ekonomi üzerinde etkili olabilir.²⁷

1.4. TİCARİ BANKALARIN FONKSİYONLARI

Bankalar hem ekonomik yaşamda devamlılığın ve gelişmenin sağlanması hem de makroekonomik politikaların ve maliye politikalarının uygulanabilmesi açısından çok ciddi fonksiyonları üstlenirler.

²⁵ Takan; **a.g.e.** , s. 48

²⁶ Çivi; **a.g.e.** , s. 121

²⁷ Lloyd, B. Thomas; **Money Banking And Financial Markets**, Irwin Mcgrow-Hill, 1997, s. 202

1.4.1. Kaynak Aktarma Fonksiyonu

Bankacılık sisteminin en önemli, fonksiyonu tasarruf sahipleri ile sermaye gereksinimi olanların arasına girerek ekonomideki tasarrufları yeniden dağıtmak, yani tüketim yönünde oluşan kaynak fazlalığını belirli koşullarda ve şekillerde üretim yönüne doğru aktarmaktır. Bu kaynak aktarımı basit bir transfer değildir. Bu kaynak aktarımında sermaye yer değiştirmekle kalmaz, ekonomik açıdan daha karlı ve verimliliği yüksek alanlarda kullanılma imkânına kavuşmuş olur.²⁸

Ticari bankalar, ihtiyaç sahiplerine gerekli olan kaynağı aktarabilmek için öncelikli olarak fon sağlamalıdır. Ticari bankaların fon kaynakları iki temel unsurdan oluşur. Bunlar; öz kaynaklar ve yabancı kaynaklardır. Öz kaynaklar; bankanın sermayesi, dağıtılmayan karları ve kar yedekleridir. Yabancı kaynaklar ise dışarıdan borçlanma yolu ile sağlanan fonlardır.²⁹ Yabancı kaynakların en önemli unsurunu küçük miktarlarda ve dağınık bir şekilde olan tasarrufların, bankacılık sisteminde bir araya getirilmesi yani mevduat oluşturur. Daha önce de belirtildiği şekilde ticari bankaların en büyük fon kaynağını mevduatlar oluşturur ve mevduat toplama daha sonraki bankacılık işlemleri için temel oluşturur.

Ticari bankalar, gerek kendi öz kaynaklarından gerekse yabancı kaynaklardan belirli maliyetlerle (ödenen faiz, komisyon vb.) sağladıkları fonları yine belirli bir gelir beklentisi ile kullanırlar. Ticari bankaların fon kullanımı kredi verme, menkul kıymet alımı, çeşitli alanlardaki işletmelere iştirak etme, bina ve araçlar gibi sabit varlıklara yatırım gibi işlemlerle gerçekleşir.³⁰

1.4.2. Kaydi Para Yaratma Fonksiyonu

Özellikle gelişmiş ülkelerde ticari bankalarda vadesiz mevduat hesabı açılmasındaki amaç, hesap sahiplerinin paralarını güvence altına alma ve ödemelerinde kolaylık sağlama isteğidir. Vadesiz mevduat hesabının ödeme aracı olarak kullanılması, bu hesap üzerine çek verilmesi yoluyla olur. Vadesiz mevduat hesabı olan bir kişi, çek vasıtasıyla nakit

²⁸ Durer, Salih; **Türkiye’de Ticaret Bankalarının Sermaye Yapı ve Yeterliliği**, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü Bankacılık Araştırmaları Bankacılık Araştırmaları Dizisi No:8, İstanbul, 1988, s. 28

²⁹ Takan; **a.g.e.** , s. 50

³⁰ Şendoğdu; **a.g.e.** , s. 50

kullanmadan ödeme yapabilir veya ödeme alabilir.³¹ Ticari bankaların en önemli fonksiyonlarından biri olan kaydi para yaratma özelliği çek vasıtasıyla gerçekleşir. Kaydi para, bankaya yatırılan mevduatın yasal karşılık miktarı düşüldükten sonra tekrar kredi olarak verilmesidir.³²

Aşağıda kaydi para üretme süreci bir örnekle açıklanmıştır. Bu örnekte tek bir banka olduğu varsayılmış ve karşılık oranı %20 olarak belirlenmiştir.

Mevduat Hesabı	Karşılık Hesabı	Ödünç Verme Hesabı
100	20	80
80	16	64
64	12.8	51.2
51.2	10.24	40.96
40.96	8.19	32.77
32.77	6.55	26.21
26.21	5.24	20.97
...	...	...
500	100	400

Yukarıdaki tablo incelenecek olursa bankaya yatırılan ilk 100 liranın geri borç verilerek nasıl 500 liralık bir mevduat ürettiği görülmektedir. Banka, ilk yatırılan 100 liranın %20' si olan 20 lirayı ayırdıktan sonra kalan 80 lirayı başka bir kişiye borç olarak vermiştir. 80 lirayı borç olarak alan kişi bu parayı nakit olarak almayıp bankada bir mevduat hesabı açtıracaktır. Bu durumda banka, 80 liranın %20' si olan 16 lirayı ayırdıktan sonra kalan 64 lirayı bir diğer müşterisine borç verecek ve döngü bu şekilde devam edecektir. Böylece mevduat toplamı 500 liraya, karşılık tutarı 100 liraya ve ödünç verilen tutar 400 liraya ulaşacaktır. Örnekteki tek banka varsayımı kaldırılrsa dahi her dönemdeki mevduat ayrı bir kişiye ait olacak ama sonuç değişmeyecektir.

Kaydi para yaratma işlevinin gerçekleşebilmesi için borç alan kişilerin parayı nakit olarak almayıp mevduat hesabında tutması ve ödemelerini bu hesap üzerinden gerçekleştirmesi

³¹ Geylan; **a.g.e.** , s. 18

³² Parasız, İlker; **Makroekonomi Teori ve Politika**, 7. Baskı, Ezgi Kitabevi, Bursa, 1998, s. 132

gerekir. Böylece tutarlar hesaptan hesaba aktarılacak ancak kaydi olarak var olan paranın devamlılığı gerçekleşecektir.

1.4.3. Hizmet Fonksiyonu

Ticari bankalar, vadesiz veya vadeli mevduat toplama ve bunları kredi olarak dağıtmanın yanında, müşterilerine birtakım hizmetler sunmaktadırlar.

Ekonomik hayatta ve ticari faaliyetlerde yaşanan gelişmeler, bankaların sundukları ek hizmetlerin boyutlarını genişletmiş; bankaları, bu hizmetlerin daha verimli şekilde verilebilmesi için özel servisler kurmaya itmiştir. Bankalar arasındaki rekabet de hizmet fonksiyonunun gelişmesinde etkili olmuştur.³³

Ticari bankaların verdikleri bu hizmetler genel yapısı ile bankaya gelir sağlayıcı niteliktedirler. Ancak bazı hizmetler, bazı dönemlerde banka açısından zararlı sonuçlanabilir. Yinede bankalar bu hizmetleri vermeye devam ederler. Ticari bankaların verdikleri bu hizmetlerin asıl amacı yüksek düzeydeki rekabet altında bankaya daha fazla mevduat çekmektir. Daha fazla mevduat, daha fazla kredi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda bankaların sundukları hizmetler toplanan mevduatın maliyeti konumundadır.³⁴

Ticari bankaların sundukları hizmetlerin başlıcaları şöyle sıralanabilir.³⁵

- (i) Eldeki paranın muhafazası için güvenli bir yer sağlamak
- (ii) Tedavüldeki paranın toplanması ve ödenmesi işlerini yerine getirmek
- (iii) Ticari senetleri iskonto ve tahsil etmek
- (iv) Çek ve akreditif işlemleri yapmak
- (v) Kambiyo işlemleri yapmak
- (vi) Havale işlemleri yapmak
- (vii) Müşteriler adına menkul kıymet alım-satımı yapmak
- (viii) Kefalet ve teminat mektubu vermek
- (ix) Müşterilere kredi ve finansal konularda danışmanlık yapmak

³³ Takan; **a.g.e.** , s. 51

³⁴ Altuğ, Osman; **Banka İşlemleri Ve Muhasebesi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000, s. 21

³⁵ Geylan; **a.g.e.** , s. 19

- (x) Kiralık kasa bulundurmak
- (xi) Müşterilerine seyahat çeki ve kredi kartı hizmeti sunmak
- (xii) Sosyal güvenlik primleri, vergi ve fatura işlemlerinde tahsil ve tediye işlerini yapmak

Ticari bankalar, sayılan doğrudan fonksiyonların dışında, ekonomik ve ticari sistemdeki konumundan ötürü, doğrudan olmayan bazı işlevleri de yerine getirir. Bunlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir.³⁶

- (i) Para ve maliye politikalarının yürütülmesine yardımcı olma
- (ii) Gelir ve servet dağılımını etkileme
- (iii) Dış ticareti fonlama ve ihracatı teşvik etme
- (iv) Ekonomiyi yönlendirme
- (v) Uluslararası piyasalarda risk yönetimi
- (vi) Kaynakların etkin kullanımını sağlama

1.5. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ

1.5.1. Türkiye’ de Bankacılığın Gelişimi

Türkiye’ de özellikle batı ülkelerindeki gibi banka dışı finansal araçların gelişmemiş olması nedeniyle bankalar, finansal sistemin temel taşı oluşturmakta ve ekonominin işleyişinde halktan toplanan tasarruflar ve bunların kullanım alanlarına aktarılmasında önemli bir rol üstlenmektedirler.³⁷ Türkiye’ de bankacılığın gelişimi, cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası olmak üzere iki temel dönemde ele alınabilir.

1.5.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türkiye’de, Osmanlı dönemindeki bankacılık faaliyetlerinin doğuşu ve gelişmesi Batı ekonomilerindeki gelişmelerle benzerlikler göstermekle birlikte Tanzimat’a kadarki dönemde

³⁶ Altan; **a.g.e.** , ss. 66-74

³⁷ Parasız, İlker; **Para ...** , s. 102

bankacılığa ait izlere rastlanmamaktadır. Yani Türkiye’deki bankacılık faaliyetleri Batı dünyasına nazaran daha geç ve zayıf bir şekilde doğmuş ve gelişmiştir.³⁸

Osmanlı döneminde Türkiye’deki bankacılık faaliyetleri Dünya’daki gelişmelere paralel bir şekilde sarraflarla başlamıştır. Osmanlılarda daha çok azınlıklardan oluşan sarraflar, ilk olarak yabancı paralar ile Osmanlı parasını değiştirme işlerini yapmışlar, daha sonraları ise banker adı altında vergi gelirlerine karşılık devlete borç vermeye başlamışlardır. Bu dönemde, galata bankerleri adını alan bu kişilerden J. Allean ve Th. Baltazzi isimli iki banker 1847 yılında İstanbul Bankası’nı kurmuşlardır. Ancak bu banka 1852 yılında, Osmanlı parasının sterlin karşısında değer kaybetmesi sonucu iflas etmiştir.³⁹

Cumhuriyetten önce Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar daha çok yabancı sermayeli veya yabancı iştiraki olan bankalardır. Bu bankaların özellikle, Osmanlı topraklarında faaliyette bulunan yabancı şirketleri finanse etmek için kuruldukları izlenmektedir.⁴⁰ 1847–1910 yılları arasında Osmanlı Devleti’nde 15 yabancı banka kurulmuştur, ayrıca yine 1847–1922 yılları arasında merkezleri dış ülkelerde olan 18 banka Osmanlı topraklarında şube açmışlardır.⁴¹ Bu bankalardan en önemlisi İngiliz sermayesi ile kurulan ve daha sonra Fransız ve Avusturya sermayelerinin ortak olduğu, o dönemde *Bank-ı Osman-ı Şahane* adını taşıyan Osmanlı Bankası’dır. Osmanlı Bankası’nı diğer bankalardan ayıran en önemli özellik kendisine tanınan para basma yetkisinden kaynaklanmaktadır.⁴²

Osmanlı döneminde sayısı az olmakla beraber milli banka çalışmaları da olmuştur. Bunlar; Mithat Paşa’nın 1863 yılında Niş valisi iken Yugoslavya’da kurduğu ilk zirai kredi sandığı olan Memleket Sandıkları ile yine Mithat Paşa’nın 1868 yılında İstanbul’da halkın elindeki dağınık ve az miktardaki paraları bir araya getirerek ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak için kurduğu İstanbul Emniyet Sandığı’dır. Memleket sandıkları 1888 yılında Ziraat Bankası adını almıştır. Sermayesiz olarak kurulan İstanbul Emniyet Sandığı 1907 yılında Ziraat Bankası’na bağlanmıştır.⁴³

³⁸ Çivi; **a.g.e.** , s. 90

³⁹ Geylan; **a.g.e.** , s. 9

⁴⁰ Parasız, İlker; **Para ...** , s. 102

⁴¹ Çivi; **a.g.e.** , s. 90

⁴² Akgüç, Öztin; **Cumhuriyet Döneminde Bankacılık Alanındaki Gelişmeler**, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, No: 71, Ankara, 1975, s. 9

⁴³ Parasız, İlker; **Para ...** , s. 103

1.5.1.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetin ilk yılları Türkiye'deki yabancı kuruluşların Türk banka sistemine hâkim olduğu ve milli bankaların sistem içindeki öneminin düşük olduğu bir dönemdir. Türkiye'de milli bankaların geliştirilmesine yönelik çabalar 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda yoğunlaşmıştır. Bu kararlara paralel şekilde ana ticaret bankası olarak 1924 yılında Türkiye İş Bankası, bir sanayi bankası olarak da 1925 yılında Türk Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. Yine bu dönemde inşaat faaliyetlerinin desteklenmesi için Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur. Ziraat Bankası tekrar ele alınarak anonim şirket haline getirilmiş, sermayesi artırılmış ve ziraat kredilerine ek olarak her türlü bankacılık işlemlerini yapmasını izin verilmiştir.⁴⁴ Cumhuriyetin ilk yıllarında bankacılık alanındaki en önemli gelişme ise 1930 yılında T.C. Merkez Bankası'nın kuruluşudur. Bu dönemin en tipik özelliklerinden biri de yerel tüccarların ihtiyaçlarına yönelik tek şubeli mahalli bankaların yaygınlaştığı bir dönem olmasıdır. 1930'lu yıllardan itibaren 1929 ekonomik buhranı sebebi ile tek şubeli bankacılık sona ermiş ve özel amaçlı devlet bankalarının kurulduğu bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde 1933 yılında Sümerbank ve Belediyeler Bankası, 1935 yılında Etibank, 1937 yılında Denizbank ve 1938 yılında Halk Bankası kurulmuştur.⁴⁵

1944 yılından itibaren büyük özel bankalar kurulmuş ve bu dönemde bankacılık sistemindeki yabancı hâkimiyeti kırılmıştır. 1944 yılında Yapı ve Kredi Bankası, 1948 yılında ise Akbank, Tütünbank ve T. Kredi Bankası kurulmuştur. 1950'li yıllar ise çoğu özel sermayeli 25 banka kurulmuştur. Türkiye Vakıflar Bankası bu dönemde kurulan bankalardandır. Ayrıca bu yıllar 1958 yılında çıkarılan yeni bankacılık kanunu ile sistemin serbestleştiği ve rekabetçi bir yapıya yöneldiği bir dönemdir. Bu dönemde bankaların şube sayıları artmış, İş Bankası'nın, Ziraat Bankası'nın ve Halk Bankası'nın taşra şubelerini hızla artırması yerel bankaların pek çoğunun kapanması sonucunu doğurmuştur. Böylece bankacılık sisteminin oligopolcü yapısı güçlenmiştir. Yine ilk kez bu dönemde banka dışı mali aracı olarak Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası kurulmuştur.⁴⁶

Türkiye ekonomisi, 1963 yılından itibaren uygulamaya konan kalkınma planları doğrultusunda 1980 yılına kadar ithal edilen sanayi mallarının yurt içinde üretilmesini

⁴⁴ Altuğ; **a.g.e.** , s. 4

⁴⁵ Karabıyık, Lale Erdem; **Türkiye'de Finans Tarihi**, Vipaş Yayınları, Bursa, 2001, s. 14

⁴⁶ Parasız, İlker; **Para ...** , s. 104

amaçlayan bir sanayi politikası içine girmiştir. Kalkınma planları içinde bankacılık sistemine de yer verilmiştir. Bu dönemde kalkınma bankacılığına önem verilmiş ve 5 tane kalkınma bankası kurulmuştur. Bunlar; T.C. Turizm Bankası (1962), Devlet Yatırım Bankası (1964), Türkiye Maden Bankası (1968), Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası (1976) ile altı özel sermayeli ticari banka tarafından kurulan Sınâî Yatırım ve Kredi Bankası'dır (1963). Bu dönemde kurulan ticaret bankaları Amerikan-Türk Dış Ticaret Bankası (1964) ile Arap-Türk Bankası'dır. Söz konusu dönemde uygulanan politikalar ticari bankacılık alanına girişleri zorlaştırmış ve oligopolcü yapıyı güçlendirmiştir. Bu dönemde çok şubeli büyük bankacılığın hızlı bir gelişme gösterdiği, bölgesel bankaların tamamının kapandığı ve büyük özel bankaların birçoğunun yönetiminin holdinglerce ele geçirildiği bir süreç yaşanmıştır. Holding bankacılığı sanayileşmeye destek sağlayacağı düşüncesi ile desteklenmiş ancak, istenilen sonuçları sağlamamıştır.⁴⁷

1980 sonrasında tüm ülke ekonomisinde olduğu gibi bankacılık sektöründe de serbestleşme anlayışı egemen olmuştur. 1 Temmuz 1980'den itibaren faiz oranlarının serbest bırakılması ile mevduat ve kredi faiz oranları hızla yükselmiş, banker kuruluşlarının sayısı hızla artmış, bankerlerin kendilerine para yatıranlara vaat ettikleri yüksek faiz modasına bankalar da uymuştur.⁴⁸ Serbestleşme ile birlikte bankacılık araçları artmış ve bankacılık denetimi ciddi şekilde gündeme gelmiştir.

1985 yılında 3182 sayılı Bankalar Kanunu yürürlüğe girmiş ve bankacılık sisteminin gelişmesi çerçevesinde yasal ve kurumsal değişiklikler yapılmıştır. Bu kanun ile tek düzen hesap planı uygulaması getirilmiş, bilançolar dış denetime açılmış, mevduat sigorta fonu kurulmuş, donuk kredilere daha gerçekçi karşılık uygulaması getirilmiş ve interbank (bankalar arası) piyasası kurulmuştur.⁴⁹

1986 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası' nın kurulması ile bankalar yabancı bankaları örnek alarak yeni ürünler ve hizmetler geliştirmişler, bünyelerinde yatırım fonları kurarak sermaye piyasalarına katılmışlardır. Yine 1986 yılında bankalararası para piyasası

⁴⁷ Takan; **a.g.e.** , s. 5

⁴⁸ Parasız, İlker; **Para ...** , s. 105

⁴⁹ Şendoğdu; **a.g.e.** , s. 23

kurulmuş böylece sistem, bankalara kullanmadıkları fazla kaynakları, nakit ihtiyacı olan bankalara borç vererek gelir elde etme olanağını sağlamıştır.⁵⁰

1983 yılında, özel finans kurumlarının açılmalarına izin verilerek İslam ilkelerine bağlı olarak faiz ile alış veriş yapmak istemeyen insanların finansal sisteme dâhil olmaları amaçlanmıştır. Bu şekilde Kuveyt-Türk, Al Baraka-Türk, Asya Finans, Faisal Finans gibi özel finans kurumları Türk finansal sistemine dâhil olmuşlardır.

Bankalararası para piyasasının kurulması ve kısa sürede işlem hacminin büyük boyutlara ulaşması Merkez Bankası'nın bankaların nakit gereksinimleri doğrultusunda ek emisyonu başvurmasını engellemiştir. 1987 yılında Merkez Bankası açık piyasa işlemlerine başlamış, 1990 yılında öngörülebilirliğin artması ve mali piyasalardaki belirsizliklerin azalması doğrultusunda para programını tanıtmış ve uygulamaya koymuştur.⁵¹

1994 yılında Türkiye' de yaşanan ekonomik kriz ve 5 Nisan Kararlarının ardından üç ticari banka iflas etmiştir. Bankacılık sektörünün genel bir kriz içine girmemesi için bazı tedbirler alınmış, bankalardaki mevduat ve faize %100 devlet garantisi verilmiştir. Alınan bu kararlarla birlikte bankacılık sektörü 1999 yılına kadar kısmi bir iyileşme içine girmiş, ancak temel ve yapısal sorunlar varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde, bankacılık sektörünün temel yapısal sorunları şöyledir.⁵²

- (i) Kamu bankalarının hazinenin finansmanında etkin rol oynaması ve buna bağlı olarak görev zararlarının artması
- (ii) Kamunun finans sektöründen sürekli ve yüksek oranlarda fon talep etmesi sonucu bankaların asıl işlevi olan aracılık faaliyetlerini tam olarak yerine getirememeleri
- (iii) Özel sermayeli bankaların grup ve iştiraklerine kullandığı kredilerin artması ve bunun etkin aracılık faaliyetlerini engellemesi
- (iv) Mali bünyesi zayıf, özellikle sermaye kıtlığı yaşayan bankalara karşı tedbirlerin geç alınması
- (v) Sistemde rekabet ortamının sağlanamaması

⁵⁰ Takan; **a.g.e.** , s. 6

⁵¹ Şendoğdu; **a.g.e.** , s. 23

⁵² Parasız, İlker; **Para ...** , s. 108

1 Ocak 2000 tarihinde sabit döviz kuru sisteminin benimsenmesi ile bankacılık sektörü faiz oranlarının düşeceği beklentisi ile yüksek faizli kaynaklara uzun süre bağımlı kalmak istememiş, diğer yandan önceden belirlenmiş ve açıklanmış döviz sepeti yabancı para cinsinden kaynakları Türk Lirası'na göre daha cazip hale getirmiştir. Bunun sonucu olarak bazı bankalarda kaynakların döviz cinsinden ve kısa vadeli, kullanımların ise Türk Lirası cinsinden ve uzun vadeli olması eğilimi gelişmiştir.⁵³

Yine 2000 yılında bankaların aktif yapısında da önemli değişiklikler olmuştur. Likiditesi yüksek olan menkul kıymet portföyünün toplam aktifler içindeki payı azalmış, krediler içinde özellikle tüketici kredilerinde çok hızlı bir artış yaşanmıştır. Mevduattaki yapının aksine, yabancı para cinsinden kredilerdeki artış sınırlı olmuştur. Aktif pasif yapısındaki bu gelişmeler bankacılık sektörünü likidite, faiz ve kur riskine karşı daha duyarlı bir hale getirmiştir.⁵⁴

Kasım 2000 ve Şubat 2001 yılında likidite krizi olarak başlayan ve ardından bankacılık ve para krizine dönüşerek sistematik bir hal alan finansal ve ekonomik krizlerde 2000 yılında üç, 2001 yılında ise altı banka Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiştir. 2000 yılından önce fona devredilen bankalarla birlikte kontrolü Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na geçen banka sayısı 19'a ulaşmıştır. Bu krizlerle birlikte banka bilançolarındaki sorunlar ve eksiklikler çok daha belirgin bir şekil almış ve bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılması gereği ciddi biçimde ortaya konmuştur.⁵⁵

Kasım 2000 ve Şubat 2001 dönemindeki krizlerin oluşturduğu tahribatın düzeltilmesi için Mayıs 2001 tarihinde “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının” en önemli unsuru olarak bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması için “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı” hayata geçirilmiştir.⁵⁶ Bu programda Türk bankacılık sistemi içinde faaliyette bulunan bankalar ile mali yapıları bozulduğu için Fon'a devredilen bankaların bilanço yapılarının kuvvetlendirilmesi ve bunun için gerekli hukuki altyapının oluşturulması temel hedef olmuştur.

⁵³ Parasız, İlker; **Para ...**, s. 108

⁵⁴ Uyar, Seçil; **Bankacılık Krizleri**, Ziraat Matbaacılık, Ankara, 2003, s. 122

⁵⁵ Uyar; **a.g.e.**, ss. 138-142

⁵⁶ Şendoğdu; **a.g.e.**, s. 193

Bankacılık sisteminin rehabilitasyonu çerçevesinde kamu bankalarının sermayeleri güçlendirilmiş, görev zararları ile bunların faizleri Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen özel tertip tahvillerin T.C.M.B. tarafından satın alınması ile finanse edilmiştir. Ortaya çıkan ek nakit ise açık piyasa işlemleri ile geri toplanmıştır. Kısa vadeli yükümlülüklerin tasfiyesi ve mevduat faizlerinin piyasa koşullarına çekilmesi ile kamu bankalarının likidite ve vade riskleri yönetilebilir duruma getirilmiştir.⁵⁷

Özel bankaların daha sağlıklı bir yapıya kavuşması için sermaye yeterliliklerini sağlamaları gerekliliği ortaya konulmuştur. Enflasyon muhasebesinin uygulamaya konulması ile banka bilançolarının şeffaflığı artırılmıştır. Bankaların kur ve faiz riskine olan duyarlılıklarını azaltmak için iç borç takası yapılmıştır.⁵⁸

Fon'a devredilen yirmi kadar banka için ise birleştirme, satış veya doğrudan satış yöntemleri kullanılarak, bu bankaların kamu üzerinde oluşturdıkları olumsuzluklar giderilmeye çalışılmıştır. Ayrıca 2001 yılı Mayıs ayında getirilen düzenleme ile Fon'a devredilen bankaların yönetimini ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak elinde bulunduran kişilerin banka kaynakları ile varlıkları, doğrudan ya da dolaylı olarak üçüncü kişilere edindirdikleri her türlü banka kaynağı ve varlıkları Fon alacağı sayılmış ve bu kişilere rücu edilme imkânı doğmuştur.

1.5.2. Türk Bankacılık Sisteminin Yapısı

Bir ülkenin bankacılık sistemi çeşitli alanlarda faaliyet gösteren bankalardan ve bu bankaların, değişik ekonomik kurumlar toplum ve kendi aralarındaki ilişkilerden oluşan bir düzendir. Bu sistem doğal olarak, o ülkenin sosyal gelişmişlik düzeyi, genel ekonomi politikası, bankacılık mevzuatı, diğer yasaların bankacılığı ilgilendiren kısımları, Merkez Bankası'nın denetleme ve yönlendirme politikası, işletmecilik alanındaki geçerli örf ve gelenekler, kredi ihtiyacı, halkın alışkanlıkları, tasarruf gücü ve eğilimi, devletin mali gücü ve maliye politikası gibi çeşitli etkenleri kapsamaktadır. Bu nedenle herhangi bir ülkenin bankacılık sistemi incelenirken bu etkenlerin tamamının etkilerinin dikkate alınması zorunludur.⁵⁹

⁵⁷ Parasız, İlker; **Para ...**, s. 110

⁵⁸ Parasız, İlker; **Para ...**, s. 110

⁵⁹ Durer; **a.g.e.**, s. 30

Türkiye’deki bankacılık sistemi mevcut yapısı itibari ile iki ana koldan ele alınabilir. Bunlar; yasal yapı ve kurumsal yapıdır. Yasal yapı olarak, bankaları doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren mevzuatı; kurumsal yapı olarak da bankaların örgütsel yapılarını anlamak gereklidir.⁶⁰

1.5.2.1. Hukuki Yapı

Türk bankacılık sistemi çeşitli yasalar, kararnameler, tüzükler, genelgeler, mahkeme kararları ve benzeri araçlarla düzenlenmiş olup, bankalar oldukça karmaşık bir mevzuat yapısı içinde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu mevzuat genel olarak tüm bankacılık sistemini kapsayan bir bankacılık kanunu ve bankacılıkla ilgili düzenlemeleri barındıran ilişkili kanun ve düzenlemelerden oluşur.⁶¹

Türk bankacılık sistemi, Şubat 2001 krizinin ardından 2002 yılında başlayan finansal yeniden yapılandırma programına tabi tutulmuş ve program 2005 yılında sona ermiştir. Yeniden yapılandırma programı içinde en önemli yasal ayağı 2005 yılında kabul edilen 5411 Sayılı Bankalar Kanunu oluşturmaktadır. Kanunun amacı finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. 5411 Sayılı Bankalar Kanunu ile Avrupa Birliği direktifleri, uluslararası ilkeler ve standartlar ile uyumlu olarak mevcut sorunları çözümlmek, geleceğe yönelik politikalar ile başlangıç noktaları oluşturmayı sağlayacak şeffaf ve anlaşılır bir bankacılık kanunu hedeflenmiştir. Bu kanun mevduat bankalarını, katılım bankalarını, yatırım ve kalkınma bankalarını ve finansal holding şirketlerini kapsamıştır.⁶²

5411 Sayılı Bankalar Kanunu ile bankaların sermayelerinin güçlendirilmesi öngörülmüş, “kurumsal yönetim ilkeleri” kavramı mevzuata girmiş, riskleri ve belirsizlikleri minimize etmeye yönelik koruyucu hükümler getirilmiş, denetim ilkeleri şeffaflığı artırıcı şekilde düzenlenmiş ve bankacılıkta etik ilkelerin ihdas edilmesi öngörülmüştür.⁶³

⁶⁰ Çivi; **a.g.e.** , s. 124

⁶¹ Altuğ; **a.g.e.** , s. 16

⁶² Türkiye Bankalar Birliği; **Bankalarımız 2005**, Mayıs 2006, ss. 9-11

⁶³ Türkiye Bankalar Birliği; **a.g.e.** , ss. 9-11

5411 Sayılı Bankalar Kanunu ile mevduat bankalarında asgari ödenmiş sermaye tutarı 30 milyon YTL'ye çıkarılmıştır. Şeffaflık ilkesi gereği bankaların ana sözleşmelerinin internet sitelerinde yayınlanması ve sermaye artışlarında bankaların sermaye yapılarının gerçekten iyileştirilmesi için sermayeye eklenmesine izin verilen kaynaklar hariç olmak üzere sermaye artışlarında iç kaynaklara başvurmadan nakden ödenerek gerçekleştirilmesi zorunlu tutulmuştur. Bankaları koruyucu düzenlemeler çerçevesinde, bankaların standart oranlara uyması zorunlu hale getirilmiş ve bunlara ilişkin olarak almaları gereken tedbirler performansları ile ilişkilendirilmiştir. Bir gerçek veya tüzel kişiye ya da risk grubuna veyahut bankanın da içinde bulunduğu risk grubuna kullanılabilecek kredilerin özkaynaklara oranı Avrupa Birliği direktifleri ile tam uyumlu hale getirilmiştir. Daha önceden yerinde denetim sadece bankalar yeminli murakıplarınca yapılırken, denetimin etkinliğini artırabilmek amacıyla bankacılık uzmanları ve yardımcıları, bilişim uzmanları ve hukuk uzmanlarının da görev alacağı ve risk odaklı denetim anlayışının benimsenmesi öngörülmüştür.

Bankacılık sisteminin tabi olduğu yasal düzenlemeler Bankacılık Kanunu ile sınırlı değildir. Bankacılık sektörünün ticari yaşamdaki yeri ve faaliyet alanları nazarında bankalar, Sermaye Piyasası Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Ticaret ve Kıymetli Evrak Kanunu, Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, Tüketicinin Korunması Kanunu, Rekabetin Korunması Kanunu gibi bankacılık faaliyetleri ile ilişkili ya da bankacılıkla ilgili hükümler bulunduran kanunların getirdiği hükümlere tabidir. Yukarıda sayılan yasal düzenlemelerin dışında, bankalar, T.C. Merkez Bankası'nın (TCMB) yönlendirmeleri ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) gözetimi ve denetimi altında faaliyetlerini sürdürürler.

Bankalar finansal piyasalarda aracılık hizmeti vermektedirler. Bankacılık sisteminin ortalama %95'ini oluşturan ticaret (mevduat) bankaları bu hizmeti tasarruf sahiplerinden temin etmiş oldukları (özellikle mevduat olarak topladıkları) fonları ihtiyaç sahiplerine aktararak yerine getirirler. Bankalar bu işlevleri ile ekonomik sistemlerin en önemli unsurlarından birini oluştururlar. Bu önemli konum, bankaların en fazla düzenlemeye tabi tutulan kurumlardan biri olması sonucunu doğurur.⁶⁴

⁶⁴ Altuğ; a.g.e. , s. 17

1.5.2.2. Örgütsel Yapı

Türkiye ekonomisi karma ekonomi düzenindedir. Kamu kuruluşları ile özel kuruluşlar aynı ekonomik düzen içinde faaliyette bulunmaktadır. Bankacılık sektöründe de bu ikili düzen görülmektedir. Ayrıca özel bankaların önemli bir bölümünü yabancı sermayeli bankalar oluşturmaktadır. Merkezi ve düzenleyici bir banka olarak Merkez Bankasının çevresine örgütlenmiş bir bankacılık sistemi vardır.⁶⁵

Türk bankacılık sisteminin örgütsel yapısı şube bankacılığı şeklinde gelişmiştir. Sisteminin büyük bölümünü oluşturan ve hâkim durumda olan ticaret bankaları geniş şube ağı ile çalışan bankalardır. Kalkınma ve ihtisas bankaları açısından geniş bir teşkilata sahip olmanın gerekli olmadığı halde, ticaret bankaları bakımından hizmeti müşterilerin ayağına kadar götürmek ve en küçük miktardaki paraları dahi kendisine çekmek için şube ağının geniş olması ve her potansiyel müşteriye ulaşma gerekliliği kaçınılmaz olmaktadır. Perakende bankacılık olarak da nitelendirilen bu durum, ticaret bankacılığının en önemli özelliğini oluşturur.⁶⁶

Mayıs 2008 tarihi itibarı ile Türkiye’de faaliyette bulunan 46 banka mevcuttur. Bunların 33 tanesi mevduat bankası, 13 tanesi yatırım ve kalkınma bankasıdır. Mevduat bankalarından 3 tanesi kamusal sermayeli, 11 tanesi özel sermayeli ulusal banka, 11 tanesi Türkiye’de kurulmuş yabancı banka ve 7 tanesi Türkiye’de şube açmış yabancı bankalardır. 1 bankanın kontrolü TMSF’nin elindedir. Yatırım ve kalkınma bankalarından 3 tanesi kamusal sermayeli, 6 tanesi özel sermayeli ve 5 tanesi yabancı sermayeli bankalardır.⁶⁷

Tablo 1.1 de gösterildiği üzere Mart 2008 tarihi ile Türkiye’de toplam 7926 banka şubesi bulunmaktadır. Bu şubelerin 7874 tanesi mevduat bankalarına, 52 tanesi kalkınma ve yatırım bankalarına aittir. Mevduat bankalarına ait 7874 şubeden 6042 tanesi ulusal bankaların, 1831 tanesi yabancı bankaların şubeleridir. TMSF’nin kontrolündeki banka ise tek şubelidir. Ulusal bankaların yurt dışındaki şube sayısı 15’i kamusal sermayeli bankalara ve 22 tanesi özel

⁶⁵ Türkiye İş Bankası; **Avrupa Ekonomik Topluluğunda Bankacılık Alanındaki Son Gelişmeler ve Türk Bankacılığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 138, Tisa Matbaacılık, Ankara, 1973, s. 9

⁶⁶ Altuğ; **a.g.e.**, s. 14

⁶⁷ <http://www.tbb.org.tr>

sermayeli bankalara ait olmak üzere 37 dir. Yabancı bankaların ise yurt dışında 13 şubesi vardır.⁶⁸

Yatırım ve kalkınma bankalarının Türkiye’de 52, yurt dışında 1 şubeleri vardır. Yurt içindeki 52 şubeden 23 tanesi kamusal sermayeli yatırım ve kalkınma bankalarının, 12 tanesi özel sermayeli ulusal yatırım ve kalkınma bankalarının, 17 tanesi ise yabancı yatırım ve kalkınma bankalarıdır. Yurt dışındaki tek şube ise özel sermayeli olan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.’ye aittir.⁶⁹

Tablo 1.1: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Yurt İçi ve Yurt Dışı Şube Sayıları

	Yurt İçi Şube Sayısı	Yurt Dışı Şube Sayısı	Toplam Şube Sayısı
Ulusal Mevduat Bankaları	6042	37	6079
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	2231	15	2246
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	3811	22	3833
Yabancı Mevduat Bankaları	1831	13	1844
Türkiye’de Kurulu Bankalar	1805	13	1844
Türkiye’de Şube Açmış Bankalar	26	0	26
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	52	1	53
Kamusal Sermayeli Bankalar	23	0	23
Özel Sermayeli Bankalar	12	1	13
Yabancı Sermayeli Bankalar	17	0	17
TMSF’ye Devredilmiş Banka	1	0	1
Tüm Bankalar	7926	51	7977

Türk bankacılık sistemi personel sayısı açısından incelendiğinde, önemli bir istihdam olanağı oluşturduğu görülmektedir. Tablo 1.2 de görüldüğü gibi Mart 2008 itibari ile Türk Bankacılık Sektöründe toplam 163.295 kişi çalışmaktadır. Yine Mart 2008 dönemi itibariyle, banka çalışanlarının % 25’i kamusal sermayeli mevduat bankaları, % 48’i özel sermayeli mevduat bankaları, % 24’ü yabancı sermayeli mevduat bankaları ve % 3’ü ise kalkınma ve yatırım bankaları tarafından istihdam edilmiştir. Mevduat bankalarında banka başına çalışan sayısı 4.786’dır. Bu rakam kamu sermayeli bankalarda 13.798, özel sermayeli bankalarda 7.059 ve yabancı sermayeli bankalarda 2.145’tir.⁷⁰

⁶⁸ <http://www.tbb.org.tr>

⁶⁹ <http://www.tbb.org.tr>

⁷⁰ <http://www.tbb.org.tr>

Tablo 1.2: Türkiye’de Bankacılık Sisteminde Çalışan Sayıları

	Mart 2007	Aralık 2007	Mart 2008
Mevduat Bankaları	140.679	153.212	157.938
Kamu Bankaları	39.028	41.056	41.393
Özel Bankalar	74.037	75.124	77.648
Fondaki Bankalar	333	325	288
Yabancı Bankalar	27.281	36.707	38.609
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4.622	5.322	5.357
Toplam	145.301	158.534	163.295

Tablo 1.3 de gösterilmiş olan, banka çalışanlarının eğitim durumları incelendiğinde, 2007 yılsonu itibariyle bankacılık sektöründe çalışanların % 2’si ilköğretim, % 26’sı orta öğretim, % 68’i yüksek öğretim kurumları mezunu, % 4’ü ise yüksek lisans ve doktora yapmış olanlardan oluşmaktadır. Kamusal sermayeli mevduat bankalarında çalışanların % 63’ünü yüksek öğretim kurumlarını bitirmiş ve lisansüstü eğitim yapmış personel oluşturmaktadır. Bu oran, özel sermayeli mevduat bankalarında % 77, yabancı bankalarda % 72 ve kalkınma ve yatırım bankalarında ise % 70 şeklindedir. Yüksek öğrenim ve daha yüksek bir eğitime sahip olan banka çalışanlarının toplam çalışanlara oranı 1990 yılında % 24 ve 1997 yılında % 36 dır. Bu durum bankacılık sektörünün tüm fonksiyonları ile uzmanlık gerektiren bir sektör olduğu ve giderek daha nitelikli personele ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.⁷¹

Tablo 1.3: Banka Çalışanlarının Eğitim Durumları (2007 Yılı Sonu)

	İlkokulu Bitirmiş Olanlar	Orta Öğretim Kurumlarını Bitirmiş Olanlar	Yüksek Öğretim Kurumlarını Bitirmiş Olanlar	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Olanlar	Toplam
Mevduat Bankaları	2.461	41.578	108.243	5.656	157.938
Kamu Bankaları	918	14.356	24.782	1.337	41.393
Özel Bankalar	824	16.927	57.282	2.615	77.648
Fondaki Bankalar	21	143	115	9	288
Yabancı bankalar	698	10.152	26.064	1.695	38.609
Kalk. ve Yatırım Bank.	445	1.148	3.265	499	5.357
Toplam	2.906	42.726	111.508	6.155	163.295

1.5.3. Türk Bankacılık Sektörünün Özellikleri

Türk bankacılık sistemi, sistemde çok sayıda banka bulunmasına karşın, bunlardan ancak birkaçının piyasayı etkileyebilecek büyüklükte olduğu, piyasaya giriş çıkışların önemli ölçüde kısıtlandığı ve fiyat dışı rekabetin var olduğu oligopolist bir yapıya sahiptir. Bankacılık

⁷¹ <http://www.tbb.org.tr>

sistemlerinde piyasa yapısının önemi, piyasa yapısı ile üretimin etkinliği ve kaynakların optimum dağılımı arasındaki yakın ilişkiden kaynaklanmaktadır. Piyasanın yapısı piyasada var olan rekabetin derecesini ve üretimin etkinliğini, hizmetler için talep edilecek fiyat düzeylerini ve kaynakların dağılımını belirlemektedir.⁷²

Türk bankacılık sisteminin başlıca özellikleri aşağıda açıklanmıştır.⁷³

(i) Piyasada az sayıda marka egemendir: Bankacılık sisteminde çok sayıda banka bulunmasına rağmen önde gelen beş büyük banka (T.C. Ziraat Bankası, Türkiye İş Bankası, Akbank, Yapı Kredi Bankası ve Türkiye Vakıflar Bankası) 2007 yılı sonu ile toplam aktiflerin % 64'üne, toplam personel sayısının % 52'sine ve toplam şubelerin % 56'sına sahiptirler.

(ii) Piyasaya giriş ve çıkışlar kısıtlıdır: Türkiye'de bankacılık sistemine girişleri kısıtlayan önemli bir etken mali güçlüklerdir. Bankalar faaliyetlerini daha çok yabancı kaynaklarla yürütmelerine rağmen asgari ödenmiş sermaye tutarı 30 milyon YTL olmalıdır. Diğer bir kısıtlayıcı unsur ise bankacılık sisteminde yerleşik olan ve tutulmuş bankaların, yeni bankaların piyasaya girişlerini engelleyici çabalar içine girmeleridir.

(iii) Piyasada fiyat dışı rekabet vardır: Türk bankacılık sisteminde yer alan bankaların mevduat toplama, kredi dağıtma vb. hizmetlerinin tümü temelde aynı niteliktedir. Bu anlamda A Bankasının senet tahsili ile B Bankasının senet tahsili aynıdır. Yani piyasada üretilen ürünler homojendir. Ancak bankalar reklâm, kuruluş yeri ve çekicilik sağlamaya yönelik sabit değerler oluşturma (çevrimiçi hizmetler, akıllı kartlar vb.) gibi yöntemlerle ürünlerinde farklılaştırmaya girmekte ve bu alanda da ciddi bir rekabet oluşmaktadır.

(iv) Piyasada holding bankacılığı önemli bir yere sahiptir: Türkiye'de faaliyette bulunan ulusal bankaların önemli bir bölümü doğrudan ya da dolaylı olarak belirli bir grup veya holdingin kontrolü altındadır. Bankaların holdinglerin kontrolü altında olmaları ekonomik açıdan bağımsız ve bankacılık açısından rasyonel bir politika izlemelerini güçleştirmektedir. Özellikle geçmişte holding ve ekonomik grupların kendi işletmelerine, kontrolleri altındaki bankalardan ciddi kaynaklar aktardıkları görülmüş ve bu durum hem bankaları, hem de onun etkisi ile bankacılık sistemini olumsuz yönde etkilemiştir.⁷⁴

⁷² Altuğ; a.g.e. , s. 18

⁷³ Altuğ; a.g.e. , s. 19

⁷⁴ Eren, Kasım; **Avrupa Birliğinde Ve Türkiye'de Bankacılık**, Beta Yayınları, İstanbul, 1996, s. 105

Şubat 2001 krizinin ardından 2002 yılında başlayan bankacılık sektöründe yeniden yapılandırma çalışmaları ve 2005 yılında kabul edilen 5411 Sayılı Bankalar Kanunu ile birlikte geride kalan beş yıl içinde bankacılık sektörünün cazibesi artmıştır. Özellikle yabancı sermayenin bir ekonomi politikası olarak uygulanması yabancı yatırımcıların Türk bankacılık sektörüne olan ilgisini artırmış ve birçok yabancı banka satın alma yolu ile Türk bankacılık sektörüne girmiştir. 2005 yılında BNP Paribas'ın Türk Ekonomi Bankası A.Ş. hisselerinin % 50'sini alması, Fortisbank NV-SA'nın Türk Dış Ticaret Bankası A.Ş. hisselerinin % 89'unu alması ve T. Garanti Bankası A.Ş. hisselerinin % 26'sının GE Capital Corporation tarafından satın alınması ile başlayan süreç, MNG Bank'ın ve Oyakbank'ın yabancılara satılması ile devam etmiştir. Yabancı bankaların yoğun bir biçimde piyasaya girişi ve yerleşik ulusal bankalarla girdikleri rekabet Türk bankacılık piyasasını daha rekabetçi bir şekle getirmiştir.

1.5.4. Türk Bankacılık Sektörünün Sorunları

Türk bankacılık sisteminin sorunları ekonomik kaynaklı sorunlar ve yapısal sorunlar olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilir.

1.5.4.1. Ekonomik Sorunlar

Türk ekonomisi 1980'den itibaren serbest piyasa ekonomisine geçiş ve dışa açılma yönünde belirli bir mesafe olsa da, artan kamu açıkları ile birlikte kronikleşen yüksek enflasyonun etkisi ile istikrarlı bir gelişme yaşayamamıştır.⁷⁵ Yüksek enflasyon, enflasyonist beklentiler ve buna bağlı olarak şiddetlenen spekülasyon davranışları karşısında bankalar, tasarrufları çekebilmek için faiz artırımına gitmişlerdir. Bunun dışında mali bünyesi çok güçlü olmayan ve sabit giderleri görece olarak az olan bankalar verdikleri faizleri önemli ölçüde artırmışlardır.⁷⁶ Yüksek enflasyon ve istikrarsızlık döviz kuru riskini ve faiz riskini artırırken, bankalar büyük ölçüde nakde dayanan öz varlıklarını enflasyona karşı korumada zorlanmışlardır.

Yüksek enflasyon dönemlerinde bankaların nominal olarak artan karları aslında reel olarak azalmakta ve öz kaynaklarının reel büyüklüğü düşmektedir. Bu durum kaynak

⁷⁵ Parasız, İlker; **Para ...**, s. 132

⁷⁶ Eren; **a.g.e.**, s. 126

maliyetlerini ve işletme giderlerini artırmakta, artan kaynak maliyetlerinin etkisi ile artan kredi faizleri nedeni ile düşük riskli yatırım olanakları azalmaktadır.⁷⁷

Bankaların karşılaştıkları ekonomik sorunlardan biri de, yine yüksek enflasyon dönemlerinde artan sorunlu kredilerdir. Vadesinde ödenmeyen krediler bankaların kaynak akışkanlığını azalttığı gibi kaynak maliyetini de artırmaktadır. Dolayısı ile bankaların takipteki alacaklarını teminat yönünden güçlendirmesi ve yeni risklerin oluşmasını engelleyecek tedbirleri alması gereklidir.⁷⁸

1.5.4.2. Yapısal Sorunlar

Türk bankacılık sisteminin yapısal sorunları, aktif-pasif yapısından kaynaklanan sorunlar; özkaynak sorunu, şeffaflık sorunu ve kaynak maliyeti sorunu olarak dört başlık altında toplanabilir.

(i) Aktif-Pasif Yapısından Kaynaklanan Sorunlar: 2000 yılında bankacılık sektörünün aktif yapısında belirgin bir değişiklik gözlenmiştir. Bu dönemde likiditesi yüksek olan menkul kıymet portföyünün toplam aktifler içindeki payı azalırken kredilerin payında önemli bir artış olmuştur. Krediler içinde özellikle tüketici kredileri büyük artış göstermiştir ve bir önceki yıla göre 4 kat artmıştır.⁷⁹ Kredilerde dikkat çeken bir diğer gelişme mevduatta oluşan yapının tersine yabancı para cinsinden kredilerdeki artışın sınırlı kalması ve Türk Lirası cinsinden kredilerin ise önemli bir artış göstermesidir. Bu gelişmeler nedeni ile 2000 yılında bankacılık kesiminin likidite, kur ve faiz riskine karşı duyarlılığı artmıştır.⁸⁰ Kasım 2000 krizinde likidite ve faiz riski ile ciddi sorunlar yaşayan bankacılık sektörü, Şubat 2001 krizinde ilave olarak kur riskinden kaynaklanan kayıplarla karşılaşmıştır. Kriz döneminde faiz oranındaki hızlı artış bir yandan fonlama maliyetlerini artırırken, diğer yandan menkul değerler cüzdanının piyasa değerini azaltmak sureti ile banka bilançolarını olumsuz yönde etkilemiştir. Faizlerdeki yükselme, kısa vadeli fon talebi önemli boyutlara ulaşmış olan kamu bankalarının büyük zararlarla karşı karşıya kalmalarına sebep olmuştur. Daha likit olan özel ve yabancı bankaların uğradıkları zararlar ise sınırlı kalmıştır. Ancak yaşanan krizin reel sektörde ciddi daralmaya sebep olması bankacılık sektörünün de kredi riskini artırmıştır.

⁷⁷ Eren; **a.g.e.** , s. 132

⁷⁸ Eren; **a.g.e.** , s. 132

⁷⁹ Türkiye Bankalar Birliği; **Bankalarımız 1999**, Mayıs 2000, s. 10-11

⁸⁰ Türkiye Bankalar Birliği; **Bankalarımız 2000**, Mayıs 2001, s. 12-13

(ii) **Kaynak Maliyeti Sorunu:** Bilindiği üzere bankaların en önemli fon kaynağını mevduatlar oluşturur ve kaçınılmaz bir şekilde mevduat faiz oranları enflasyon ile yakın ilişki içindedir. 1 Temmuz 1980’den itibaren faiz oranlarının serbest bırakılması ile faizler enflasyon paralelinde seyretmeye başlarken mevduat kompozisyonunun vadeli lehine gelişmesi toplanan mevduatın maliyetini önemli ölçüde artırmıştır. Ayrıca, mevduat munzam karşılığı ayırma zorunluluğu, tasarruf mevduatı sigorta fonu primleri, banka ve sigorta muameleleri vergisi, kaynak kullanımı destekleme fonu primleri, gider vergi kesintileri kaynak maliyetini yükselten diğer unsurlardır.⁸¹

Bankaların yüksek maliyetlerle edindikleri fonların munzam karşılık ve disponibilibite ayırmaları sonucu ancak bir kısmını kullanabilmeleri, mevduat faizleri ile kredi faizleri arasında önemli bir marj oluşmasına sebep olmaktadır. Böylece bankalar hakkında yüksek maliyetle fon aktaran verimsiz kuruluşlar imajı oluşmaktadır. Bu marjın oluşmasına neden olan faktörlerden biri de 1980 öncesi koşullarda mevduat toplayabilmek için kurulan geniş şube ağlarının işletme ve personel giderleridir. Fakat o dönemden bugüne yükselen faizler, minimum sermaye miktarının her şube için arttırılması, atıl şube kapasitesi ve artan sabit giderler koşulları değiştirmiştir. Bu gelişmeler sonunda, şubelerin bankalara olan yükleri artmıştır. Diğer yandan bankacılık alanında yeni anlayışların ortaya çıkması ve teknolojik gelişmeler, bankaların karlılığını kaybeden şubeleri kapatması ve bu şubelerin personelinin işten çıkarılması sonucunu doğurmuştur. O dönemde olabildiğince az şube ile çalışma anlayışı gelişmiştir. 1990’lı yıllara da hâkim olan bu anlayışta sadece sanayinin gelişmiş olduğu bölgelere şube açılacaktır.⁸² Yakın dönemlerde sanayileşmenin Anadolu’ya kayması ve coğrafyasının genişlemesi tekrar çok şubeli anlayışın benimsenmesine sebep olmuş, bankalar teknolojik altyapıya büyük yatırımlar yapmışlardır. Bunun sonucu olarak bankaların kısa vadede işletme giderleri önemli ölçüde artmıştır.

(iii) **Özkaynak Sorunu:** Türk bankacılık sektörünün önemli bir sorunu özkaynak yetersizliğidir. Bu sorunu teşkil eden önemli bir unsur, sektör içinde gerek aktif büyüklüğü gerekse sermaye büyüklüğü açısından küçük bankaların çoğunlukta oluşudur.⁸³ Bazı yabancı ve milli bankaların hem toplam aktifleri hem de sermaye büyüklüğü yetersiz olup, bu

⁸¹ Parasız, İlker; **Para ...** , s. 133

⁸² Eren; **a.g.e.** , ss. 132-133

⁸³ Erdem, Mehmet Ş. ; **Avrupa İç Pazarı ve Türk Bankacılık Sistemi Sorunlar ve Öneriler**, TBB Yayınları, Ankara, 1993, s. 178

bankaların fon kaynağı sadece interbank ve uluslararası finansal piyasalardır. Bu nedenle, bu bankaların gerek iç piyasada gerekse uluslararası piyasalarda rekabet edecek güçleri yoktur. Bu bankaların banka birleşmeleri yolu ile aktiflerini ve sermaye yapılarını güçlendirmeleri bankacılık piyasasında varlıklarını sürdürebilmeleri açısından önerilebilecek bir önlemdir.⁸⁴

Bankacılık sektörünün diğer bir sorunu, iştiraklere ve sabit kıymetlere yatırılan kaynakların büyüklüğüdür. İştiraklere yatırılan kaynakların birçoğu yeterli getiriye sağlamamaktadır. Geçmişte sermaye birikiminin yetersiz olması nedeniyle, bankalar sanayileşmeye önemli katkılarda bulunmuşlardır. 2000’li yıllarda ise iştirakler birçok banka için büyük bir yük teşkil etmektedir.⁸⁵

(iv) Şeffaflık Sorunu: Bankaların mali yapılarını sağlıklı olarak bilânçolarından öğrenmek güçtür. Bankalardaki mevduat, banka alacaklarının yapısı ve bankaların faaliyet karları konusunda kamuya açıklanan banka mali tabloları doyurucu ve sağlıklı bilgi vermekten uzaktır.⁸⁶

Mali tablo şeffaflığının dışında Türk bankacılık sisteminde şeffaflığı olumsuz etkileyen bir diğer faktör, önemli bazı özel bankaların çeşitli holdinglerin kontrolünde olmasıdır. Bu bankaların bağımsız ve rasyonel politikalarla yönetilme zorluğu ve kontrolünde bulunduğu holding ya da grubun işletmelerine aktardığı kaynaklar tartışma konusu olmaktadır. Geçmişte banka sahibi holdinglerin kendi şirketlerine, sahibi oldukları bankalar aracılığıyla büyük kaynaklar aktarması sonucu bankaların ve bankacılık sektörünün aldığı yaralar banka faaliyetlerinin objektif ve rasyonel kriterlere göre yürütülmesi gerekliliğini güçlü bir şekilde hatırlatmıştır.

⁸⁴ Parasız, İlker; **Para ...** , s. 135

⁸⁵ Eren; **a.g.e.** , s. 108

⁸⁶ Eren; **a.g.e.** , ss. 128-129

BÖLÜM 2

FAİZSİZ BANKACILIĞIN TÜRKİYE YANSIMASI: KATILIM BANKACILIĞI

2.1. FAİZSİZ BANKACILIK KAVRAMI

Bir miktar paradan belirli bir süre mahrum kalmanın karşılığı olarak sermaye sahibine ödenen bedel olarak ifade edilebilecek olan faiz kavramı, çok eski çağlardan bu yana tartışma konusu olmuştur. Faizin tamamen kaldırılması yönünde fikirler gelişmiş, ilahi dinlerde faiz tamamen yasaklanmıştır. Buna rağmen faiz varlığını korumuş ve günümüzün ekonomik sistemi içinde en önemli unsurlarda biri haline gelmiştir.⁸⁷

Yapılan tartışmalar sonucu, günümüzün modern ekonomisine hâkim durumda olan faize dayalı finansal sistem ve bankacılık sisteminin yanında faizsiz çalışan bir bankacılık sisteminin hayata geçirilmesi mümkün olmuştur. Faizsiz bankacılık sisteminin kurulması ve uygulama alanı bulması İslam coğrafyasında gerçekleşmiştir. Bunda en önemli etken İslam Dini prensiplerinin faizi açık bir şekilde yasaklaması, bunun sonucunda manevi değerler ile çatışmayan bir finansal kurumun gerekliliği olmuştur.

1970'li yıllarda İslam coğrafyasında finansal çalışmaların yoğunlaşmasında bir diğer önemli etken 1973 yılında yaşanan petrol krizidir. Kriz ile birlikte petrol fiyatlarındaki artış nedeni ile özellikle, petrol ihraç eden müslüman Arap ülkelerinde büyük bir sermaye birikimi ortaya çıkmıştır. Oluşan bu sermayenin İslam ilkelerine uygun bir biçimde değerlendirilmesi fikri ve ihtiyacı, faizsiz bankacılık teorisinin gelişmesinin hızlanmasına ve birkaç yıl içinde Mısır, Sudan ve Dubai gibi ülkelerde faizsiz çalışan bankaların kurulmasına sebep olmuştur.

Faizsiz bankacılık, banka işlem ve hizmetlerinin faiz karşılığı olmaksızın görüldüğü bir sistemi ifade etmektedir. Görülen hizmetler ve yapılan işlemler karşılığında gelir olarak bir meblağ alınmakta veya gider olarak bir meblağ ödenmektedir ama bu, faiz olmamaktadır. Faizin yerini başka bir maddi değer almaktadır. Bu da çoğu işlem ve hizmette kar ve zarara birlikte ortaklık şeklinde olmaktadır.⁸⁸

⁸⁷ Ayhan, Rıza; **Türk Bankacılık Sistemi ve Faizsiz Bankacılık**, Selçuk Üniversitesi Araştırma Projesi, Konya, 1988, ss. 16-17

⁸⁸ Ayhan; **a.g.e.** , s. 16

Faizsiz bankacılıkta amaç, klasik bankaların yürüttüğü işlemleri faizsiz bir şekilde yerine getirmektir. Bunlar, geleneksel bir ticari bankadan beklenebilecek birçok işlemi yaparlar ve finansal hizmetleri sunarlar. Faizsiz çalışan bankalar halktan fon toplarlar ve topladıkları bu fonları ticaret ve yatırım alanlarına aktarırlar. Bu anlamda faizsiz bankalar, geleneksel bankaların en önemli fonksiyonu olan fon aktarma işlevini yerine getiren bir yapılanma içinde karşımıza çıkarlar.⁸⁹

2.2. FAİZSİZ BANKACILIĞIN DÜNYA'DAKİ GELİŞİMİ

Faizsiz bankacılık olarak nitelendirilebilecek ilk uygulama örnekleri M. Ö. 21. ve 22. asırda Hammurabi'nin hüküm sürdüğü Babil'de görülmektedir. Hammurabi Kanunları ikraz işlerinin nasıl düzenleneceğine dair ifadeler taşıırken, özellikle faizsiz yatırımın ilk örnekleri de bu dönemde ortaya çıkmıştır. Din odaklı düzenlemeler olarak görülen Hammurabi Kanunları ışığında ilk bankalar tapınaklar ve ilk bankacılar da din adamları olmuştur.⁹⁰

Günümüzün faizsiz bankacılık uygulamalarının temellerini oluşturan ve bir tür emek sermaye ortaklığı olan mudaraba ve muşaraka işlemleri ise 8. asırdan sonra önemli bir uygulama alanı bulmuş, İslam toplumunda “para vakıfları” ve “İslami iş ortaklıkları” aracılığıyla dönemin ekonomik yaşamı düzenlenerek bankacılık fonksiyonları yerine getirilmiştir. Mudaraba ve muşaraka işlemleri 11. ve 13. yüzyılda Venedikli tüccarlar vasıtası ile İslam coğrafyasından Avrupa'ya taşınmıştır ve Avrupa'da ise “commenda” ve “societas” isimleri ile uygulanmıştır.⁹¹

20. yüzyılın başlarında İslam dünyası endüstrileşme ile yüz yüze gelmiş ve buna bağlı olarak da ticaret bankaları gibi ekonomik ve finansal kurumlarla tanışmıştır. Kendisine özgü bir bankacılık sistemi olmayan İslam dünyasında, faiz yasağını gevşetmeye yönelik görüşlerin de ortaya çıkmasının etkisi ile klasik ticari bankacılık ve faiz uygulamaları fırsat bulmuş ve kendisine yer edinmiştir.⁹² Faizsiz bankacılık alanında gerek teorik alanda gerekse uygulama

⁸⁹ Ayhan; **a.g.e.** , s. 17

⁹⁰ Eken, Mehmet Fehmi; **Bankalarda Risk Yönetimi ve Türkiye Uygulaması**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005, s. 45

⁹¹ Ceylan, Ali; **Finansal Teknikler**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003, s. 150

⁹² Altan, Mikail; **Modern Bankacılık Fonksiyonları Açısından Özel Finans Kurumlarının Değerlendirilmesi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1998, s. 198

alanındaki çalışmalar 20. asrın ikinci yarısında yoğunlaşmış ve günümüzün modern faizsiz bankacılık uygulamaları bu dönemden başlayarak uygulama alanı bulmuştur.

Çağdaş faizsiz bankacılık fikir boyutunda ilk olarak Pakistanlı düşünürlerce irdelenmiştir. Muhammed Uzair 1955’de faizsiz çağdaş bankacılık konusunda özel olarak ilk araştırmayı ortaya koyan iktisatçıdır.⁹³ O dönemlerde Pakistan’da ilk faizsiz finansman örneği olarak kooperatif bankacılığı uygulamaları görülmüştür, ancak faizsiz bankacılığa model oluşturabilecek ilk uygulama Mısır’da gerçekleşmiştir.

Mısırlı iktisatçı Ahmet El Neccar tarafından 1963 yılında 40000 nüfuslu bir kasaba olan Mit-Ghamr’da kurulan faizsiz tasarruf bankası ilk kurumsal uygulama olmuştur. Mısır köylüsünün tarımsal ve ticari ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve risk sermayesi ile çalışan bu kuruma banka isminin verilmesi ise uzun süre tartışma konusu olmuştur.⁹⁴ Neccar, uygulamaya çalıştığı modelde Alman ekonomi tarihinde görülen “toplumsal kalkınma bankacılığı” prensiplerinden etkilenmiş ve bu prensipleri İslam ilkeleri ve İslam ekonomi sistemi ile birleştirmiştir. 1967 yılında 9 banka tarafından uygulanabilir hale getirilen sistem, temelde bankanın ödemeyi direkt satıcıya yapması ve bankanın, mevduat sahiplerinin tasarruflarından oluşan yükümlülüklerinin bir kısmı ile krediyi kullanan tacirin riskini paylaşması sistemlerine dayanarak çalışmıştır. 1971 yılında yine Mısır’da kurulan Nasır Sosyal Bankası İslami kuralları referans alarak ticari bankacılık yaptığını iddia etmiş ve hem bankacılığı hem de ticari ortaklığı hayata geçiren ilk model olarak nitelenmiştir.⁹⁵

Faizsiz bankacılık konusunda ses getiren en önemli kuruluş 1975 yılı 20 Ekim tarihinde 22 İslam ülkesinin iştiraki ile kurulan ve 1976 yılında faaliyete başlayan İslam Kalkınma Bankası’dır (Islamic Development Bank). İslam Kalkınma Bankası (İKB), İslam ülkeleri arasında ticaret hacmini artırmak, gelişmekte olan İslam ülkelerinde karlı projeler için faizsiz finansman sağlamak, eğitim ve araştırma çalışmalarına destek sağlamak amacı ile kurulmuştur. İslam Kalkınma Bankası’ndan cesaret alınarak 1975’de Dallah Baraka Grubu ve Dubai İslam bankası, 1977 yılında Mısır’da ve Sudan’da “Faisal Islamic Bank” adıyla iki özel banka ve Kuveyt hükümeti tarafından “Kuwait Finance House” (Kuveyt Finans Kurumu) kurulmuştur. Faizsiz bankacılık alanında öncü rol oynayan bu finans kurumlarının

⁹³ Akın, Cihangir; **Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma**, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 1986, s. 113

⁹⁴ Mannan, M.A. ; **İslam Ekonomisi Teori ve Pratik**, Fikir Yayınları, İstanbul, 1980, s. 323

⁹⁵ http://www.usc.edu/dept/MSA/economics/islamic_banking.html

kurulmasının ardından sadece on yıl içinde değişik ülkelerde 50 den fazla faizsiz banka kurulmuştur.⁹⁶ Faizsiz bankacılığın gösterdiği gelişme, bu bankacılığın kısa sürede Güney Asya’da da uygulanma imkânına kavuşmasını sağlamıştır. Bölge zenginlerinin kurmuş oldukları faizsiz bankalar Güney Asya ülkelerinin ekonomik sıçramasında önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Kuruluşunun ardından İslam Kalkınma Bankası İslam ülkelerine kamu projeleri için ciddi miktarda finansman sağlamış ama özel sektör projelerinin finansmanı için yetersiz kalmıştır. Oluşan bu açık ise Suudi, Kuveytli ve Dubaili bazı zengin Müslümanların organize olarak 1981 yılında kurduğu Dar Al-Mal Al İslam Holding’le kapatılmaya çalışılmıştır.⁹⁷ Dar Al-Mal Al İslam, 1980 yılında Suudi Arabistan Para Ajansı’nın Riyad’da düzenlediği konferansta belirlenen İslam Bankacılığı esasları doğrultusunda faaliyet göstermek üzere kurulmuştur. Söz konusu prensipler ve hedefler başlıklar halinde şöyledir.⁹⁸

- (i) İslam ilkelerinin ekonomiye uygulanması
- (ii) Sosyo-ekonomik hedeflere ulaşmayı kolaylaştırma
- (iii) Dengeli bir finans sistemi kurma
- (iv) Faizsiz bankacılığın yaygınlaştırılması
- (v) Tasarrufların helal kazançlara kaydırılması
- (vi) Çeşitli sektörlerin mali ihtiyaçlarının karşılanması
- (vii) Sosyal ve ekonomik adalet
- (viii)İstikrarlı para politikası
- (ix) İsrafi önleyici çalışmalar ve tedbirler
- (x) Tüm bankacılık işlemleri

Dar Al-Mal Al İslam 27 Ağustos 1981 tarihinde vergi muafiyetinden yararlanmak için Bahama’da tröst şeklinde kurulmuş bir holdingdir. Kurum ana sözleşmesine göre ekonomik kazancın yanında dini, sosyal, ekonomik ve kültürel birçok amaç gütmektedir. Adı anılan kuruluş, bütün faaliyetlerinin İslam ilkelerine uygunluğunu denetlemek ve sağlamak üzere “Dini Denetim Kurulu” adında bir heyet oluşturmak zorundadır. Bu heyet holdingin

⁹⁶ Akın; **a.g.e.** , s. 13

⁹⁷ <http://www.dmitrust.com/index.htm>

⁹⁸ Akın; **a.g. e.** , ss. 115-119

faaliyetlerini denetlemek dışında, diğer organlardan gelecek soruları cevaplamak, talepler hakkında görüş bildirmek ve İslam Hukuku'na ilişkin sorunlara çözüm bulmakla görevlidir.⁹⁹

Faizsiz bankacılığın teorik gelişimi, İslam hukukuna uygun biçimde işleyen bir sistemin geliştirilmesi üzerine olmuştur ve İslam bankacılığı adı altında gelişmiştir. Adından da anlaşılacağı üzere bu sistemde amaç “İslam’ın koyduğu ve teyit ettiği ilkeler çerçevesinde bankacılık yapmak” tır. Bu anlamda İslam bankaları sadece ekonomik olarak değil, sosyal, ahlaki ve ekonomik yönler hep birlikte düşünülerek oluşturulmuş bir sistemdir ve İslam’ın ticaret, iş yapma, ekonomik varlık edinme ve biriktirme üzerine olan bütün emirlerini uygulamaya yönelik kuruluşlardır.¹⁰⁰

Faizsiz bankacılık uygulamaları ilk başladığından bu yana İslam bankacılığı olarak adlandırılmıştır ki bu adlandırma faizsiz bankaların dini çekinceler sebebi ile İslam ülkelerinde geliştirilmiş ve büyük ölçüde uygulanmış olmasından dolayı son derece normaldir, bu kavram anlamı itibari ile faizsiz bankaların büyük çoğunluğunu kapsamakla beraber faizsiz sistemde çalışan bütün bankaları içine almamaktadır. Faizsiz bankacılık İslam bankacılığına çok benzemekle birlikte bire bir aynı değildir. İlk olarak, faiz yasağı İslam Dini’ne has bir yasak değildir, Hristiyanlık’da (özellikle Katoliklik’de) ve Musevilik’de de yasaktır. İkinci olarak, bir banka değişik sebeplerle tamamen ya da kısmen faizsiz çalışmayı seçmiş olabilir.¹⁰¹ Bu nedenlerle her faizsiz banka İslam bankası olmayabilir. Danimarka İslam Bankası bu duruma en iyi örneği teşkil edecek bir kurumdur. Danimarka İslam Bankası Danimarka hükümetinin de desteği ile finansal sisteme katılmayan Müslüman fonlarını sistem içine çekmek amacı ile kurulmuş bir faizsiz bankadır.

Faizsiz bankacılık yaklaşık 50 yıllık tarihi ile 400 yıllık bir geçmişi olan modern ticari bankacığa nazaran çok hızlı bir gelişme göstermiştir. Günümüzde 200’ü aşkın faizsiz çalışan kuruluş 300 milyar dolarlık bir fonu yönetmektedir. Faizsiz bankacılık sistemi özellikle Basra körfezindeki ülkelerde toplam bankacılık sektörünün % 30’una ulaşmıştır. Bu büyük fon karşısında HSBC, Morgan Stanley, Banque National de Paris, BNP Paribas, Bank of America

⁹⁹ Ayhan; **a.g.e.** , s. 14

¹⁰⁰ Ayhan; **a.g.e.** , s. 13

¹⁰¹ Ayhan; **a.g.e.** , s. 18

ve Commerzbank gibi birçok uluslararası banka faizsiz çalışan birimler oluşturmuşlar ve faizsiz finans sektöründen pay kapma yarışına girmişlerdir.¹⁰²

2.3. KATILIM BANKACILIĞININ TÜRKİYE’DE GELİŞİMİ

1980 sonrasında ekonomik serbestleşme sürecinde faizsiz bankacılık kavramı Türkiye kamuoyunun gündemine girmiştir. Ancak faizsiz bankacılık ve İslami finansman alanında Türkiye’nin ilk uygulaması 1975 yılına kadar uzanmaktadır. Türkiye, İslam Konferansı Örgütü’nün (İKÖ) etkin bir üyesi olarak 1975 yılında kurulan İslam Kalkınma Bankası’nın(İKB) 22 kurucu üyesi arasında yer almıştır.¹⁰³ Türkiye, İslam ülkelerinin gelişimi için karlı ve verimli projelerin desteklenmesi, İslam ülkeleri arasındaki ticaretin artırılması gibi amaçlarla kurulan İKB’deki sermaye payını 1984’de artırarak en büyük ortaklardan biri haline gelmiş ve İKB Yönetim Kurulu’nda sürekli üye bulundurma hakkı elde etmiştir. Yine 1975 yılında tasarruflarını faizsiz sisteme uygun olarak değerlendirmek isteyen insanlar ile küçük ve orta ölçekteki işletmelere hizmet vermek amacıyla Devlet İşçi Yatırım Bankası kurulmuş ve bu banka 1978’e kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.¹⁰⁴ Özellikle yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarından büyük rağbet gören ve faizsiz bankacılık alanında Türkiye’ye önemli tecrübeler kazandıran banka, 1978 yılından sonra tamamen faizli sistemle çalışmaya başlamıştır.

2.3.1. Özel Finans Kurumları (Ö.F.K.)

Özel finans kurumları, 1980’den sonra başta manevi değerler olmak üzere değişik sebeplerle ekonomik hayata dâhil olmamış ya da olamamış, yastık altı olarak tabir edilen fonların finansal sisteme dâhil olması amacı ile kurulan ve faizsiz olarak finansal faaliyetlerde bulunan kurumlardır. Başka bir ifade ile dini inançlar nedeni ile tasarruf kurumlarına yatırılmayıp yurt içinde ve yurt dışında altın, döviz, emlak şeklinde ya da iddihar biçiminde saklanan tasarrufların üretim sürecine sokulması amacı ile kurulan ve kar-zarar kavramlarına dayanarak çalışan kurumlardır.¹⁰⁵

¹⁰² Eken; **a.g.e.** , s. 49

¹⁰³ Ersoy, Arif; **Faizsiz Yeni Bir Banka Modeli Faizsiz Kredileşme Sistemi**; İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları: 12, İstanbul, 1987, s. 12

¹⁰⁴ Altan, Mikail; **Modern Bankacılık ...** , s. 231

¹⁰⁵ Büyükdeniz, Adnan; **Dünya’da ve Türkiye’de Faizsiz Bankacılık**, Özel Finans Kurumları Birliği Yayınları, İstanbul, 2003, s. 43

Türkiye’de faizsiz bankacılık hizmetleri verecek bir kurumun kurulması tartışmaları sürerken, hukuki altyapı tartışmaları yanında bu kurumun hangi isim altında faaliyet göstereceği de tartışma konusu olmuştur. Dünya’da, faizsiz bankacılık yapan kurumların yaygın olarak kullandığı “İslam Bankası” terimi Türkiye’nin anayasal düzeni ile bağdaşmayacağı nedeni ile kabul görmemiştir. Buna ek olarak o dönemde yürürlükte olan Bankalar Kanununun faizsiz bankacılık yapacak kurumların oluşturulmasına izin vermemesi sebebi ile faizsiz bankacılığa dair özel bir düzenlemeye gidilmiş ve yapılandırılan kuruluşlara “Özel Finans Kurumları” adı verilmiştir.

Özel finans kurumlarının kurulmasına izin veren en önemli adımı 16.12.1983 Tarih ve 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinin çıkarılması oluşturmıştır. Bu kararname 24 Şubat 1984 tarih ve 18323 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kararnamenin yürürlüğe girmesinin ardından 1984’de Al Baraka Türk Ö.F.K. A.Ş. ve Faisal Finans Kurumu A.Ş. , 1988’de Kuveyt Türk Evkaf Ö.F.K. A.Ş. , 1991’de Anadolu Finans Kurumu A.Ş. , 1995’de İhlâs Finans Kurumu A.Ş. , 1996’da Asya Finans Kurumu A.Ş. kurularak faaliyete geçmişler ve faizsiz bir temelde finansal hizmetleri görmeye başlamışlardır.

83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki kanuna dayanılarak çıkarılmıştır. Bu Kararnamede özel finans kurumlarının kuruluş, faaliyet ve işlemlerine ilişkin esas ve usullerin T.C. Merkez Bankası’nın görüşleri alınarak Başbakanlıkça düzenleneceği ve bu düzenlemeler dışında kalan hususlarda Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

Özel finans kurumları 1999 yılına kadar 1983’de çıkarılan 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi, Hazine Müsteşarlığı ve T.C. Merkez Bankası tebliğleri ile faaliyetlerine devam etmişlerdir. 17 Aralık 1999 Tarih ve 4491 sayılı Kanunun 19 Aralık 1999 Tarih ve 23911 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile Ö.F.K.’lar 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamına alınmıştır ve bu kanuna göre Özel Finans Kurumları bankacılık sisteminin bir tamamlayıcısı olarak bankacılık sistemindeki yerini almıştır.¹⁰⁶ Böylelikle Türk bankacılık sistemi üç ayaklı bir sistem haline gelmiştir.

¹⁰⁶ www.tmsf.org.tr/docs/mevzuat/bankalar/tr/y4389_BANKALAR_KANUNU.doc

Özel Finans Kurumlarının Bankalar Kanununa tabi kılınması geç kalmış bir düzenlemedir. Geleneksel bankacılık hizmetlerinin çoğu temelde faiz ile ilgili olmayan işlemlerdir. Özel Finans Kurumları faiz ile ilgili olmayan bütün bu bankacılık hizmetlerini yerine getirmektedir. Daha önemlisi vadesiz mevduat toplama yetkisi olan tek mali kuruluş olan ticari bankalara ek olarak Ö.F.K.'lar da vadesiz mevduat toplama yetkisine sahip kurumlardır. Bu nedenle özel finans kurumlarının 15 yıl boyunca hukuki altyapısını hiyerarşik açıdan kanun hükmünde kararnameden sonra gelen bakanlar kurulu kararnamesinden alması ve kanunla düzenlenmemesi tartışma konusu olmuştur.

2000 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik ve finansal krizde büyük ölçekli bir likidite sıkıntısına giren ve havuzlarının yarısı boşalan özel finans kurumlarında, bir birlik ve TMSF benzeri bir sigorta sisteminin yokluğu ciddi şekilde hissedilmiştir. 4491 sayılı kanunda Türkiye Bankalar Birliği kapsamına alınmayan özel finans kurumları, birçok hesap sahibinin kısa sürede paralarını çekmek istemeleri sonucu likidite sıkıntısına düşmüştür. Bu hızlı nakit çıkışında özel finans kurumlarındaki mevduatın TMSF güvencesinden yoksun olması önemli bir rol oynamıştır. 4672 sayılı Kanun ile bu eksiklik giderilmiş ve tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan Özel Finans Kurumları Birliği kurulmuştur. Böylece, Birliğin görevleri arasında bulunan “Güvence Fonu” nun kurulması ve idaresi sağlanmıştır.

2.3.2. Katılım Bankalarına Geçiş

2001 krizinin ardından 2002 yılında başlayan bankaların yeniden yapılandırılması programı dâhilinde getirilen düzenlemeler ile ticari bankaların gördüğü bütün faizsiz hizmetleri (sermaye piyasası işlemleri dahil) yerine getirmeye başlayan, kuruluş amacına uygun olarak ticari bankaların temel fonksiyonu olan fon aktarma işlevini de faizsiz olarak yerine getiren özel finans kurumları faaliyetleri açısından müşterilerine tam bir bankacılık hizmeti vermeye başlamıştır. Hukuki olarak da bankacılık kanununa tabi olan özel finans kurumları 2005 yılında çıkarılan 5411 Sayılı Bankalar Kanunu ile faaliyetlerine “Katılım Bankası” adı ile devam etmeye başlamıştır. Bu Kanun, özel cari hesaplar ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullanırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşları ve yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye’deki şubelerini katılım bankası olarak ifade etmektedir.

Özel finans kurumlarının isimlerinin katılım bankası olarak değiştirilmesi bu kuruluşların faaliyetlerinde herhangi bir değişikliğe sebebiyet vermemiştir. Daha öncede belirtildiği gibi Dünya’da faizsiz sistemde çalışan bankalar “faizsiz banka” veya “İslam bankası” olarak adlandırılmaktadır. “Özel Finans Kurumu” ibaresi yalnızca Türkiye’de kullanılmaktadır. “Katılım Bankası” ifadesi yapılan işin bir tür bankacılık olduğunu daha açık ve net bir şekilde belli etmektedir. “Banka” sözcüğünün kullanılmasının ulusal ve uluslar arası anlamda tanınabilirliğin artmasında ve kimlik karmaşasının engellenmesinde katkı sağlayacağı düşünülmüştür. “Katılım” sözcüğü ise uygulanan bankacılığın kar ve zarara katılma esasına dayalı bir bankacılık olduğunu ifade etmektedir.¹⁰⁷

5411 sayılı kanun katılım bankaları için isim değişikliğinin yanında bazı yeni düzenlemeler de getirmiştir. Bunlar;

- Katılım Bankaları Birliği bünyesinde bulunan “Güvence Fonu” TMSF’ye devredilmiş ve ticari bankalarla aynı olacak şekilde katılım bankalarındaki tasarrufların 50.000 YTL’si güvence altına alınmıştır.
- Katılım bankaları da diğer bankalar gibi faaliyet izni kaldırılmadan önce TMSF’ye devredilebilecektir.
- Faaliyet izni kaldırılan katılım bankalarının tasfiye işlemi önceden Katılım Bankaları Birliği tarafından yürütülürken, bu görev TMSF’ye verilmiştir.
- Özel Finans Kurumları Birliği olan mesleki birliğin adı Katılım Bankaları Birliği olarak değiştirilmiştir.

5411 Sayılı Bankalar Kanunu’nun getirdiği düzenlemelerle birlikte katılım bankaları ile ticari bankalar hukuki olarak eşdeğer bir duruma getirilmişlerdir ve bankacılık piyasasında daha rekabetçi bir yapı oluşturulmuştur.

¹⁰⁷ www.tkbb.org.tr

2.4. KATILIM BANKALARININ YAPISI ve ÖZELLİKLERİ

2.4.1. Katılım Bankalarının Yapısı

Günümüze dek Türkiye’de altı tane katılım bankası faaliyete başlamıştır. Bunlardan Al Baraka Türk A.Ş. , Faisal Finans A.Ş. ve Kuveyt Türk Evkaf A.Ş. yabancı sermaye ağırlıklı olarak, Anadolu Finans A.Ş. , İhlâs Finans A.Ş. ve Asya Finans A.Ş. yerli sermaye ağırlıklı olarak kurulmuştur. İhlâs Finans A.Ş. 2001 yılında yaşadığı likidite krizi sonucu yükümlülüklerini yerine getirememiş ve kurumun mevduat toplama ve kullandırma izni iptal edilerek tasfiyesine karar verilmiştir. Faisal Finans Kurumu 2001 yılında Ülker grubuna geçmiş ve adı Family Finans olarak değiştirilmiştir. Türkiye’nin ilk yerli sermaye ile kurulan katılım bankası olan Anadolu Finans ile Family Finans 2005 yılında birleşerek Türkiye Finans adı ile faaliyetlerine devam etmişlerdir.¹⁰⁸ Bugün Türkiye’de dört katılım bankası faaliyetlerine devam etmektedir. Bunlar; Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. , Al Baraka Türk Katılım Bankası A.Ş. , Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Asya Katılım Bankası A.Ş. dir. Bunlardan Al Baraka Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. yabancı sermaye ağırlıklı, Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. ve Asya Katılım Bankası A.Ş. yerli sermaye ağırlıklı olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

Katılım bankalarının Türk bankacılık sektörü içindeki payı Katılım Bankaları Birliği’nin koyduğu başlangıç hedefi olan % 10’a ulaşamamıştır ancak bu pay artış eğilimindedir. 1996 yılında katılım bankalarının toplam mevduatlar içindeki payı %2,3 iken bu oran 2005 de % 3,09 ve 2006 da % 3,75 olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılında ise yaklaşık % 5 olarak gerçekleşmiştir, katılım bankalarının yönettiği fon tutarı 28 milyar YTL’ye ulaşmış ve toplam krediler içinde katılım bankalarının payı % 6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2.1 de görüldüğü üzere katılım bankalarının şube ve personel sayılarında da artış trendi gözlemlenmektedir. 1990 yılında 21 şubede 645 personelle faaliyetlerini sürdüren katılım bankaları 2008 yılı Haziran ayı sonu ile 471 şubede 10321 personelle hizmetlerini vermektedir.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Eken; **a.g.e.** , s. 54

¹⁰⁹ www.tkbb.org.tr

Tablo 2.1: Katılım Bankalarında Yılar İtibari İle Personel Ve Şube Sayıları

YILLAR	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
ŞUBE SAYISI	188	256	290	355	422	471
PERSONEL SAYISI	3504	4791	5749	7114	9215	10321

2.4.2. Katılım Bankalarının Özellikleri

Katılım bankaları genel bankacılık hizmetlerini verirken bir takım ilkelere göre hareket ederler ve bu ilkelere kaynaklanan bazı özellikler taşırlar. Bu özellikler şunlardır:

(i) Katılım Bankaları Güven Odaklı Çalışırlar: Katılım bankaları topladığı fonlar için daha önceden belirlenmiş bir faizi tasarruf sahibine vaat etmezler. Bir katılım bankasında kar ve zarara ortaklık prensibi ile katılım hesabı açtıran bir kişi ya da kurum, ancak katılım bankasının fonları verimli bir şekilde kullandığı ölçüde gelir elde edebilir. Aynı şekilde banka da çeşitli fon kullandırma yöntemlerinde finansman sağladığı kişiye veya kuruma güvenmek durumundadır. Özellikle, emek sermaye ortaklığında sermayeyi koyan banka gelir elde edebilmek için ortağı olduğu emeğe güvenmelidir.¹¹⁰

(ii) Katılım Bankaları Üretimi Destekler: Katılım bankalarının gelirleri para odaklı değil üretim ve ticaret odaklıdır. Katılım bankaları gelir sağlayıp kar elde edebilmek için faizsiz çalışma prensiplerinden dolayı topladığı fonları çalıştırmak yani bu fonları fiili olarak üretime ve ticarete sokmak durumundadır. Bu nedenle katılım bankalarının sağladığı finansman bankacılık sektöründeki toplam krediler içinde yine topladığı mevduatın toplam mevduatlar içindeki payından büyüktür. Katılım bankaları, her yıl elde ettiği fonların % 80 kadarını reel sektöre aktarmaktadır.

(iii) Katılım Bankalarında Hesap Sahipleri Paraları Üzerinde Tasarruf Sahibidir: Katılım Bankalarında tasarruflarını değerlendirmek isteyen kişiler açtırdıkları katılma hesapları üzerinde söz sahibidir. Hesap sahipleri eğer isterlerse kullanıma açtıkları fonların aktarılmasını istedikleri sektörleri veya projeleri önceden belirleyebilir ve bu şartla sahibi oldukları fonları kullandırabilirler. Örnek vermek gerekirse bir kişi parasını katılım bankasına

* 2008 yılı ikinci çeyrek sonu itibari ile

¹¹⁰ Battal, Ahmet; **Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları**, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1999, s. 7

eğitim projelerinin finansmanında kullanılmak üzere yatırabilir. Burada hesap sahibi ancak bu paranın belirlediği şartları taşıyan bir projede parasının kullanılması sonucu elde edilecek gelire ortak olacaktır.

(iv) Katılım Bankaları Yenilikçidir: Katılım bankaları faizsiz işlem yaptıkları için sürekli olarak faizsiz finansman modelleri üzerinde çalışmak ve daha farklı olarak ne tür faizsiz finansman tekniklerini kullanabileceklerini araştırmak durumundadırlar. Katılım bankaları yeni ürünler geliştirebilecekleri gibi uygulama alanı bulamamış veya uygulanması kısıtlı kalmış finansman yöntemlerinin alanlarının genişlemesinde de etkili olabilmektedirler. Türkiye’de finansal kiralama yönteminin gelişmesinde katılım bankalarının rolü çok büyüktür.

2.5. KATILIM BANKALARININ FAALİYETLERİ

Katılım bankalarının faaliyetleri iki temel unsur üzerine kuruludur. Bunlar fon toplama ve fon kullandırma işlemleridir. Bunların dışında katılım bankaları çek tahsilâtı, akreditif açma, teminat mektubu verme, kredi kartı verme gibi hizmetleri de görmektedir.

2.5.1. Katılım Bankalarında Fon Toplama Faaliyetleri

Katılım bankalarının fon toplama faaliyetleri iki şekilde gerçekleşir. Bunlar; cari hesaplar ve katılma hesaplarıdır.¹¹¹

Katılım bankaları, müşterilerine cari hesap açabilirler. Bu hesaplar vadesiz hesaplardır ve istenildiği zaman çekilebilir. Banka bu hesapta bulunan para için hesap sahibine herhangi bir ödemede bulunmaz. Katılım bankası cari hesaplar için bir nevi emanetçi konumundadır.

Katılım bankalarının asıl fon toplama faaliyeti katılma hesapları aracılığı ile olur. Burada hesap sahibi sahip olduğu tasarrufu bir katılma hesabına yatırarak katılım bankasının karına ve zararına katılır yani ortak olur. Katılma hesapları vadeli hesaplardır ve katılım bankası vade sonunda elde ettiği gelirden hesap sahibine ödeme yapar.

¹¹¹ www.tkbb.org.tr

2.5.2. Katılım Bankalarının Fon Kullandırma Faaliyetleri

Katılım bankalarında fon kullandırma işlemleri dört ana yöntemle gerçekleştirilir. Bunlar; üretim desteği, kar-zarar ortaklığı, kira akdi ve mal karşılığı vesaik alım satımıdır.

2.5.2.1. Üretim Desteği Sağlanması

En açık ifade ediliş şekli ile üretim desteği yöntemi, bir malın peşin paraya satın alınıp ihtiyaç sahibine kar edecek şekilde vadeli olarak satılmasıdır. Murabaha şeklinde de adlandırılan bu yöntemde işletmelere kısa vadeli finansman sağlanır.¹¹² Murabaha şeklinde satışta katılım bankası işletmeler için gerekli olan mamul, yarı mamul, makine, araç ve donanım müteşebbisin talebi üzerine satıcıdan satın alınır ve üzerine kar eklenerek müteşebbise satılır.¹¹³ Bedel defaten veya taksitlerle tahsil edilebilir. Bu nedenle katılım bankası müteşebbisten teminat isteyebilir. Murabaha satış yönteminin en belirgin özelliği satışta bankanın elde edeceği karı her iki tarafın da bilmesidir.¹¹⁴ Bu özellik, alıcının rızasının alınmış olmasıyla güvene dayanan ilişki özelliğini tamamlamaktadır. Üretim desteği şeklinde fon kullandırma, katılım bankalarının en çok uyguladıkları yöntemdir.

2.5.2.2. Kar- Zarar Ortaklığı

Finansman ihtiyacı içinde olan kişi veya kurumlara, tüm faaliyetlerinden veya belirli bir faaliyetinden veya belirli bir malın alım satımından doğacak kar ve zarara katılmak üzere katılım bankalarının bu kişi ya da kuruma fon kullandırmasıdır. Bu yöntem faizsiz bankacılıkta akla ilk gelen fon kullandırma yöntemi olduğu halde uygulamada seyrek görülmektedir. Bunun en önemli nedeni kar-zarar ortaklığı yönteminin genelde uzun vadeli finansmanda kullanılmasıdır.¹¹⁵ Mudaraba olarak da isimlendirilen bu yöntem asıl olarak emek-sermaye ortaklığına dayanır. Bu yöntemde fon kullanacak olan kişi veya kurumla katılım bankası kar zarar ortaklığı yatırım sözleşmesi imzalar ve bu sözleşme taraflar arasındaki hukuki ve mali ilişkileri düzenler.¹¹⁶

¹¹² Ayhan; **a.g.e.** , s. 35

¹¹³ Altan, Mikail; **Modern Bankacılık ...** , ss. 238-239

¹¹⁴ Günel, Vural; **Özel Finans Kurumları**, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, No: 131, İstanbul, 1985, s. 12

¹¹⁵ Günel; **a.g.e.** , s. 36

¹¹⁶ Şendoğdu; **a.g.e.** , s.47

2.5.2.3. Kira Akdi

Finansal kiralama olarak tabir edilen bu yöntem, finansal kiralamaya konu olabilecek taşınır ve taşınmaz malların katılım bankaları tarafından temin edilerek ihtiyaç sahibine kiraya verilmesidir.¹¹⁷ Kiralama da mülkiyet katılım bankasında kalır ve kullanım karşılığında bir bedel alır. Bu yöntem orta ve uzun vadeli bir finansman şeklidir ve genellikle vade sonunda kiraya verilen mal kullanıcının mülkiyetine geçer.¹¹⁸ Katılım bankaları ticari bankalardan farklı olarak ayrı bir şirket kurmaksızın finansal kiralama işlemlerini yapabilirler. Bu anlamda daha çok kısa vadeli finansman sağlayan ticari bankaların ekonomide oluşturduğu bu açık katılım bankalarınca kapatılmış olur.¹¹⁹

2.5.2.4. Mal Karşılığı Vesaiki Alım Satımı

Üretim desteğine benzeyen bir yöntem olan mal karşılığı vesaikin alım satımında, satışa konu olan bir mal değil onu temsil eden belgelerdir. Özellikle dış ticaret ve kambiyo mevzuatı çerçevesinde katılım bankası ile fon kullanan kişi ya da kurum arasında düzenlenen bir sözleşmeye istinaden emtia senetlerinin alım satımı söz konusudur. Türk hukuk sisteminde zaten kullanımı olan emtia senetlerinin katılım bankaları aracılığı ile kullanımına kısıtlama getirilmiş ve dış ticarete yönelik kullanımlarla sınırlandırılmıştır.¹²⁰

¹¹⁷ Şendoğdu; **a.g.e.** , s. 47

¹¹⁸ Altan, Mikail; **Modern Bankacılık ...** , s. 242

¹¹⁹ Şendoğdu; **a.g.e.** , s. 48

¹²⁰ Ayhan; **a.g.e.** , s. 38

BÖLÜM III

BANKALARDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME

3.1. PERFORMANS KAVRAMI

Performans kavramı gerek makro açıdan gerekse mikro açıdan geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu geniş alan bireylerin kişisel performansından devlet gibi en geniş kurumsal yapıların performansına kadar uzanmaktadır. Özellikle kurumsal anlamda performans değerlendirme faaliyet alanlarındaki fiillerin ayrı ayrı değerlendirilmesini gerektirir. Bu anlamda örgütsel yapılarda örgüt üyelerinin performansları, örgütün iş bölümlerinin performansı ya da örgütün tamamının performansı söz konusudur. Performans değerlendirme, belirli bir alanda ve zaman diliminde kişi, bölüm veya kurumun faaliyetlerinin önceden belirlenen kıstaslarla uyumunun ölçülmesidir. Bu anlamda performans değerlendirmesinin yapılabilmesi için öncelikle gerçekçi hedefler belirlenmeli, ortaya çıkan sonuçlar çevresel ve içsel koşullar dikkate alınarak analiz edilmelidir.

Performans değerlendirme finansal işlemler için yapılabileceği gibi finansal olmayan faaliyetler için de uygulanabilir. Finansal olmayan performans değerlendirmenin konularını hedef kitleye ulaşma, bilinirlik, sosyal sorumluluk uygulamaları, itibar kazanma gibi mali olmayan faaliyet alanları ve konular oluşturur. Bu çalışmada finansal performansın değerlendirilmesi üzerinde durulacağı için bundan sonraki kısımlarda performans kavramı ile finansal performans kastedilecektir. Çalışmada performans, kurumsal nitelikte incelenmiştir.

Finansal performans her türlü kurum için hayati önem taşımaktadır. Bunun nedeni faaliyetlerin sürdürülebilirliğinin mali olanaklar ile kısıtlı oluşudur. Kar amacı güden örgütlerde ise asıl amaç ve varlık nedeni finansal konulara dayanır. Bu tür organizasyonlarda amaç kar yani finansal bir fayda elde etmektir. Bu anlamda kar amacı güden örgütlerde diğer bir husus elde edilmesi amaçlanan karın tek seferliğine elde edilmesi değil bu karın devamlılığının sağlanmasıdır.

3.2. BANKALARDA PERFORMANS DEĞERLENDİRMENİN ÖNEMİ

Bankalarda performans değerlendirmenin önemi asıl olarak bankaların ekonomik sistem içindeki konumundan kaynaklanmaktadır. Bankalar sanayi ve hizmet üreten işletmelere kaynak aktararak toplam ekonominin finansmanında ilk sıralarda yer alan, verdiği diğer hizmetler ile üretim ve ticaret işletmelerinin faaliyetlerini kolaylaştıran, makroekonomik politikaların uygulanmasında etkin roller üstlenen, bunların dışında bütün bu işlemleri topladığı mevduatlar ile yerine getiren, yani mevduat sahiplerine karşı sorumluluk ve taahhüt altına giren kuruluşlardır. Bütün bu işlemler sırasında da makul bir gelir elde etme amacıyla olan hissedarlarına karşı bankaların sorumlulukları vardır.

Kişi ve kurumların sahip oldukları fonları hangi bankaya yatıracakları, bu fonları mevduat olarak mı değerlendirecekleri veya banka hisse senetlerine yatırım yapma veya yapmama kararlarını almaları, bankaların iyi yönetilip yönetilmediği, banka yöneticilerinin faaliyetleri ile ilgili karar almaları bankanın finansal performansı ile doğrudan ilişkilidir. Bankanın işlem hacminin, risk düzeyinin, büyüme eğiliminin, getiri oranlarının bilinmesi bütün bu soruların cevaplanmasını kolaylaştıracaktır. Bu bilgilerin bilinebilmesi bankanın finansal performans analizinin yapılmasının gerektirir.

Ticari bankalarda performans değerlendirmesi bu bankaların organizasyon şekilleri, büyüklükleri, geniş faaliyet alanları, temel bankacılık fonksiyonları dışında birçok farklı hizmeti vermeleri gibi nedenlerle çok yönlü bir şekilde gerçekleşebilir. Farklı yöntemler ve veriler kullanılarak çok sayıda çeşitli bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu nedenle ne tür bilgilerin edinilmesi gerektiği bilgiyi kullanacak tarafa göre değişebilmektedir.

3.2.1. Banka Performansı İle İlgilenen Taraflar

Bankaların finansal performansı ile çeşitli kişi ve kurumlar farklı nedenlerle ilgilenir. Bu kişi ve kurumları genel olarak yatırımcılar, müşteriler, banka yöneticileri ve denetleyici kurumlar oluşturur.

3.2.1.1. Yatırımcılar

Belirli bir bankanın hisse senetlerine yapılacak yatırım kararlarında bankanın mali durumu doğrudan belirleyicidir. İstikrarlı bir kar payı ödemesi düzenli bir gelir beklentisine, düşük risk politikası yatırım güvenliği beklentisine, büyüme ise yapılan yatırımın değer kazanması beklentisine cevap verebilir. Yatırımcılar, kişisel beklentileri doğrultusunda banka mali analizi verilerini kullanarak yatırım yapma veya yapmama kararını alabilirler.

3.2.1.2. Müşteriler

Bankalar halktan mevduat toplama yetkisine sahip olarak tüm ticari işletmeler arasında önemli bir ayrıcalığa sahiptir. Yani bankalar faaliyetlerinde çoğunluğu kendisine ait olmayan paraları kullanırlar. Kişilerin ve kurumların paralarını bankalara yatırmalarının bir sebebini gelir beklentisi oluştururken diğer bir sebebini paralarını güvende tutma isteği oluşturur. Güvenlik mutlak olarak gelir beklentisi ile paralarını bankalarda tutan kişi ve kurumlar için de önemli bir etkidir. Fon sahiplerinin paralarını hangi bankada tutacaklarına karar vermeleri bankaların mali risklerini bilmeleri ile kolaylaşacaktır. Kişiler ve kurumlar bankaların performans analizlerinin sonucunda gelir ve güvenlik beklentilerine cevap verecek bankaları seçebileceklerdir.

3.2.1.3. Banka Yönetimi

Banka yöneticileri mevcut durumda alacakları kararları ve geleceğe dair hedeflerini belirlerken bankanın finansal performans analizinden sağlayacakları bilgileri kullanırlar. Personel primlerinin belirlenmesi, büyüme planlarının gerçekçi bir şekilde yapılabilmesi, bankaların bankacılık faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve diğer bankalarla kıyaslama yaparak bankanın sektör içindeki başarısının ölçülmesi banka performans analizi ile mümkün olmaktadır.

3.2.1.4. Denetleyici Kuruluşlar

Bankalar daha öncede söylendiği gibi mevduat toplama yetkisine sahip tek kuruluştur. Bu durum banka faaliyetlerinin mevduat sahiplerinin zararına yol açacak şekilde yürütülmesinin önlenmesi gereğini doğurmuştur. Denetleyici kurumların amacı mali riski yüksek olan

bankaların yükümlölüklerini yerine getirmelerini sağlamak ve bankacılık sektöründe güven ortamını oluşturmaktır. Denetleyici kuruluşlar, banka faaliyetlerinin yasal düzenlemelerle uyumunu kontrol eder; ayrıca mali risk taşıyan bankaların bu durumlarını önceden belirleyerek gerekli önlemlerin alınmasını sağlar. Bu kontrol ve denetleme bankaların mali analizleri ile mümkün olmaktadır. Bu şekilde bankacılık sektöründe hem ekonomik hem de sosyal güven ortamının oluşması ve devamlılığı sağlanmaya çalışılır.

3.2.2. Bankalarda Performans Değerlendirmede Kullanılan Bilgi Kaynakları

Bankalarda performans değerlendirmesi için gerekli olan bilgiler, dış bilgi kaynakları ve iç bilgi kaynakları olmak üzere iki ana kaynaktan elde edilir.

3.2.2.1. Dış Bilgi Kaynakları

Bankalarda finansal performansın değerlendirilmesi bankaların finansal bilgilerinin elde edilebilmesi ile mümkündür. Bankacılık sektöründe hem bankacılık faaliyetlerinin yürütölmesini sağlayan hem de denetim görevini yerine getiren, ayrıca bankacılığın gelişmesi için çalışmalar yapan kamu kuruluşları ve özerk kurumlar vardır. Bu kurumlar bankacılığa ve bankalara ait bilgilerin elde edilmesi, denetlenmesi ve kamuoyuna açıklanması işlevlerini yerine getirirler. Bankaların performans değerlendirmesinde kullanılacak olan mali bilgilerin elde edilebileceği dış kaynakları T.C. Merkez Bankası, Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu oluşturur.

(i) T.C. Merkez Bankası: Merkez bankaları bankacılık faaliyetlerinin yürütölmesi açısından bir çatı görevi üstlenmiştir. Bankacılık sistemini denetleyen kurum olarak ülkedeki kredi hacmini ve dağılımını ayarlamak Merkez Bankası'nın asli görevlerinden biridir.¹²¹ Merkez Bankası, bankacılık sektörünü etkileyen ve yönlendiren faaliyetleri nedeni ile Türk bankacılık sistemi ile ilgili mali ve mali olmayan bilgileri toplar ve kamuoyuna açıklar. Bu yönü ile Merkez Bankası verileri bankacılığa dair en bilgi kaynaklarının en önemlilerinden birini oluşturur.

¹²¹ www.tcmb.gov.tr

(ii) **Türkiye Bankalar Birliği:** Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Türkiye’de faaliyette bulunan bütün bankaları temsil yetkisine sahip olan, tüzel kişiliğe sahip ve kamu kurumu niteliğindeki bir mesleki birliktir. Bu birliğin amacı bankacılık mesleğinin gelişmesini sağlamak, bankalar arası birlik ve dayanışmayı sağlamlaştırmak, haksız rekabeti engellemek ve sektörün gerektirdiği disiplini sağlamaktır.

(iii) **Türkiye Katılım Bankaları Birliği:** Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) fon aktarma yöntemleri dışında bankalarla büyük benzerlikler gösteren katılım bankaları arasında, TBB ile benzer şekilde disiplin ve dayanışmayı sağlamak amacı ile kurulmuş bir mesleki birliktir. Birlik katılım bankacılığı alanında yaptığı yayınlar ile mesleki gelişmeye katkıda bulunurken, üyeleri ile ilgili bilgileri kamuoyuna açıklayarak kamuyu aydınlatma işlevini de yerine getirmektedir.¹²²

(iv) **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu:** Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), bankaların ve katılım bankalarının piyasa disiplini içinde sağlıklı, etkin ve rekabet edebilir bir şekilde faaliyetlerini yürütmesine katkıda bulunmak üzere kurulmuştur. BDDK kamu tüzel kişiliğine haiz, mali ve idari özerkliğe sahip bir kurumdur. Kurum, tasarruf sahiplerinin haklarını korumak, bankaların düzenli ve emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye sokabilecek ve ekonomide zarara yol açabilecek her türlü işlem ve uygulamayı önlemek üzere gerekli kararları almak üzere yükümlü ve yetkilidir.¹²³

(v) **Sermaye Piyasası Kurulu:** Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) mali ve idari özerkliğe sahip, yetkilerini kendi sorumluluk alanında bağımsız bir şekilde kullanan ve görevi sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasının sağlanması ve tasarruf sahiplerinin haklarının korunması olan Başbakanlık nezdinde Devlet Bakanlığına bağlı olan bir düzenleyici kuruldur.¹²⁴ Bu anlamda SPK, sermaye piyasalarında birçok farklı faaliyeti yerine getiren bankaların, mali ve idari durumları ile yakından ilgilenir ve kamunun aydınlatılması prensibi doğrultusunda bu bilgilerin kamuoyuna açıklanmasını sağlar.

¹²² http://www.tkbb.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=51&Itemid=78

¹²³ www.bddk.org.tr

¹²⁴ www.spk.gov.tr/Hakinde/hakinde.htm?tur=gorevimiz

3.2.2.2. İç Bilgi Kaynakları

Bankaların yatırımcıları, müşterileri ve diğer kullanıcılar için düzenli bir şekilde yayınladıkları faaliyet raporları bankaların kendisi tarafından sağlanan bilgilerdir ve bu bilgiler iç kaynaklar olarak adlandırılabilir.

Bankalarda mali bilgiler anlık durumu gösteren bilançolar ve dönemsel gelir gider bilgilerini içeren gelir tablosu olmak üzere iki temel finansal tabloda raporlanır. Bilançolar hazırlanış tarihi itibari ile bankanın varlıklarını ve bu varlıkların finansmanının sağlandığı kaynakları gösteren, anlık durumu göstermesi nedeni ile statik bir yapıda olan finansal tablolardır. Gelir tabloları ise belirli bir döneme ait faaliyetlerin ve bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan gelir ve giderleri gösteren finansal tablolardır. Bu bağlamda belirli bir zaman dilimini kapsayan gelir tabloları bilançoya kıyasla daha dinamik raporlardır.

Bilanço ile gelir tablosu yapısal ve dönemsel açıdan farklılıklar gösterse de birbiri ile ilişkilidir. Bilançolar anlık bir bilgi verirken gelir tabloları dönemsel bilgiler sağlar. Özellikle işletme faaliyetlerinin incelenmesinde gelir tablosu daha ayrıntılı ve açıklayıcı bilgiler sağlamaktadır. Bu nedenle özellikle yatırımcılar, gelir gider kalemleri ve kar hakkında daha geniş bilgi sağlayan gelir tablosuna daha çok önem vermektedirler.

Gelir tablosu faaliyetler hakkında geniş bilgiler vermesine rağmen bilanço ile kullanıldığında daha tahmin edici bilgilere ulaşılır. Özellikle mal ve hizmet değil de para alış verişi yapan bankalarda gelir tablosu ile bilançonun birlikte kullanımı büyük önem arz eder. Bunun sebebi banka varlıklarının büyük bölümünün parasal nitelikte oluşudur.

a- Bilanço

Bankalar, özkaynakları ve topladığı yabancı kaynaklar ile gelir elde etmek için borç veren (fon kullandıran) kurumlardır. Bankaların fon kaynak ve kullanımlarının oluşumlarının nasıl biçimlendiğini gösteren tabloya banka bilançosu denir.¹²⁵ Bilanço aktif ismi altında bankaların varlıklarını, pasif ismi ile de bankaların borçlarını ve özkaynaklarını gösterir.

¹²⁵ Öçal ve Çolak; a.g.e. , s. 168

Bir bankanın aktifleri dört genel sınıfta toplanabilir. Bunlar; krediler, menkul kıymet yatırımları diğer bankalarda tutulan paralar ve diğer varlıklardır. Krediler bir bankanın en önemli varlığını oluşturur. Bunun nedeni bankalara en büyük geliri kredilerin sağlamasıdır. Ancak krediler temerrüt riski taşır ve vadeli alacaklar oldukları için likiditeleri düşüktür. Menkul kıymet yatırımları yüksek likidite altında faiz kazancı ve alım satım karı elde etmek, faiz oranları üstünde spekülasyon yapmak için yapılırlar.¹²⁶ Bu menkul kıymetleri her türlü hazine bonoları, devlet tahvilleri ve hisse senetleri oluşturur. Bankalardaki paralar diğer bankalarda ve finansal kurumlarda tutulan vadesiz mevduat hesaplarından ve merkez bankasındaki vadesiz mevduatlardan oluşur. Diğer varlıklar nispeten küçük tutardaki çeşitli varlıklardan oluşur. Peşin ödenen giderler, duran varlıklar ve bunların amortismanları, konsolide olmayan yan kuruluşlardaki yatırımlar bu varlıkları oluşturur.

Katılım bankalarının varlıkları ticari bankalara benzemekle birlikte genel görünüş açısından bazı farkları vardır. Menkul kıymet yatırımları katılım bankalarının çalışma prensiplerine aykırı bir gelir türü sağladığı için katılım bankalarının bilançolarında menkul kıymetlere rastlanmaz yahut çok küçük tutarlarda görülebilir. Bununla beraber katılım bankalarının önemli bir gelir kaynağını oluşturan finansal kiralama alacakları bilançolarında ciddi bir yere sahiptirler. Bununla beraber katılım bankalarının üretim desteği sağlama faaliyetleri ve kiralama faaliyetleri nedeni ile duran varlık tutarları önemli boyutlara yükselebilmektedir.

İşletmeler varlıklarını ya ortaklarından sağladıkları kaynaklarla ya da başkalarından aldıkları borçlarla edinirler. İşletmelerin aldıkları borçlara yabancı kaynaklar, ortaklarının sağladığı kaynaklara özsermaye denir. Bankaların bilançoları diğer işletmelere göre pasif yapısında farklılaşabilir. Banka pasiflerinin büyük bölümünü yabancı kaynaklar oluşturur. Türk Bankalar Kanununda banka sermayesinin toplanan aktiflerin %8'inden az olamayacağı hükme bağlıdır. Yabancı kaynaklar içinde en büyük bölümü toplanan mevduatlar oluşturur. Mevduatlar bankaların en büyük fon kaynağıdır ve bankalar bu kaynağa mevduat faizi öderler. Diğer işletmelerde genellikle görülemeyecek şekilde banka özkaynaklarının toplam pasifin %10'unu oluşturduğu sıklıkla rastlanılabilecek ve normal bir durumdur. Bankaların mevduat dışındaki yabancı kaynaklarını mevduat dışı borçlar ve ödenecek vergiler oluşturur.

¹²⁶ Akdoğan, Nalân ve NejatTenker; **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001, s. 82

Özkaynaklar, işletme sahibi veya ortaklarının işletmeye getirdiği sermaye ile işletmenin faaliyetlerinden elde ettiği karların çeşitli biçimlerde işletmede bırakılmasından meydana gelen fon kaynaklarıdır.¹²⁷ Bankaların özkaynakları sermaye, sermaye yedekleri varsa kar ve kar yedeklerinden oluşur. Sermaye, bankanın hissedarları tarafından bankaya sağlanan kaynaktır. Sermaye yedekleri işletmeye doğrudan kaynak girişi olmadan veya defter değeri üzerindeki girişlerde aradaki farklardan oluşur. Kar yedekleri ise dağıtılan karlardan kar yedeği olarak işletmede bırakılan bölümdür. Kar yedeklerini bir kısmı yasal zorunluluk dâhilinde işletmede bırakılır. Ancak istenirse çeşitli nedenlerle yasal kar yedeklerinin dışında isteğe bağlı olarak da kar yedekleri alınabilir. Tablo 3.1 ve Tablo 3.2 standart bir katılım bankası bilançosunun hangi kalemlerden oluştuğunu göstermektedir.

b- Gelir Tablosu (Kar-Zarar Tablosu)

Bir işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği gelirle ile bu gelirleri elde ederken katlandığı maliyetleri göstere ve sonunda kar veya zarar olarak raporlayan dinamik bir tablodur. İşletmenin kazanma gücünü, karlılık durumunu ve faaliyet sonuçlarını gösteren gelir tablosu bilançodan farklı olarak tek bir anı değil belirli bir dönemi gösterir.¹²⁸

Gelir tablosunda satışlardan başlanarak gelirler ve bu gelirlerle bağlantılı ya da benzer özellikteki giderler sıralanır. Bankaların gelir tablolarında satışlarla değil faiz gelirleri ile başlanır. Faiz geliri, kredilerden, bankalardaki mevduatlardan, mevduat munzam karşılıklarından, menkul kıymetlerden ve bankalar arası para piyasalarından elde edilen faiz gelirlerinden oluşur. Faiz gelirlerinden net faiz giderleri çıkarılarak net faiz gelirine ulaşılır. Faiz giderleri mevduatlara, kullanılan kredilere, çıkarılan menkul kıymetlere ve bankalar arası para piyasalarına ödenen faizlerden oluşur.

¹²⁷ Koç Yalkın, Yüksel; **Genel Muhasebe**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000, s. 383

¹²⁸ Örtten, Remzi; **Genel Muhasebe**, 3. Baskı, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları, Ankara, 2003, s. 7

Tablo 3.1: Katılım Bankaları Örnek Bilanço (Aktifler)

X KATILIM BANKASI BİLANÇOSU		31.12.2005	31.12.2006
AKTİFLER			
1.	Nakit Değerler ve Merkez Bankası		
2.	Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Finansal Varlıklar (Net)		
2.1.	Alım Satım Amaçlı Menkul Finansal Varlıklar		
2.1.1.	Devlet Borçlanma Senetleri		
2.1.2.	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		
2.1.3.	Diğer Menkul Değerler		
2.2.	Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Varlıklar		
2.2.1.	Devlet Borçlanma Senetleri		
2.2.2.	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		
2.2.3.	Diğer Menkul Değerler		
2.3.	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar		
3.	Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar		
4.	Para Piyasasından Alacaklar		
5.	Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar (Net)		
5.1.	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		
5.2.	Devlet Borçlanma Senetleri		
5.3.	Diğer Menkul Değerler		
6.	Krediler		
6.1.	Krediler		
6.2.	Takipteki Krediler		
6.3.	Özel Karşılıklar (-)		
7.	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar (Net)		
8.	İştirakler (Net)		
8.1.	Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler		
8.2.	Konsolide Edilmeyenler		
8.2.1.	Mali İştirakler		
8.2.2.	Mali Olmayan İştirakler		
9.	Bağlı Ortaklıklar (Net)		
9.1.	Konsolide Edilmeyen Mali Ortaklıklar		
9.2.	Konsolide Edilmeyen Mali Olamayan Ortaklıklar		
10.	Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (İş Ortaklıkları)		
10.1.	Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler		
10.2.	Konsolide Edilmeyenler		
10.2.1.	Mali Ortaklıklar		
10.2.2.	Mali Olamayan Ortaklıklar		
11.	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar (Net)		
11.1.	Finansal Kiralama Alacakları		
11.2.	Faaliyet Kiralaması Alacakları		
11.3.	Diğer		
11.4.	Kazanılmamış Gelirler (-)		
12.	Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar (Net)		
12.1.	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı		
12.2.	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı		
12.3.	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı		
13.	Maddi Duran Varlıklar (Net)		
14.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Net)		
14.1.	Şerefiye		
14.2.	Diğer		
15.	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller		
16.	Vergi Varlığı		
16.1.	Cari Vergi Varlığı		
16.2.	Ertelenmiş Vergi Varlığı		
17.	Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar (Net)		
18.	Diğer Aktifler		
AKTİF TOPLAMI			

Tablo 3.2: Katılım Bankaları Örnek Bilanço (Pasifler)

	31.12.2005	31.12.2006
PASİF KALEMLER		
1. Toplanan Fonlar		
2. Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Borçlar		
3. Alınan Krediler		
4. Para Piyasasından Alınan Borçlar		
5. İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)		
6. Muhtelif Borçlar		
7. Diğer Yabancı Kaynaklar		
8. Kiralama İşlemlerinden Doğan Borçlar		
8.1. Finansal Kiralama Borçları		
8.2. Faaliyet Kiralaması Borçları		
8.3. Diğer		
8.4. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçları (Net)		
9. Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar		
9.1. Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı		
9.2. Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı		
9.3. Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı		
10. Karşılıklar		
10.1. Genel Karşılıklar		
10.2. Yeniden Yapılandırma Karşılıkları		
10.3. Çalışan Hakları Karşılığı		
10.4. Diğer Karşılıklar		
11. Vergi Borcu		
11.1. Cari Vergi Borcu		
11.2. Ertelenmiş Vergi Borcu		
12. Satış Amaçlı Elde Tutulan Ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlık (Net)		
13. Sermaye Benzeri Krediler		
14. Özkaynaklar		
14.1. Ödenmiş Sermaye		
14.2. Sermaye Yedekleri		
14.2.1. Hisse Senedi İhraç Primleri		
14.2.2. Hisse Senedi İptal Karları		
14.2.3. Menkul Değerler Değer Artış Fonu		
14.2.4. Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı		
14.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı		
14.2.6. İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıkları Bedelsiz Hisse Senetleri		
14.2.7. Riskten Korunma Fonları (Etkin Kısım)		
14.2.8. Satış Amaçlı Duran Varlıklar Değer Artışları		
14.2.9. Diğer Sermaye Yedekleri		
14.3. Kar Yedekleri		
14.3.1. Yasal Yedekler		
14.3.2. Statü Yedekleri		
14.3.3. Olağanüstü Yedekler		
14.3.4. Diğer Kar Yedekleri		
14.4. Kar veya Zarar		
14.4.1. Geçmiş Yıllar Kar veya Zararları		
14.4.2. Dönem Net Karı veya Zararı		
14.5. Azınlık Hakları		
PASİF TOPLAMI		

Tablo 3.3: Katılım Bankaları Örnek Gelir Tablosu**X KATILIM BANKASI GELİR TABLOSU****2005 2006**

- 1. Kar Payı Gelirleri**
 - 1.1. Kredilerden Alınan Kar Payları
 - 1.2. Zorunlu Karşılıklardan Alınan Gelirler
 - 1.3. Bankalardan Alınan Gelirler
 - 1.4. Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Gelirler
 - 1.5. Menkul Değerlerden Alınan Gelirler
 - 1.5.1. Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar
 - 1.5.2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar
 - 1.5.3. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar
 - 1.5.4. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar
 - 1.6. Finansal Kiralama Gelirleri
 - 1.7. Diğer Kar Payı Gelirleri
- 2. Kar Payı Giderleri**
 - 2.1. Katılma Hesaplarına Verilen Kar Payları
 - 2.2. Kullanılan Kredilere Verilen Kar Payları
 - 2.3. Para Piyasası İşlemlerine Verilen Kar Payları
 - 2.4. İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Kar Payları
 - 2.5. Diğer Kar Payı Giderleri
- 3. Net Kar Payı Geliri**
- 4. Net Ücret ve Komisyon Geliri**
 - 4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar
 - 4.1.1. Nakdi Kredilerden
 - 4.1.2. Gayri Nakdi Kredilerden
 - 4.1.3. Diğer
 - 4.2. Verilen Ücret ve Komisyonlar
 - 4.2.1. Nakdi Kredilerden
 - 4.2.2. Gayri Nakdi Kredilerden
 - 4.2.3. Diğer
- 5. Temettü Gelirleri**
- 6. Net Ticari Kar/Zarar**
 - 6.1. Sermaye Piyasası İşlemleri Kar/Zararı (Net)
 - 6.2. Kambiyo İşlemleri Kar/Zararı (Net)
- 7. Diğer Faaliyet Gelirleri**
- 8. Faaliyet Gelirleri Toplamı**
- 9. Kredi Ve Diğer Alacaklar Değer Düşüş Karşılığı**
- 10. Diğer Faaliyet Giderleri**
- 11. Net Faaliyet Karı Zararı**
- 12. Birleşme İşlemi Sonrasında Gelir Olarak Kaydedilen Fazlalık Tutarı**
- 13. Özkaynak Yöntemi Uygulanan Ortaklıklardan Kar/Zarar**
- 14. Net Parasal Pozisyon Karı/Zararı**
- 15. Vergi Öncesi Kar/Zarar**
- 16. Vergi Karşılığı**
 - 16.1. Cari Vergi Karşılığı
 - 16.2. Ertelenmiş Vergi Karşılığı
- 17. Vergi Sonrası Faaliyet Kar/Zararı**
- 18. Dönem Net Kar Ve Zararı**
 - 18.1. Grubun Karı/Zararı
 - 18.2. Azınlık Hakları Karı/Zararı

Faiz gelir ve giderlerinin ardından faiz dışı gelir ve giderler listelenir. Faiz dışı gelirler alınan komisyonlar ve ücretler, sermaye piyasası işlemleri karları, kambiyo karları, iştirakler ve bağlı menkul kıymetlerden alınan kar paylarından oluşur. Faiz dışı giderler ise öncelikle personel ücret ve maaşları, sermaye piyasası işlemleri zararı ve kambiyo zararlarından oluşur. Bunların dışında faiz dışı giderlere kira giderleri, amortismanlar, işyeri giderleri gibi giderler

de eklenir. Faiz dışı giderler genellikle faiz dışı gelirlerden yüksek çıkar ki; bu, banka üzerindeki “ yük”ü belirler.¹²⁹

Bütün bu gelir ve gider kalemlerinin ardından vergi karşılıkları düşülür ve dönem net karına ulaşılır.

Katılım bankaları gelir tabloları ticari bankalarinkinden nispeten farklılık gösterir. Katılım bankalarının gelir tablolarında faiz gelir ve gider kalemleri yer almaz. Katılım bankalarının gelir tabloları kar payı gelirleri ve kar payı giderleri ile başlar ve net kar payı gelirine ulaşılır. Daha sonra ise kar payı dışındaki gelir ve giderler listelenir. Tablo 3.3 de katılım bankalarının standart bir gelir tablosu örneği gösterilmiştir.

3.3. BANKA PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER

Banka performanslarının değerlendirilmesinde bakış açısına göre farklı yöntemler uygulanabilir. Bu yöntemlerden önde gelenleri oran analizi yöntemi, yatay ve dikey analiz ve katma değer yöntemine göre performans analizidir. Bunların dışında performans analizi sırasında analiz sonuçlarının değerlendirilmesinde önemli katkı sağlayan büyüklük değerlendirmesi ciddi bir göstergedir. Bu bölümde en sık kullanılan performans analizi metotlarından biri olarak geleneksel bir performans değerlendirme yöntemi olan oran analizi yöntemi başta olmak üzere adı geçen performans değerlendirme yöntemleri teorik bir çerçevede bankalar açısından ele alınmıştır.

3.3.1. Oran Analizi Yöntemi

Banka performansının değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerin en yaygın olanı oran analizidir. Oran analizinde bankanın finansal durumu ve faaliyetlerinde meydana gelen değişiklikler hakkında bilgi veren oranlar kullanılır. Bir bankayı analiz etmek için kullanılan standart oranlar mevcuttur. Bu oranlardan çıkan değerler analizi yapan kişinin bakış açısı doğrultusunda yeterliden, çok yetersize kadar çeşitli şekillerde değerlendirilmiştir.

¹²⁹ Koch, Timothy W. ve S. Scott Mc Donald; **Bank Management**, Harcourt College Publishers, U.S.A. , 2000, s. 103

Oran analizinde bankanın finansal tabloları kullanılarak çok sayıda oran hesaplanabilir. Hesaplanacak olan oranlar, analizi yapan kişinin bakış açısına ve ihtiyacına göre şekillenecektir.

Bu çalışmanın uygulama bölümü oran analizine dayandığı için banka performans analizinde kullanılan temel oranların açıklanmasında fayda vardır. Banka performans analizinde kullanılan oranlar beş temel başlık altında toplanabilir. Bunlar; sermaye yeterliliği oranları, likidite yeterliliği oranları, aktif kalitesi oranları, karlılık oranları ve gelir-gider yapısı oranlarıdır. Sayılan bu temel oranlarının dışında büyüme oranları ve menkul kıymetlerin sermaye piyasası değerine göre karlılık oranları da banka performansı hakkında bilgi veren önemli göstergelerdir.

3.3.1.1. Sermaye Yeterliliği Oranları

Sermaye toplam aktiflerle toplam borçlar arasındaki fark olarak tanımlanabilir.¹³⁰ Bu tanım aktiflerle borçlar arasındaki ilişkide sermayenin önemini vurgulamaktadır. Bankaların sermaye yapılarının güçlü olması rekabet edebilme, ekonomik dalgalanmalara karşı direnç gösterme, güven sağlama gibi avantajları beraberinde getirir. 1980’li yıllarda Amerikan ve İngiliz Merkez Bankalarının bir çalışması sonucu, banka sermayesinin toplam aktiflerin % 8’inden küçük olamayacağı sonucuna ulaşılmış ve bu oran minimum sermaye oranını olarak belirlemiştir. Türkiye’de de sermaye/aktifler için minimum oran %8’dir.¹³¹ Bankanın sermayesinin bu oranın altına düşmesi bankanın yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanacağı anlamına gelmektedir.

Sermaye yeterliliği ile ilgili oranlar bir yandan bankanın özkaynakları ile gösterdiği performansı ölçmeye yararken, diğer yandan gerek yabancı kaynak gerekse kullanım değerleri arasında ilişkiyi kurarak işletmenin borçlanma değerlerinin sınırları ve bağlı değerleri ile likit değerlerin dağılımı gibi konular hakkında bilgi sağlar. ¹³² “Sermaye yeterlilik oranları özkaynak ve kar toplamının toplam aktife oranı” ve “özkaynak ve karın mevduat ve mevduat dışı kaynaklara oranından” oluşur.

¹³⁰ Silber, William; **Principles of Money Banking and Financial Markets**, Basic Boks, New York, 1991, s. 110

¹³¹ Arman, T. Tevfik ve G. Tevfik; **Bankalarda Finansal Yönetime Giriş**, TBB Yayınları, İstanbul, 1997, s. 333

¹³² Öçal ve Çolak; **a.g.e.**, s. 175

a- Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı: Bu oran bankanın finansal açıdan borçlardan bağımsızlığını gösterir. Oranın büyük oluşu bankanın sermaye gücünün yüksekliğini gösterir.¹³³ Bu oran;

“(Özkaynak + Toplam Kar) / Toplam Aktif” şeklinde hesaplanır.

b- Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı: Bu oran özkaynak ve karın mevduat ve mevduat dışı kaynakları karşılama durumunu gösterir. Oranın düşük olması bankanın mevduat ve mevduat dışı kaynaklarını özkaynaklarıyla güçlkle karşılayabildiği anlamına gelir. Mevduat dışı kaynaklar; T.C.Merkez Bankası kredileri, alınan diğer krediler, fonlar ve çıkarılan menkul kıymetler kalemlerinin toplamından oluşur.

Mevduat Dışı Kaynaklar= Bankalararası Para Piyasası+TCMB Kredileri+Fonlar+
Alınan Diğer Krediler+ Çıkarılan Menkul Kıymetler

“Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı” şu şekilde hesaplanır:
= (Özkaynak + Toplam Kar) / Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklar

3.3.1.2. Aktif Kalitesi Oranları

Diğer bütün işletmeler gibi bankalar da özkaynaklarını ve yabancı kaynaklarını çeşitli aktiflere bağlarlar. Burada aktif kalitesi açısından önemli olan, aktiflerin çeşidinin yanı sıra aktifin gelir sağlayıp sağlamadığı, gelir getirme gücü, gelir sağlamada istikrar, aktifin likiditesi ve işletmenin genel kaynak yapısına uygun olup olmadığıdır.¹³⁴ Aktif kalitesi işletmeler açısından son derece önemlidir. Aktifler içinde ise kredilerin kalitesinin önemi büyüktür. Krediler dışında toplam kazanç sağlayan varlıkların verimliliği önem taşır. Aktif kalitesi oranları belirlenmesinde “toplam kredilerin toplam aktiflere oranı”, “takipteki alacakların toplam kredilere oranı” ve “duran varlıkların toplam aktiflere oranı” kullanılır.

¹³³ Çankaya, Fikret ve Mehmet Öz; Türkiye’de Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi Kamu ve Özel Sermayeli Ticaret Bankalarında Etkinlik ve Verimlilik Analizi, TBB Yayınları, İstanbul, 2001, s. 79

¹³⁴ Öçal ve Çolak, a.g.e. , s. 176

a- Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı: Bu oran bankanın aktiflerinin ne kadarının asıl gelir sağlayıcı aktif kalemi olan kredilerden oluştuğunu gösterir. Bu oranın yüksek oluşu bankanın gelirlerinin yüksek olacağı şeklinde yorumlanabilir. Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$\text{Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı} = \text{Toplam Krediler} / \text{Toplam Aktifler}$$

b- Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı: Bu oran verilen kredilerin ne kadarının tahsili gecikmiş ve takipteki kredilere dönüşmüş olduğunu gösterir. Oran verilen kredilerin kalitesinin ölçümünde önemli bir göstergedir.¹³⁵ Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$\text{Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı} = \text{Takipteki Alacaklar} / \text{Toplam Krediler}$$

c- Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı: Bu oran aktiflerin ne kadarının, gelir sağlayıcı özellikleri son derece kısıtlayan duran varlıklardan oluştuğunun belirlenmesini sağlar. Bu nedenle oranın düşük olması arzu edilir. Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$\text{Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı} = \text{Duran Varlıklar} / \text{Toplam Aktifler}$$

3.3.1.3. Likidite Yeterliliği Oranları

Mali tablolarda likidite bazı kalemlerin kolayca tasfiye edilebilme ya da para veya benzeri bir varlığa kolayca çevrilebilme vasfıdır. Bilançolarda bazı unsurların likiditesinden bahsetmeye imkân veren de bu vasıftır.¹³⁶ Bu anlamda likidite, bir bankanın ani nakit taleplerini ve ihtiyaçlarını karşılayabilme gücüdür. Likidite ihtiyacı varlık satışı ya da yeni borç alınması yolu ile yapılabilir. Bankaların yüksek likiditeye sahip olmaları onları ani dalgalanmalara karşı güçlü kılar.

Bankaların likiditelerini yükseltmeleri nakit yolu ile mümkün olmaz. Çünkü elde tutulan nakitler gelir sağlamadığı için uzun vadede likidite artırıcı bir varlık olarak düşünülmez.

¹³⁵ Çankaya ve Öz; a.g.e. , s. 39

¹³⁶ Baude, Jules; **Kontrol Tekniği ve Bankada Muhasebe Kontrolü**, Çev: H. Gücük, TBB Yayınları, Ankara, 1972, s. 45

Likidite yeterliliği oranları “likit aktiflerin toplam aktiflere oranı” ve “likit aktiflerin mevduat ve mevduat dışı kaynaklara oranından” oluşur.

a- Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı: Bu oran likit değerlerin toplam aktifler içindeki payını gösterir. Oranın yüksek oluşu bankanın ani mevduat çıkışlarını ve kredi taleplerini karşılama kapasitesinin yüksekliğine işaret eder. Oranın düşük oluşu bankanın ani nakit çıkışlarında ve kredi taleplerinin karşılanmasında zorlanacağı anlamına gelir ve güvenilirlik sorunu yaşamasına sebep olabilir. Bankalarda likit aktifler nakit, bankalar, menkul değerler, diğer mali kuruluşlar, bankalar arası para piyasası ve munzam karşılıklardan oluşur. Bu oran şu şekilde hesaplanır:

Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı = Likit Aktifler / Toplam Aktifler

b- Likit Aktiflerin Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı: Bu oran likit aktiflerin mevduat ve mevduat dışı kaynakları karşılama oranını gösterir. Oranın yüksek oluşu, mevduat ve mevduat dışı kaynaklarda yaşanabilecek bir azalmanın rahatlıkla karşılanabileceğini gösterir. Ancak, oranın düşük oluşu mevduat ve mevduat dışı kaynaklarda yaşanabilecek bir azalmanın karşılanmasında bankanın zorlanacağı şeklinde yorumlanabilir.

Mevduat Dışı Kaynaklar= Bankalar Arası Para Piyasası+TCMB Kredileri+Fonlar+
Alınan Diğer Krediler+ Çıkarılan Menkul Kıymetler

Bu oran şu şekilde hesaplanır:

= Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)

3.3.1.4. Karlılık Oranları

Karlılık genel olarak aktif ve özsermaye üzerinden getiri oranı şeklinde ölçülür. Daha ayrıntılı bir karlılık analizi ise toplam menkul kıymetlerin piyasa değerine dayanan karlılık oranları göz önüne alınarak yapılabilir.

Bu oranlar; brüt faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı, brüt faiz giderlerinin toplam aktiflere oranı, net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı, faiz dışı gelirlerin toplam aktiflere oranı, faiz dışı giderlerin toplam aktiflere oranı, aktiflerin vergi öncesi getirisi, vergilerin toplam aktiflere oranı, aktiflerin vergi sonrası getirisi ve özsermayenin getirisinden oluşur.

a- Brüt Faiz Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı: Bütün aktiflerden elde edilen faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranını gösterir. Piyasa faiz oranından ve bankanın aktif bileşeninden etkilenir. Oranın yüksek oluşu olumludur. Katılım bankaları için brüt faiz gelirleri yerine kar payı gelirleri kullanılır. Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Brüt Faiz Gelirleri} / \text{Toplam Aktifler}$$

b- Brüt Faiz Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı: Bu oran mevduata ve diğer borç alınan fonlara ödenen faiz ile toplam aktiflerin ilişkisini gösterir. Piyasa faiz oranından ve borçların yapısından etkilenir. Oranın düşük olması olumludur. Katılım bankaları için brüt faiz giderleri yerine kar payı giderleri kullanılır.

Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Brüt Faiz Giderleri} / \text{Toplam Aktifler}$$

c- Net Faiz Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı: Net faiz gelirlerinin aktiflere oranını gösterir. Brüt Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler oranı ile Brüt Faiz Giderleri / Toplam Aktifler oranı arasındaki farktır.¹³⁷ Oranın yüksek olması istenir. Katılım bankalarında net kar payı gelirlerinin toplam aktiflere bölünmesi ile elde edilir.

Bu oran şu şekilde hesaplanır:

¹³⁷ Çankaya ve Öz; a.g.e. , s. 51

= Net Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler

d- Faiz Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı: Faiz dışı gelirler, bankanın kredi verme dışında verdiği hizmetlerden elde ettiği bankacılık hizmetleri gelirlerini kapsar. Bu oranın yüksek oluşu kredilerin dışında da aktiflerden verim alındığını gösterir ve olumlu karşılanır. Katılım bankalarında kar payı dışında kalan gelirler kullanılır. Bu oran şu şekilde hesaplanır:

= Faiz Dışı Gelirler / Toplam Aktifler

e- Faiz Dışı Giderlerin Toplam Aktiflere Oranı: Faiz dışı giderler; personel giderleri, kira giderleri, kullanılan malzeme giderleri, yönetim ve pazarlama giderleri gibi unsurlardan oluşur. Bu giderlere, günümüzde menkul kıymet işlemlerinden doğan giderler de eklenmiştir. Oranın düşük seviyede çıkması bankanın yükünü azaltır ve olumlu karşılanır. Katılım bankalarında bu oran hesaplanırken kar payı giderleri dışındaki giderler kullanılır. Bu oran şu şekilde hesaplanır:

= Faiz Dışı Giderler / Toplam Aktifler

f- Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi: Aktiflerin vergi öncesi getirisi “Net Faiz Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı”na “Faiz Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı”nın eklenmesinin ardından “Faiz Dışı Giderlerin Toplam Aktiflere Oranı”nın bu toplamdan çıkarılması ile bulunur.

“Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi” şu şekilde hesaplanır:

= [(Net Faiz Gel./Top. Ak.)+(Faiz Dışı Gel./Top. Ak.)]-(Faiz Dışı Gid. / Top. Ak.)

g- Vergilerin Toplam Aktiflere Oranı: Bankanın ödediği vergilerin toplam aktifler içindeki payını gösteren oran ülkede geçerli vergi yasalarından etkilenir.

Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Vergiler} / \text{Toplam Aktifler}$$

h- Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi: Bu oran banka performansının ölçümünde önemli bir kıstastır. Çünkü bankanın sahip olduğu varlıkları kullanarak toplam varlıklarına oranla ne kadar gelir elde ettiği bilgisini verir. Bu oran “Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi”nden “Vergilerin Toplam Aktiflere Oranı”nın çıkarılması yolu ile bulunur. Diğer bir ifade ile net karın toplam aktiflere bölümü ile bu oran elde edilir.¹³⁸

Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi} - (\text{Vergiler} / \text{Toplam Aktifler})$$

veya

$$= \text{Net Kar} / \text{Toplam Aktifler}$$

i- Özsermayenin Getirisi: Özsermaye, hissedarlarının bankaya koydukları fonlardan doğan sahiplik haklarını temsil eder. Özsermayenin getirisi bankaya konulan fonların sağladığı geliri oransal olarak gösterir. Bankanın varlıklarının daima özsermayeden büyük olması nedeni ile bu oran aktif getiri oranından büyük çıkar. Bu oran potansiyel yatırımcılar için önemlidir. Çünkü özsermaye getiri oranı, bankaya konulan fonların gelire dönüşebilme kapasitesini gösterir.

Bu oran net karın sermaye, sermaye yedekleri ve kar yedeklerine yani kar dışındaki özkaynaklara bölünmesi ile bulunur.

Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Net Kar} / (\text{Özsermaye} - \text{Dönem Net Karı})$$

¹³⁸ Meriç, İlhan; **Türk Ticaret Banka İşletmelerinde İşletme Riski ve Ekonomik Karlılık**, ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1980, s. 230

3.3.1.5. Gelir – Gider Yapısı Oranları

Gelir-gider yapısı oranları gelirler ve giderler arasındaki ilişkiyi inceleyen oranlardır. Gelir – gider yapısı oranları takipteki alacak sonrası net faiz gelirinin ortalama aktiflere oranı, faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı, faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı, toplam gelirlerin giderlere oranı, takipteki alacak karşılıklarının toplam kredilere oranı, net faiz marjı, aralık (spread) oranı, yük (burden) oranı ve verimlilik oranından oluşur.

a- Takipteki Alacak Sonrası Net Faiz Gelirinin Ortalama Aktiflere Oranı: Net faiz gelirlerinden takipteki alacaklar provizyonunun çıkarılması ile takipteki alacak sonrası net faiz geliri rakamına ulaşılır. Bu rakamın önceki yıl ve cari yıl aktiflerinin ortalamasına bölümü ile “Takipteki Alacak Sonrası Net Faiz Gelirinin Ortalama Aktiflere Oranı” hesaplanmış olur. Bu oran gelir gider yapısının incelenmesinde sıklıkla kullanılan bir orandır. Bu oranın yüksek olması olumlu karşılanır. Katılım bankalarında bu oran hesaplanırken takipteki alacak sonrası net kar payı geliri hesaplanır.

Bu oran şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Takipteki Alacak Sonrası Net Faiz Geliri} / \text{Ortalama Aktif}$$

b- Faiz Gelirlerinin Faiz Giderlerine Oranı: Faiz gelirlerinin faiz giderlerine bölünmesi ile bulunan bu oran faiz gelirleri ile faiz giderleri arasındaki oransal ilişkiyi belirler. Oranın yüksek olması arzu edilir. Katılım bankalarında bu oran hesaplanırken kar payı gelirleri ve kar payı giderleri kullanılır.

“Faiz Gelirlerinin Faiz Giderlerine Oranı” aşağıdaki şekilde hesaplanır:

$$= \text{Faiz Gelirleri} / \text{Faiz Giderleri}$$

c- Faiz Dışı Gelirlerin Faiz Dışı Giderlere Oranı: Bankanın faiz dışı gelirleri ile faiz dışı giderleri arasındaki ilişkiyi belirleyen bu oranın yüksek olması istenir.

“Faiz Dışı Gelirlerin Faiz Dışı Giderlere Oranı” aşağıdaki şekilde hesaplanır:

$$= \text{Faiz Dışı Gelirler} / \text{Faiz Dışı Giderler}$$

d- Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı: Faiz gelirleri ile faiz dışı gelirlerin toplamının faiz giderleri ile faiz dışı giderlerin toplamına oranıdır. Bankanın toplam gelir gider dengesinin ölçümünde kullanılır. Katılım bankalarında bu oran hesaplanırken kar payı gelirleri ve kar payı giderleri kullanılır.

“Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı” şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Toplam Gelirler} / \text{Toplam Giderler}$$

Bütün gelir gider oranlarında, sonucun 1’den büyük olması gelirlerin daha fazla olduğu anlamına gelir. Sonucun 1’den küçük olması ise bankanın giderlerinin gelirlerinden fazla olduğu anlamını taşımaktadır.

e- Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı: Takipteki alacaklar için ayrılan karşılıkların toplam krediler içindeki payını gösteren bu oran verilen kredilerin kalitesini göstermesi açısından önemlidir.

“Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı” şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Takipteki Alacak Karşılıkları} / \text{Toplam Krediler}$$

f- Net Faiz Marjı: Bu oran kazanç sağlayan varlıklar üzerindeki net faiz getirilerinin ölçümünde kullanılır. Oran net faiz gelirinin kazanç sağlayan varlıklara bölümü ile hesaplanır. Bu oranın yüksek oluşu banka için olumlu düşünülmesini sağlar. Katılım bankalarında net faiz geliri yerine net kar payı geliri kullanılır.

“Net Faiz Marjı” şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Net Faiz Geliri} / \text{Kazanç Sağlayan Varlıklar}$$

g- Aralık (Spread) Oranı: Bu oran kazanç getiren varlıkların ortalama getirisinden borçların ortalama maliyetinin çıkarılması ile dışarıdan toplanan fonlar ile dışarıya sağlanan fonlar arasındaki fark bulunur.¹³⁹

“Aralık (Spread) Oranı” şu formül yardımıyla hesaplanır:

$$= (\text{Faiz Geliri} / \text{Kazanç Getiren Varlıklar}) - (\text{Faiz Gideri} / \text{Faiz Taşıyan Yükümlülükler})$$

h- Yük (Burden) Oranı: Bu oran faiz dışı gider ile faiz dışı gelir arasındaki farkın bilanço değeri ile kıyaslanmasıdır. Bu oranın büyümesi bilanço büyüklüğüne kıyasla faiz dışı gider ile faiz dışı gelir arasındaki gider farkının büyüdüğü anlamını taşır. Bu nedenle diğer şartlar sabitken bu oranın düşmesi arzu edilir.¹⁴⁰

“Yük (Burden) Oranı” şu şekilde hesaplanır:

$$= (\text{Faiz Dışı Gider} - \text{Faiz Dışı Gelir}) / \text{Ortalama Aktif}$$

i- Verimlilik Oranı: Bu oran bankanın toplam gelirine göre faiz dışı giderlerini kontrol edebilme yeteneğini gösterir. Yani bankanın 1 birim gelir için ne kadar faiz dışı gidere katlanması gerektiğinin cevabını verir.¹⁴¹

“Verimlilik Oranı” aşağıdaki şekilde hesaplanabilir:

$$= \text{Faiz Dışı Gider} / (\text{Faiz Geliri} + \text{Faiz Dışı Gelir})$$

3.3.1.6. Menkul Kıymetlerin Piyasa Değerine Göre Karlılık Oranları

Banka hissedarları sermaye olarak bankaya koydukları fonlar sebebi ile gelir beklentisi içinde olacaklardır. Ayrıca yatırımcılar karar verirken belirli bir gelir beklentisi ile hareket edeceklerdir. Bu nedenlerle yatırımcılar ve hissedarlar bankaya sermaye olarak sağladıkları fonlar karşılığında elde edecekleri geliri bilme ya da doğru tahminde bulunmak

¹³⁹ Koch ve Mc Donald; **a.g.e.** , s. 119

¹⁴⁰ Koch ve Mc Donald; **a.g.e.** , s. 119

¹⁴¹ Koch ve Mc Donald; **a.g.e.** , s. 120

isteyeceklerdir. Menkul kıymetlerin piyasa değerine göre karlılık oranları; pay başına düşen kar oranı, fiyatın kazanç oranı ve piyasa değerinin defter değerine oranından oluşur.

a- Pay Başına Düşen Kar Oranı: Bankanın net karının hisse sayısına bölünmesi ile hesaplanır. Hisse başına karın yüksekliği hisse başına temettünün yüksekliğine, bu da hisse senetlerinin pazar fiyatının artmasına sebep olur.

“Pay Başına Düşen Kar Oranı” şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Net Kar} / \text{Hisse Senedi Sayısı}$$

b- Fiyat / Kazanç Oranı: Bu oran bankanın risk pozisyonu ve gelecekteki kazançları hakkında bilgi verir. Oran, borsanın genel performansına da bağlı olmakla beraber asıl olarak bankanın kendi performansına bağlıdır.

“Fiyat / Kazanç Oranı” şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Pay Başına Düşen Kar} / \text{Hisse Senedi Pazar Fiyatı}$$

c- Piyasa Değeri / Defter Değeri Oranı: Hisse senedinin pazar fiyatı ile hisse senedinin defterde kayıtlı değeri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bu oran banka performans ölçümünde önemli bir göstergedir.

“Piyasa Değeri / Defter Değeri Oranı” şu şekilde hesaplanır:

$$= \text{Hisse Senedi Pazar Fiyatı} / \text{Hisse Senedi Defter Değeri}$$

3.3.1.7. Büyüme Oranları

İşletmeler doğal yapıları gereği büyüme isteğinde olurlar. Bir firmanın büyüme isteği büyük işletme avantajlarından yararlanma hevesinden kaynaklanır. Bankalarda büyük banka avantajlarından yararlanmak, büyüdükçe artan gelirleri ile hissedarlarına sağladığı gelirleri artırmak, hem artan gelirleri ile hem de her geçen dönem daha da büyümenin verdiği güven duygusu ile yatırımcıların ilgisini artırmak amacı ile büyümek isterler.

Bir bankanın büyümesinde en temel göstergeler mevduattaki büyüme, kredilerdeki büyüme, gelirlerdeki büyüme ve elde edilen kardaki büyümedir. Büyüme oranları temel olarak aynı şekilde hesaplanır. Hesaplama şekilleri aşağıda gösterilmiştir.

$$\text{Mevduattaki Büyüme} = (\text{Mevduat2} - \text{Mevduat 1}) / \text{Mevduat 1}$$

$$\text{Kredilerdeki Büyüme} = (\text{Krediler 2} - \text{Krediler 1}) / \text{Krediler 1}$$

$$\text{Gelirdeki Büyüme} = (\text{Gelir 2} - \text{Gelir 1}) / \text{Gelir 1}$$

$$\text{Net Kardaki Büyüme} = (\text{Net Kar 2} - \text{Net Kar 1}) / \text{Net Kar 1}$$

3.3.1.8. Büyüklük (Size) Analizi

Bir bankanın büyüklüğü o bankanın performansının değerlendirilmesinde önemli bir unsurdur. Bankanın büyüklüğü analizciye önemli bilgiler sağlar. Bir bankanın varlıklarının büyük oluşu sermaye ihtiyacının da büyük olduğunu gösterir. Büyük sermayeye sahip bir bankanın kredi verebilme kapasitesi de büyüktür. Büyük tutarda krediye ihtiyacı olan bir müşteri için sermaye yapısı oransal olarak ne kadar güçlü olursa olsun küçük bir banka ihtiyacını karşılayabileceği bir banka değildir. Sonuçta bankanın büyüklüğü bankanın ekonomik gücünü gösterir.

Büyük ölçekli bankalar daha çok bilgi ve teknoloji yatırımı yapabilirler, daha kaliteli personelle çalışma imkânları artar, daha büyük kitlelere ulaşabilirler. Bu durum büyük ölçekli bankalara ciddi rekabet avantajı sağlayacaktır.

Banka büyüklüğü, bankanın finansal performansının ölçülmesinde tek başına yeterli değildir, ancak bankanın büyüklüğü risk ve getirisinin yorumlanması için en önemli araçlardan birisidir ve gelecekle ilgili değerlendirmelerde kullanılır.

3.3.2. Yatay ve Dikey Analiz

Yatay analiz yöntemi trend analizi olarak da adlandırılır. Yatay analizde karşılaştırmalı finansal tablolar kullanılır. Karşılaştırmalı finansal tablolarda istenilen bir döneme ait finansal tablo baz alınarak işletmenin diğer yıllardaki değişimi takip edilir. Yatay analizde baz döneme ait bütün veriler 100 olarak değerlendirilir. Bunun ardından diğer yıllara ait finansal veriler baz dönem ile kıyaslamalı olarak değerlendirilir. Yatay analiz yönteminde işletmenin dönemsel

değişim süreci net bir şekilde görülebilir. Yatay analiz, analizin uygulandığı mali tabloları oluşturan kalemlerdeki büyüme ve küçülme süreçlerin açık bir şekilde belirlenmesinde önemli katkıda bulunur. Aşağıda yatay analizle ilgili dar kapsamlı bir örnek verilmiştir. Verilen örnekte bankalar için bazı bilanço kalemleri üzerinden yatay analiz örneklendirilmiştir.

	Dönem		
	xxx1	xxx2	xxx3
Nakit	12500	21200	25000
Bankalar	46000	64000	59000
Menkul kıymetler	8400	7500	11400
Toplam	66900	92700	95400

Örnekteki xxx1 yılı baz yıl olarak alınacak ve diğer yılların 100 üzerinden kaçını ifade ettiği hesaplanacaktır.

	Dönem		
	xxx1	xxx2	xxx3
Nakit	100	169	200
Bankalar	100	139	128
Menkul kıymetler	100	89	135
Toplam	100	115	118

Örnek Hesaplama: Nakit → $21200 / 12500 = 169$

$$25000 / 12500 = 200$$

Dikey analiz yönteminde ise bilançonun ve gelir tablosunun bütün kalemlerinin yüzde değerleri kendi içinde önemli bir hesap baz alınarak bulunur. Genellikle bu hesaplar gelir tablosu için satışlar, bilanço için ise aktif ve pasiftir. Bankalarda ise gelir tablosu için faiz geliri, katılım bankaları için kar payı geliri kullanılabilir.¹⁴² Dikey analiz yönteminde her bir hesap kaleminin dâhil olduğu bölüm içinde yüzde kaçılık bir yere sahip olduğu görülür. Karşılaştırmalı bir şekilde dikey yüzde analizin uygulanması aktif ve pasif yapısı ile gelir tablosu hesaplarında dönemsel değişim net bir şekilde görülebilir. Yukarıda verilen örnek üzerinde dikey analiz uygulaması aşağıdaki gibidir.

¹⁴² Okka, Osman; **Finansal Yönetime Giriş**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s. 106

	Dönem		
	xxx1	xxx2	xxx3
Nakit	18,7	22,9	26,2
Bankalar	68,8	69	61,8
Menkul kıymetler	12,5	8,1	12
Toplam	100	100	100

Örnek Hesaplama: Nakit $\rightarrow (12500 / 66900) * 100 = 18,7$
 $(21200 / 92700) * 100 = 22,9$

3.3.3. Katma Değer Yöntemi

Modern bir performans değerlendirme yöntemi olarak nitelendirilebilecek olan katma değer yöntemi ile performans değerlendirme, artık gelir kavramı üzerine kurulu bir yöntemdir. Artık gelir kavramı basit bir ifade ile yatırılan sermayenin maliyet tutarının sermaye tutarından çıkarılması ile elde edilen tutarı kastetmektedir. Bu yöntemde artık gelir kullanılarak işletmenin katma değeri hesaplanır ve bu değer bazında performans değerlendirmesi yapılır.¹⁴³

Her bir ekonomik birimin milli gelir içindeki payı olarak tanımlanabilecek olan katma değer hesaplanabilmesi hizmet sektörü dışında nispeten kolay iken hizmet sektörü için katma değer hesaplanabilmesi nispeten daha zordur. Hizmet üreten bir birim olarak bankalarda da katma değer hesaplanabilmesi bankalara özel düzeltmelerin yapılmasını gerekli kılar. Katma değer yöntemi ile performansın değerlendirilmesinde bankalar için katma değer belirlenebilmesi bankanın vergiden önceki karından sermayenin fırsat maliyetinin çıkarılması ile bulunacak tutara bankanın ilgili dönem içerisindeki rezerv değişimlerinin eklenmesi sureti ile mümkün olmaktadır.¹⁴⁴ Bankalarda katma değer belirlenmesinde aşağıdaki prensipler temel alınır.¹⁴⁵

¹⁴³ Ercan, Metin Kamil ve Diğerleri; **Firma Değerlemesi Banka Uygulaması**, Literatür Yayınları, İstanbul, 2006, s. 81

¹⁴⁴ Altan, Mikail; Ticari Bankalarda Katma Değer Metodu ile Performans Ölçümü: Türk Kamu ve Özel Sermayeli Bankalarda Karşılaştırmalı Bir Uygulama, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 3-4, Yıl: 2001, s. 120

¹⁴⁵ Altan; Ticari ... , ss. 121-122

3.3.4.1. Banka Özsermayesinin Fırsat Maliyeti

Bankaların sermaye tutarlarının farklı olması bankalar arası performans karşılaştırmalarını zorlaştıran bir etkidir. Bunun nedeni nispi olarak fazla sermaye ile çalışan bir bankanın sermayesi için daha fazla fırsat maliyetine katlanıyor olmasıdır. Bu sebeple performans ölçümünde banka sermayesi için fırsat maliyetinin hesaplanması yolu ile bir düzeltmenin yapılması gereklidir. Genel kabul görmüş finansal yönetim teorilerine göre bir işletmenin sermayesinin fırsat maliyeti risksiz pazar getirisi faiz oranıdır. Bu anlamda Türkiye’de banka sermayesinin fırsat maliyeti hesaplanırken yıllık ortalama devlet iç borçlanma faiz oranı kullanılabilir.

3.3.4.2. Enflasyon Etkisinin Giderilmesi

Banka performans ölçümlerinin daha gerçekçi sonuçlar verebilmesi için bankanın faaliyetlerinin sonuçlarının enflasyon etkisinden arındırılması gereklidir. Enflasyon etkisinin giderilmesi, sermaye kazancının kara eklenmesi ve sabit varlıkların cari maliyetlere göre yeniden değerlendirilmesi yolu ile yapılır. Bu işlem, katma değer hesaplanmasında rezerv değişimlerinin etkisinin giderilmesi olarak adlandırılır katma değer rezerv değişimlerinin kara eklenmesi ile belirlenir. Bankalarda rezerv değişimlerinin başlıca nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- (i) Dağıtılmayan karlar
- (ii) Yatırımların değerlerindeki değişimler
- (iii) Dövizli işlemlere ilişkin düzeltmeler
- (iv) Şerefiye ve hak ihracı

3.3.4.3. Faiz Dışı İşlem Maliyetlerinin Tespit Edilmesi

Bankaların faiz dışı işlem maliyetleri etkinlik ve performans ölçümünde önemli bir veri olarak kullanılır. Perakendeci bankalarının faiz dışı işlem maliyetlerinin toplam maliyet içindeki payı görece olarak toptancı bankalara göre daha büyüktür; buna karşın toptancı bankaların faiz maliyetlerinin toplam maliyet içindeki payı yine görece olarak perakendeci bankalara göre daha fazladır. Toplamda ise aynı miktardaki kredi için perakendeci bankaların maliyeti toptancı bankanın maliyetinden fazladır. Bu nedenle faiz dışı işlemlerin farklılaşan

maliyetleri, bankaların yarattığı katma değer ile ilişkilendirilerek daha gerçekçi bir değerlendirme yapılabilir.

Katma değer yöntemi ile performans değerlendirmede öncelikli olarak bankanın yarattığı katma değer hesaplanır. Bu hesaplama vergiden önceki kara (VÖK) rezervlerdeki değişimin (RD) eklenmesinin ardından bulunacak olan tutardan özkaynağın fırsat maliyetinin (ÖKFM) çıkarılması ile yapılır. Bu hesaplama şu şekilde yapılır:

$$\text{Katma Değer} = (\text{VÖK} + \text{RD}) - \text{ÖKFM}$$

Katma değer hesaplandıktan sonra bankanın katma değer oranı (KDO) hesaplanır. Bu oran hesaplanan katma değer faiz dışı işlem maliyeti (FDİM) ile özkaynağın fırsat maliyetinin toplamına bölünmesi ile hesaplanır. KDO hesaplama şu şekildedir:

$$\text{Katma Değer Oranı (KDO)} = (\text{VÖK} + \text{RD} - \text{ÖKFM}) / (\text{FDİM} + \text{ÖKFM})$$

Katma değer oranının yüksek oluşu bankanın daha yüksek oranda katma değer yarattığı ve dolayısı ile bankanın performansının nispi olarak daha yüksek olduğu anlamında yorumlanır.

BÖLÜM IV

KATILIM BANKALARI ÜZERİNDE PERFORMANS DEĞERLENDİRME UYGULAMASI

4.1. UYGULAMANIN AMACI

Ülkesel ve küresel anlamda ekonomik birimlerde, fon sahipleri ile fona ihtiyaç duyanlar arasındaki bağlantıyı sağlayan en önemli kurumların başında bankalar gelmektedir. Bu anlamda bankalar, reel sektör ile finans sektörü arasında fon akışını sağlayan ve bu yönü ile reel sektörün gelişimi için özel bir konumda olan kuruluşlardır.

Katılım bankaları ekonomi içinde ticaret bankalarına benzer işlevler üstlenmekle birlikte bankalardan farklı olarak faaliyetlerini faizsiz işlemler ile sürdürmektedirler. Yaptıkları işlemlerde kar payı, ücret, komisyon gibi gelirler elde ederek, bunların karşılığında yine kar payı, ücret ve komisyon giderlerine katlanmaktadırlar. Katılım bankaları, Türkiye’de bankacılık sektörü içindeki yaklaşık 24 yıllık tecrübesi ile sektörde kendilerinden daha tecrübeli olan ve sektöre hâkim durumdaki ticaret bankalarıyla rekabet eder durumdadırlar.

Bu çalışmada, katılım bankaların performans ölçümü için teorik bir çerçeve çizilmesi ve Türkiye’deki durumunun incelenmesi amaçlanmaktadır.

4.2. UYGULAMANIN YÖNTEMİ

Türk Bankacılık Sistemi, Katılım Bankacılığı ve Bankalarda Performans Değerlendirilmesi ile ilgili temel konular ve teorik çerçeve daha önceki bölümlerde anlatılmıştı. Bu bölümde Türkiye’de halen faaliyetlerine devam eden katılım bankalarının bilanço ve gelir tabloları kullanılarak geleneksel bir performans değerlendirme yöntemi olan oran analizi yöntemi ile genel bir performans değerlendirme çalışması yapılmış ve Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarının büyüklük değerlendirmeleri de dikkate alınarak, sonuçlar Türk bankacılık sektörü oranları ile kıyaslanarak değerlendirilmiştir.

4.3. KATILIM BANKALARINDA ORAN ANALİZİ İLE PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Bu bölümde Türkiye’de hâlihazırda faaliyetlerine devam eden 4 katılım bankasının kamuoyuna açıklanmış olan 2002-2007 yılları mali verileri kullanılarak oranlama yolu ile bazı verilere ulaşılabilecek ve mevcut durum yorumlanacaktır. Söz konusu katılım bankaları Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. , Kuveyt Türk Evkaf Katılım Bankası A.Ş. , Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. (TFKB) , ve Asya Katılım Bankası A.Ş. dir.

4.3.1. Sermaye Yeterliliği Analizi

Katılım bankalarının sermaye tutarlarının yeterli bir seviyede olması bu kurumları kredilerde ya da toplanan fonlarda meydana gelebilecek ani olumsuz değişimlere karşı dayanıklı kılar. Katılım bankalarının faaliyetlerinde istikrar sağlamalarında yeterli sermaye büyüklüğü önemli yer tutar.

4.3.1.1. Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı

Bu oran katılım bankasının özkaynağının ve karlarının toplam aktif içindeki payını gösterir. Bu şekilde bankanın sermaye gücü ölçülmüş olur.

“Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı” aşağıda gösterilen formül yardımı ile hesaplanır.

$$(\text{Özkaynak} + \text{Toplam Kar}) / \text{Toplam Aktif}$$

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.1 de gösterilmiştir.

Tablo 4.1: Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	11,6	18,3	10	17	10	14,5
Kuveyt	9,7	10,3	13,9	9,7	8,4	10
Asya	8,3	8,6	11,4	11	15	13,6
TFKB	9,3	15,1	9	8,5	10,5	10,5
KBSO	9,9	12,5	11,3	9,5	11,3	12,1
BSO	12,1	14,2	15	13,5	11,9	13

Bu oran Albaraka Katılım Bankası'nda 2002 yılı için %11,6 olmuş 2003 yılında büyük bir artışla % 18,3'e yükselmiş 2004 yılında ise %10'a gerilemiştir. Bu dalgalı seyir devam ederek 2005'de %17 2006'da %10 ve 2007'de 14,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran son 6 yıl içinde %18,3'e kadar yükselmiş ancak 2 kere %10'a düşmüştür. Bu oran Albaraka Türk'de dalgalı seyrine rağmen katılım bankaları sektör oranının ve bankacılık sektör oranının üzerinde bir seviyede oluşmuştur.

Bu oran Kuveyt Türk Katılım Bankası için 2002'de %9,7 iken 2003'de %10,3'e yükselmiş 2004'de ise artış devam etmiş ve %13,9 olarak gerçekleşmiştir. 2005'de % 9,7'ye düşen oran 2006'da %8,4 ve 2007'de %10 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2004 yılında görülen %13,9 dışında dengeli bir şekilde küçük dalgalanmalarla %10 civarında oluşmuşsa da bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının altında kalmıştır.

“Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı” Asya Katılım Bankası için yıllar itibari ile sırasıyla % 8,3 – 8,6 – 11,4 – 11 – 15 ve 13,6 olarak gerçekleşmiştir. Oran, Asya Katılım Bankası'nda yükseliş eğilimindedir. Oran, 2002 yılında katılım bankacılığı ve bankacılık sektör oranlarının altında iken 2006 ve 2007 üstüne çıkmıştır. Bu trend Asya Katılım Bankası için olumlu bir seyirdir.

Bu oran TFKB 2002'de %12,1 olmuş 2003'de %15,1'e yükselmiş 2004 yılında ise %9'a gerilemiştir. 2005 yılında küçük bir azalma ile %8,5'e inen oran 2006 ve 2007 yıllarında %10,5 olarak gerçekleşmiştir. Oran, sadece 2003 yılında sektör oranlarının üzerine çıkmıştır. 2003 yılı haricinde oran % 10 civarında olup küçük de olsa artış eğilimindedir.

Katılım bankacılığı sektörü ise bu oran için toplam bankacılık sektörünün gerisinde kalmıştır.

“Özkaynak ve Kar Toplamının Toplam Aktife Oranı”nda en başarılı katılım bankası son derece dalgalı bir seyir izlese de Albaraka Türk olmuştur. Albaraka Türk özellikle 2003, 2005 ve 2007 yıllarında güçlü sermayesi ile dikkat çekmiştir. Albaraka Türk'ü özellikle 2006 ve 2007'deki performansı ile Asya izlemiştir. TFKB ve Kuveyt Türk bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının altında kalmışlardır.

4.3.1.2. Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı

Geleneksel bankalarda, halktan toplanan fonlar mevduat olarak adlandırılmaktadır. Katılım bankalarında ise mevduat kavramı kullanılmamakta, mevduat yerine cari hesaplar ve katılma hesapları adı altında toplanan fonlar kavramı kullanılmaktadır. Bu oranın düşük olması bankanın mevduat ve mevduat dışı kaynaklarını özkaynaklarıyla güçlkle karşılayabildiği anlamına gelir.

“Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı” aşağıdaki formül yardımı ile hesaplanmaktadır. Burada mevduat yerine toplanan fonlar kavramı kullanılmaktadır.

$$(\text{Özkaynak} + \text{Toplam Kar}) / (\text{Mevduat} + \text{Mevduat Dışı Kaynaklar})$$

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.2 de gösterilmiştir.

Tablo 4.2: Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	13,7	21,3	11,5	10,6	11,4	17,8
Kuveyt	10,9	11,6	16,7	10,8	9,4	11,6
Asya	9,9	10,3	13,8	13,7	19	17
TFKB	10,9	19,4	10,7	9,8	12,3	13
KBSO	11,5	15,1	13,4	11	13,4	14,8
BSO	14,7	17,7	18,9	16,7	14,5	16,4

Bu oran Albaraka’da 2002 yılında % 13,7 olmuş, 2003 ‘de %21,3’e çıkmış, 2004’de sert bir düşüşle 11,5 gerilemiş, 2005’de daha da düşerek %10,6 olmuş, 2006 yılında %11,4’de yükselmiş ve nihayet 2007 yılında ciddi bir yükselişle %17,8 olarak oluşmuştur. Bu oran 2002, 2003 ve 2007 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranının; 2003 ve 2007 yıllarında ise bankacılık sektör oranının üstüne çıkmıştır ve diğer dönemlerde sektör oranlarının altında kalmıştır.

Bu oran Kuveyt Türk’de yıllar itibari ile sırasıyla %10,9 - %11,6 - %16,7 - %10,8 - %9,4 - %11,6 olarak oluşmuştur. Oran, Kuveyt Türk’de 2004 yılında en yüksek seviyesine ulaşmış ancak yinede sektör oranının altında kalmıştır.

Asya Katılım Bankası’nda bu oran 2002’de %9,9 olmuş, 2003’de %10,3’e artmış, 2004 yılında %13,8’e yükselmiş ve 2005’de hafif bir düşüşle %13,7 olmuştur. Bu oran 2006 yılındaki yükselişi ile %19’a ulaşmış, 2007’de ise %17’ye gerilemiştir. Asya Katılım Bankası’nda bu oran istikrarlı bir yükseliş seyri izlemiş; 2006 ve 2007 yıllarında bankacılık sektör ortalamasının, 2004 yılından itibaren ise katılım bankacılığı sektör ortalamasının üstüne çıkmıştır.

Bu oran TFKB’de yıllar itibari ile sırasıyla %10,9 - %19,4 - %10,7 - %9,8 - %12,3 - %13 şeklinde gerçekleşmiştir. Bu oran 2003 yılında zirveye ulaşmış ve sektör oranının üstüne çıkmıştır. Geri kalan dönemlerde sektör oranının altında kalmıştır. 2005, 2006 ve 2007 yıllarında büyük olmayan artışlar görülse de bu oran, 2003 yılı dışında katılım bankacılığı sektör oranının ve incelemeye konu tüm dönemlerde bankacılık sektör oranının altında kalmıştır.

“Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı” için katılım bankaları sektör olarak bankacılık sektörünün altında kalmıştır.

“Özkaynak ve Karın Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı” açısından en başarılı katılım bankası Asya Katılım Bankasıdır. Bu oran için Asya’da 2002 yılından itibaren her yıl belirgin bir iyileşme görülmüş ve 2006 ile 2007 yıllarında sektör ortalamasının da üzerine çıkmıştır. Bu oran için ikinci başarılı kurum dalgalı seyrine rağmen Albaraka Türk Katılım Bankasıdır. Bu oran Albaraka’da sert iniş ve çıkışlar yaşasa da 2003 yılındaki ve nihayet 2007 yılındaki performansı Albaraka’yı ikinciliğe taşımıştır. Üçüncü başarılı kurum daha yüksek oranlar yakalayan TFKB olmuştur. TFKB 2003 yılında sektör ortalamasının üstüne çıkmış ayrıca genel olarak Kuveyt Türk’den yüksek oranlar tutturmuştur. Bu oranda dördüncü sırayı alan katılım bankası Kuveyt Türk Katılım Bankasıdır.

4.3.2. Aktif Kalitesi Analizi

Katılım bankalarında 2005 yılına kadar kredi kavramı mali tablolarında yer almaz iken 2005 yılından itibaren kredi kavramı katılım bankaları mali tablolarında yer almaya başlamıştır. Analize konu dönem içinde 2002-2004 yılları döneminde kullanılan fonlar terimi kullanılmıştır.

4.3.2.1. Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı

Bu oran toplam kredilerin aktiflerin içinde ne kadarlık bir paya sahip olduğunu göstermesi açısından önem taşır. Katılım bankalarında finansal kiralama bir fon kullandırma yöntemi olarak önemli bir yere sahip olduğu için finansal kiralama alacakları da toplam kredilere eklenmiştir.

“Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı” aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır.

Toplam Krediler / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibarı ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.3 de gösterilmiştir.

Tablo 4.3: Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	46	55	70	76	80	77
Kuveyt	54	62	64	70	75	80
Asya	56	59	63	79	72	72
TFKB	52	57	71	74	76	83
KBSO	58	61	69	76	76	79
BSO	23	27	32	38	44	49

“Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı” Albaraka için 2002’de %46, 2003’de %55, 2004’de %70, 2005’de %76, 2006’da %80, 2007’de %77 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Kuveyt için yıllara göre sırasıyla %54, %62, %64, %70, %75 ve %80 olarak tespit edilmiştir. Asya Katılım Bankasında ise yine sırasıyla %56, %59, %63, %79, %72 ve %72 olarak

görülmüştür. TFKB’de ise yıllar içinde %52, %57, %71, %74, %76 ve %83 olarak gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının tamamında toplam kredilerin toplam aktiflere oranı bankacılık sektörü ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Bunun en önemli nedeni ticari bankalarda ya da diğer bankalarda katılım bankalarının çalışma prensipleri ile uyumlu olmayan ancak bankalar için gelir getirici olan varlık türleri mevcuttur. Bunlar özellikle çeşitli menkul değerler, diğer bankalar, bankalar arası para piyasaları gibi varlıklardan oluşur. Bu nedenle katılım bankaları sahip olduğu fonları mümkün olduğu kadar üçüncü kişilere finansman kaynağı olarak kullanarak gelirlerini maksimize etmeye çalışırlar. Bunun nedeni katılım bankalarının gelirlerini ve buna bağlı olarak karlarını maksimum seviyeye çıkarmaları mümkün olduğu kadar çok fon kullandırmalarına bağlıdır.

2002 yılından 2007 yılına kadar bu oran hem katılım bankalarında hem de sektörde artış eğilimindedir ve bütün katılım bankalarında %80’e kadar ulaşmıştır. Bu anlamda katılım bankalarının tamamı başarılı görülebilir. Bir sıralama yapmak gerekirse ilk sırayı bu oranın düzenli bir şekilde arttığı ve %83 ile en yüksek rakama ulaştığı Türkiye Finans almaktadır. İkinciliği ise bu oranın yükselişindeki istikrar sayesinde Kuveyt Türk almaktadır. Albaraka 2007 yılındaki düşüş nedeni ile üçüncü olurken dördüncü sırayı en yüksek oranını 2005 yılında yakalayan ve 2006 ile 2007 yıllarında daha düşük bir orana ulaşan Asya Katılım Bankası almaktadır.

4.3.2.2. Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı

Üçüncü bölümde belirtildiği üzere bu oran verilen kredilerin ne kadarının tahsili gecikmiş ve takipteki kredilere dönüşmüş olduğunu gösterir. Oran verilen kredilerin kalitesinin ölçümünde önemli bir göstergedir.

“Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı” aşağıda gösterilen yöntemle hesaplanır.
Takipteki Alacaklar / Toplam Krediler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.4 de gösterilmiştir.

Tablo 4.4: Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	31,4	11,5	5	2,3	1,9	1,6
Kuveyt	39,6	22,2	20,5	6,8	5,7	4,5
Asya	6,3	8	5,6	6,3	4,7	5,6
TFKB	20,5	13	8,6	3,4	3	2,4
KBSO	17,7	10,3	7,8	4	3,8	3,8
BSO	21,3	13	6,3	5	3,9	3,6

Türk Finansal Sistemi temelli Türkiye ekonomisinin yaşadığı 2000 ve 2001 krizlerinin ardından bankacılık sektöründe “Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı” %40 seviyesine kadar yükselmiştir. Yaşanan krizlerin ardından bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması çalışmaları ve uygulanan ekonomik politikalar sonucu Türkiye ekonomisinde görülen iyileşme bankacılık sektörüne de doğrudan yansımış ve “Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı” 2002 yılından 2007 yılında kadar istikrarlı bir şekilde azalmıştır.

Albaraka Katılım Bankası’nda bu oran incelemeye konu yıllar içinde sırasıyla %31,4 - %11,5 - %5 - %2,3 - %1,9 ve %1,6 olarak gerçekleşmiştir. Albaraka Katılım Bankası, kriz sonrası görülen yüksek takipteki alacaklar oranını 2003 yılından itibaren hızlı bir şekilde azaltmayı başarmış ve 2003 – 2007 yılları döneminde bankacılık sektör oranının, 2004 – 2007 döneminde ise katılım bankacılığı sektörünün altında kalmıştır.

Kuveyt Türk Katılım Bankası için bu oranın istikrarlı bir düşüş göstererek yıllar içinde sırasıyla %39,6 - %22,2 - %20,5 - %6,8 - %5,7 ve %4,5 olduğu tespit edilmiştir. Ancak Kuveyt Türk de yüksek düzeyde oluşan takipteki alacak oranı 2004 yılına kadar devam etmiş ve 2005 yılından itibaren daha makul düzeye inmiştir. Ancak, bu oran Kuveyt Türk Katılım Bankası’nda bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının altına hiç düşmemiştir.

Asya Katılım Bankası’nda bu oran kriz sonrası görülen yüksek seviyelere çıkmamıştır. Asya Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında %6,3 olmuş, 2003 yılında %8’e yükselmiş, 2004’de ise %5,6’ya düşmüştür. 2005 yılında %6,3’e yükselen oran 2006’da %4,7’ye gerilemiş, 2007’de ise tekrar artarak %5,6 seviyesinde oluşmuştur. Asya Katılım Bankası’nda bu oran en yüksek düzeye 2003 yılında %8 ile ulaşmış ve oran genel olarak %6 seviyesinde bir seyir izlemiştir. Ancak, “Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı” 2005 – 2007 döneminde sektör oranlarının üzerinde oluşmuştur.

TFKB için de bu oran dengeli bir düşüşle yıllar içinde sırasıyla %20,5 - %13 - %8,6 - %3,4 - %3 ve %2,4 olarak gerçekleşmiştir. TFKB için 2004 yılı dışında bankacılık sektör ortalamasının altında kalan bu oran dengeli bir seyir izlemiştir.

Katılım bankacılığı sektörü toplamı açısından ise bu oran 2004 ve 2007 yıllarında bankacılık sektör oranının üzerinde gerçekleşmiş, performans analizine konu diğer dönemlerde bankacılık sektör oranının altında oluşmuştur.

“Takipteki Alacakların Toplam Kredilere Oranı”nı için en başarılı kurum Asya Katılım Bankası’dır. Bu derecelendirmenin en önemli nedeni son yıllarda bu oranın sektör oranının üstünde oluşmasına rağmen yakalanan genel düşük seviyedir. İkinci başarılı katılım bankası 2004 – 2007 yılları arasında katılım bankaları içinde en düşük seviyeyi yakalayan Albaraka olmuştur. Üçüncü sırada ise 2004 yılı dışında sektör oranının altında kalan Türkiye Finans Katılım Bankası yer almıştır. Bu oranda dördüncü sırada yer alan katılım bankası ise Kuveyt Türk olmuştur.

4.3.2.3. Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı

Duran varlıkların toplam aktiflere oranı, katılım bankasının nispeten düşük gelir sağlayan veya hiç sağlamayan varlıkların aktif içindeki payını gösterdiği gibi, bankanın likidite durumu hakkında da bilgi verir.

“Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı” aşağıda gösterilen formül kullanılarak hesaplanır.

Duran Varlıklar / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.5 de gösterilmiştir.

Tablo 4.5: Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	22	24,6	6,3	2,6	2	1,3
Kuveyt	5,5	5,3	6	2,8	2,5	2,1
Asya	12,7	13,7	8,8	4,1	3,7	4
TFKB	14,1	17	2,3	1,6	2	1,6
KBSO	13,4	14,2	5,6	2,1	1,9	1,8
BSO	31	26,3	7,3	17,1	13,3	10,4

Bu oran Albaraka için 2002 yılında %22 olmuş, 2003 yılında %24,6'a yükselmiş, 2004 yılında sert bir düşüşle %6,3'e gerilemiş, 2005 yılında gerileme devam ederek %2,6 olarak gerçekleşmiş, 2006 yılında %2 düzeyinde iken 2007 yılında %1,3 olarak gerçekleşmiştir. 2002 ve 2003 yıllarındaki yüksek oran Albaraka'nın envanterinde bulunan yüksek tutardaki finansal kiralamaya konu olan varlıklardan kaynaklanmaktadır. Bu dönemin ardından oran sert bir düşüş yaşamış ve %1,3'e kadar gerilemiştir.

Bu oran Kuveyt Türk Katılım Bankasında yıllar içinde sırasıyla %5,5 - %5,3 - %6,3 - %2,8 - %2,5 ve %2,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Kuveyt'de 2002 – 2007 yıllarında azalma eğilimi göstermiştir. Oran en yüksek seviyesine 2004 yılında 56 ile ulaşmış, en düşük oran ise 2007 yılında %2,1 ile görülmüştür.

Asya Katılım Bankası'nda bu oran 2002 yılında %12,7 olmuş, 2003 yılında 1 puan artarak %13,7 olarak gerçekleşmiş, 2004 ise azalarak %8,8 seviyesinde oluşmuştur. 2005 yılında düşüş devam etmiş ve oran %4,1 olmuş, 2006'da %3,7 ve 2007 yılında %4 seviyesinde gözlemlenmiştir. Bu oran Kuveyt Türk Katılım Bankası'nda genel azalma eğilimi göstermiş ancak mini dalgalanmalar yaşamıştır.

Türkiye Finans Katılım Bankası için yıllar itibari ile sırası ile %14,1 - %17 - %2,3 - %1,6 - %2 ve %1,6 olarak gerçekleşmiştir. Oranın özellikle 2003 yılında yaşadığı yükseliş dikkat çekmiştir. Bunun dışında Türkiye Finans Katılım Bankası'nda bu oran genel bir azalma eğilimindedir.

“Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı” katılım bankalarında diğer geleneksel bankalara kıyasla düşük seviyelerde seyretmektedir. Bunun en önemli nedeni geleneksel bankalar ile katılım bankaları arasındaki varlık edinme alanlarındaki temel farklardır. Örnek

olarak; geleneksel bankalar menkul kıymetlere ciddi yatırımlar yaparken veya önemli tutarlarda iştirak varlıklarına sahipken katılım bankaları bu bir varlık türleri edinmeme yoluna gitmektedirler.

“Duran Varlıkların Toplam Aktiflere Oranı” için en başarılı katılım bankası yakaladığı düşük düzey oran ile Kuveyt Türk olmuştur. İkinci başarılı katılım bankası Türkiye Finans olmuştur. 2004 – 2007 yılları arasındaki performansı ile Albaraka üçüncü sırayı alırken katılım bankaları içinde son sırada Asya Katılım Bankası gözükmektedir.

4.3.3. Likidite Yeterliliği Analizi

Üçüncü bölümde bahsedildiği üzere likidite, bir bankanın ani nakit taleplerini ve ihtiyaçlarını karşılayabilme gücünü gösterir. Bankaların yüksek likiditeye sahip olmaları onları ani dalgalanmalara karşı güçlü kılar. Likidite ihtiyacı varlık satışı ya da yeni borç alınması yolu ile yapılabilir.

4.3.3.1. Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı

Bu oran ile yüksek likiditeye sahip olan varlıkların toplam aktiflerin ne kadarını oluşturduğu belirlenir. Oranın yüksek oluşu bankanın ani mevduat çıkışlarını ve kredi taleplerini karşılama kapasitesinin yüksekliğine işaret eder.

“Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı” aşağıda verilen formül yardımı ile hesaplanır.

Likit Aktifler / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.6 da gösterilmiştir.

Tablo 4.6: Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	19,8	15,4	21,6	20,5	17,8	20,9
Kuveyt	29,7	24,6	22,3	23,4	19,1	15
Asya	23,6	20,3	22,9	14,6	22,5	22,2
TFKB	25,9	22,3	21	22,4	20,1	11,5
KBSO	24,7	20,4	22,1	20	20,2	17,2
BSO	36	39,9	38,4	40,5	38,2	35,2

Bu oran Albaraka’da 2002 yılı için %19,8 olmuş, 2003 yılında %15,4’e gerilemiş, 2004 yılında ise artarak %21,6’ya ulaşmıştır. 2005 yılında bu oran %20,5 ile hafif bir düşüş göstermiş, 2006’da düşüş devam ederek %17,8 olmuş ve 2007’de tekrar yükselerek %20,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Albaraka Türk için katılım bankacılığı sektörüne göre dalgalı bir seyir izlemektedir ancak bu dalgalanmalar çok sert düzeyde değildir.

Kuveyt Türk’de bu oran genel bir azalma eğilimindedir. 2005 yılı dışında “Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı” azalma eğilimindedir. Kuveyt Türk’de bu oran yıllar itibari ile sırası %29,7 - %24,6 - %22,3 - %23,4 - %19,1 ve %15 olarak gerçekleşmiştir.

Asya Katılım Bankası içinde bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. Analize konu yıllar içinde en yüksek oran 2002 yılında %23,6 ile yakalanış, en düşük oran ise 2005’de % 14,6 olarak görülmüştür. 2006 ve 2007 yıllarında ise %22’nin biraz üstünde gerçekleşmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası’nda ise 2002’de %25,9 ile en yüksek seviyeye ulaşan oran, 2003’de 2003 yılında %22,3’e, 2004’de %21’e gerilemiş, 2005 yılında ise %22,4 düzeyine çıkmıştır. 2006 yılında %20,1’e gerileyen oran 2007 yılında ise sert bir düşüşle %11,5 olarak oluşmuştur.

“Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı” katılım bankalarında bankacılık sektör oranının altında kalmıştır. Bu durum katılım bankalarının başta menkul kıymetler olmak üzere geleneksel bankaların bazı varlık edinme alanlarına rağbet göstermeyip, kaynaklarını kredi olarak kullandırmalarından ileri gelmektedir. Ayrıca, geleneksel bankaları ile katılım bankaları arasında görülen varlık türlerindeki farklılık eğilim açısından da farklılaşmayı beraberinde getirmiştir.

“Likit Aktiflerin Toplam Aktiflere Oranı” için en başarılı katılım bankası genel azalma eğilimine rağmen yakaladığı yüksek oran ile Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur. İkinci başarılı katılım bankası dalgalı seyrine rağmen bu oran için 2006 ve 2007 yıllarında yakaladığı seviye ile Asya Katılım Bankası olmuştur. Üçüncü başarılı katılım bankası ise Türkiye Finans Katılım Bankası’dır. Bu oran için dördüncü sırada yer alan katılım bankası ise diğer katılım bankalarına nispetle düşük seviyedeki ortalaması ile Albaraka olmuştur.

4.3.2.2. Likit Aktiflerin Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı

Daha önce üçüncü bölümde belirtildiği gibi bu oran likit aktiflerin mevduat ve mevduat dışı kaynakları karşılama oranını gösterir. Oranın yüksek oluşu mevduat ve mevduat dışı kaynaklarda yaşanabilecek bir azalmanın rahatlıkla karşılanabileceğini gösterir.

“Likit Aktiflerin Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı” aşağıdaki şekilde hesaplanır.

$$\text{Likit Aktifler} / (\text{Mevduat} + \text{Mevduat Dışı Kaynaklar})$$

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.7 de gösterilmiştir.

Tablo 4.7: Likit Aktiflerin Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	23,4	19,2	24,6	23,3	20,5	25,7
Kuveyt	33,3	29,3	26,6	26,3	21,5	17,2
Asya	28,4	24,3	27,8	17,7	28,2	27,7
TFKB	30,3	28,6	24,9	25,8	23,6	14,3
KBSO	28,8	24,5	26,2	23,4	23,9	21,3
BSO	44	49,9	48,5	50,1	46,7	44,5

Bu oran Albaraka için 2002 yılında %23,4 iken 2003’de %19,2’ye gerilemiş, 2004 yılında ise %24,6’ya çıkmıştır. 2005 ve 2006 yıllarında tekrar gerileyerek %23,3 ve %20,5 olmuştur. 2007 yılında ise tekrar artarak %25,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Albaraka’da dalgalı bir seyir izlemiştir. Ancak dalgalanmalar sert düzeyde değildir.

Kuveyt Türk’de bu oran düzenli bir düşüş sergilemiş ve yıllar itibari ile sırasıyla %33,3- %29,3 - %26,6 - %26,3 - %21,5 ve %17,2 olarak gerçekleşmiştir. Oran, 2002 – 2005 döneminde katılım bankacılığı sektörünün üzerinde iken 2006 ve 2007 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranının altında gerçekleşmiştir.

Asya Katılım Bankası’nda bu oran 2002 yılında %28,4 iken 2003 yılında %24,3’e gerilemiş, 2004 yılında ise %27,8’e çıkmıştır. Bu oran 2005 yılında sert bir düşüşle %17,7 düzeyinde gerçekleşmiş iken 2006 yılında %28,2’ye kadar yükselmiş, 2007 yılında ise %27,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu oran Asya Katılım Bankası’nda dalgalı bir seyir izlemiştir ancak 2002 ve 2003 yıllarındaki küçük farklar dışında sadece 2005 yılında katılım bankacılığı sektörünün altında kalmıştır.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında %30,3 iken 2003 yılında %28,6 düzeyinde gerçekleşmiş, 2004 yılında ise %24,9’a gerilemiştir. 2005 yılında %25,8’e artan oran 2006 yılında %23,6’ya gerilemiştir. 2007 yılında ise %14,3 düzeyine kadar düşmüştür. Bu oran 2005 yılı dışında düşüş eğilimindedir.

Bu oran bankacılık sektörü için %45 - %50 aralığında gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının oranlarının bankacılık sektörü oranının altında oluşmasının nedeni katılım bankalarının kaynaklarını yoğun olarak kaynak aktarma yönünde kullanmış olmalarıdır.

Kuveyt Türk katılım Bankası “Likit Aktiflerin Mevduat ve Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı”nda katılım bankaları için analize konu yıllarda en yüksek ortalamayı yakalamıştır. Bu oranın Kuveyt Türk Katılım Bankası’nda düşüş eğiliminde olması olumsuz bir görüntü çizse de bu kaynakların daha çok kredilere yönlendirildiği şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle Kuveyt Türk Katılım Bankası bu oran için en başarılı katılım bankası olmuştur. İkinci başarılı katılım bankası ise 2002, 2004, 2006 ve 2007 yıllarında yakaladığı %27 - %28 düzeyindeki oran ile Asya Katılı Bankası olmuştur. Üçüncü başarılı katılım bankası Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur. Bu oran için dördüncü sırada yer alan katılım bankası Albaraka Türk Katılım Bankası olmuştur.

4.3.4. Karlılık Analizi

Bankalar, bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirirken hissedarları bankaya koydukları sermaye karşılığında gelir olarak kar elde etmeyi amaçlarlar. Kar bir bankanın faaliyetlerindeki başarısının en önemli göstergelerinden biridir.¹⁴⁶

Katılım bankaları geleneksel bankalardan farklı olarak faiz üzerine değil kar payı üzerine çalışırlar. Bu nedenle katılım bankalarında karlılık oranları kar payı gelirleri ve kar payı giderleri ile kar payı dışındaki gelirler ve giderler açısından ölçümlenebilir.

4.3.4.1. Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı

Bu oran ile bir katılım bankasının varlıklarının tamamını kullanarak, toplam varlıklarına kıyasla ne kadar kar payı geliri elde ettiği belirlenir. Genel olarak bankaların ve özelde katılım bankalarının en büyük gelir kalemini oluşturan brüt kar payı gelirlerinin toplam aktifler bazında ölçümüdür.

“Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı” hesaplanırken aşağıda gösterilen formül kullanılır.

Brüt Kar Payı Gelirleri / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.8 de gösterilmiştir.

Tablo 4.8: Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	14,5	11,2	11	9,4	10,5	10,5
Kuveyt	8,2	8,3	8,7	7,2	9,2	10,3
Asya	10,4	14,6	14,1	11,9	11,5	12,9
TFKB	11,5	13,5	11,9	11,2	11,8	11,7
KBSO	11,1	11,7	11,5	10,1	10,9	11,6
BSO	20,9	15,7	13,1	10,6	11,2	12,1

¹⁴⁶ Şenver, Bülent; **Banka Bilançolarının Tahlil Yöntemleri**, TBB Yayınları, İstanbul, 1987, s. 24

Albaraka için bu oran 2002’de %14,5 iken 2003 yılında %11,2’ye gerilemiş, 2004 yılında ise hafif bir düşüşle %11 olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılında gerileme devam etmiş ve %9,4 olmuştur. 2006 yılında %10,5’e yükselen oran 2007 ‘de de %10,5 düzeyinde gerçekleşmiştir. Oran 2005 yılına kadar düşüş eğiliminde iken 2006 ve 2007 yıllarında %10,5 ile belirli bir istikrar yakalanmıştır. Bu oran Albaraka Türk Katılım Bankası’nda 2002 yılında katılım bankacılığı sektörü oranının üzerinde iken 2003 – 2007 döneminde sektörün altında kalmıştır.

Kuveyt Türk’de bu oran genel yükseliş eğilimindedir. Oran 2005 yılı dışında artış göstermiştir. Oran Kuveyt Türk’de yıllar itibari ile sırasıyla %8,2 - %8,3 - %8,7 - %7,2 - %9,2 ve %10,3 olarak gerçekleşmiştir. Artış eğilimine rağmen “Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı” Kuveyt Türk Katılım Bankası’nda bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının altında kalmıştır.

Asya Katılım Bankası’nda bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. Bu oran Asya Katılım Bankası için yıllar itibari ile sırasıyla %10,4 - %14,6 - %14,1 - %11,9 - %11,5 ve %12,9 olarak gerçekleşmiştir. Oran, Asya Katılım Bankası’nda 2002 yılında katılım bankacılığı sektör oranının, 2002 ve 2003 yıllarında ise bankacılık sektör oranlarının altında oluşmuş iken 2004 – 2007 yıllarında sektör oranlarının üzerinde gerçekleşmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası’nda “Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı” genel olarak istikrarlı bir süreç geçirmiştir. 2003 yılı dışında oran %11 - %12 aralığında gerçekleşmiştir. Bu oran, Türkiye Finans Katılım Bankası’nda istikrarlı bir şekilde katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuş iken, 2006 yılı dışında bankacılık sektör oranının üzerine çıkamamıştır.

Bankacılık sektörü oranları incelendiğinde ise bir düşüş eğilimi dikkat çekmektedir. Oran 2002 yılında %21 seviyesi ile en yüksek düzeyinde iken 2005 yılında %10,6 ile en düşük düzeye inmiştir. Katılım bankaları için, incelemeye konu yılların başında (2002 – 2003 dönemi) sektör oranının altında bir düzey yakalanabilmiş iken son yıllarda (2005 – 2007 dönemi) sektör oranları ile uyumlu bir çizgi tutturulmuştur.

“Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı” için en başarılı katılım bankası dalgalı seyrine rağmen en yüksek düzeyde oluşmuş olan Asya Katılım Bankasıdır. İkinci başarılı kurum bu oranın istikrarlı bir seyir izlediği Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur.

Sıralamada üçüncü sırayı Albaraka alırken dördüncü sırada yer alan kurum en Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur.

4.3.4.2. Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı

Katılım bankaları için en büyük gelir kalemini kar payı gelirleri oluştururken en önemli gider kalemini ise kar payı ödemeleri oluşturmaktadır. Bu nedenle “Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı”nın en düşük seviyede tutulabilmesi kar maksimizasyonu açısından önemlidir.

“Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı” aşağıda verilen şekilde hesaplanır.

Brüt Kar Payı Giderleri / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.9 da gösterilmiştir.

Tablo 4.9: Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	5	7	7,1	5,7	6,3	5,7
Kuveyt	8,4	5,6	5,3	4,2	5,7	5,4
Asya	3,3	5	7,2	6,5	5,4	6,2
TFKB	4	5,7	7,1	5,8	6	5,9
KBSO	4,4	5,9	6,7	5,6	5,8	5,8
BSO	14,8	11,2	7,4	6	6,9	7,6

Katılım bankaları bu oranda genel olarak bankacılık sektör oranının altında bir seviye yakalayarak başarılı bir görüntü çizmişlerdir. Ancak sektör oranında görülen olumlu seyir (azalma) katılım bankalarında belirgin bir şekilde tespit edilememiştir. Bunun nedeni katılım bankacılığı sektöründe bu oranın bankacılık sektörüne göre belirgin bir şekilde düşük seviyede gerçekleşmiş olmasıdır.

Albaraka için bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. En düşük seviye %5 ile 2002’de görülürken en yüksek seviye %7,1 ile 2004 yılında görülmüştür. Buna rağmen bankacılık sektör oranına kıyasla düşük bir seviyede seyretmiştir. Katılım bankacılığı sektörüne göre ise

bu oran Albaraka Türk Katılım Bankası'nda 2007 yılı dışında katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Kuveyt Türk'de bu oran 2006 yılı dışında azalma eğilimindedir. Oran yıllar itibari ile sırasıyla %8,4 - %5,6 - %5,3 - %4,2 - %5,7 ve %5,4 olarak gerçekleşmiştir. Oran, 2002 yılında katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde iken analize konu diğer dönemlerde sektör oranının altında oluşmuştur.

Asya Katılım Bankası'nda bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. Asya Katılım Bankası'nda bu oran en düşük seviyeyi 2002 yılında %3,3 ile görmüştür. En yüksek seviye ise 2004 yılında %7,2 ile gerçekleşmiştir. Yıllar itibari ile oran %3,3 - %5 - %7,2 - %6,5 - %5,4 ve %6,2 olmuştur. Asya Katılım Bankası'nda bu oran, 2002 – 2003 ve 2006 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranının altında gerçekleşmiş iken 2004 – 2005 ve 2007 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde seyretmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002 - 2004 yılları arasında %4 düzeyinden %7,1 düzeyine kadar yükselmiştir. 2005 yılında oran %5,8'e gerilemiş, 2006 ve 2007 yıllarında çok küçük dalgalanmalar ile belirli bir istikrar yakalamıştır. Oran, özellikle 2005 yılından itibaren az farkla katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

“Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı” için en başarılı banka en dalgalı seyrine rağmen en düşük ortalamayı yakalamış olan Asya Katılım Bankası olmuştur. İkinci başarılı katılım bankası özellikle 2005 yılındaki performansı genel azalış eğilimi ile Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur. Üçüncü sırayı Türkiye Finans Katılım bankası alırken dördüncü sırayı ise en yüksek ortalaması ile Albaraka almıştır.

4.3.4.3. Net Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı

Bu oran “Brüt Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı”ndan “Brüt Kar Payı Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı”nın çıkarılması ile elde edilir. Böylece katılım bankasının esas faaliyetlerinden elde ettiği gelir, toplam aktiflerle kıyaslanarak ölçülmüş olur.

“Net Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı” aşağıda gösterilen şekilde hesaplanır.

Net Kar Payı Gelirleri / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.10 da gösterilmiştir.

Tablo 4.10: Net Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	9,4	4,1	3,9	3,7	4,2	4,8
Kuveyt	3,3	2,7	3,4	3	3,5	4,9
Asya	3,3	5	7,2	6,5	5,4	6,2
TFKB	4	5,7	7,1	5,8	6	5,9
KBSO	6,7	5,8	4,8	4,5	5,1	5,8
BSO	6,1	4,5	5,7	4,6	4,2	4,5

Albaraka Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında %9,4 iken 2003 yılında keskin bir azalma ile %4,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2004 ve 2005 yıllarında ise azamla hafif bir şekilde devam etmiş ve oran %3,9 ve %3,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Oran 2006 yılından itibaren yükselişe geçmiş, %4,2 ve %4,8 düzeyinde görülmüştür. 2006 ve 2007 yıllarında %4,2 ve %4,8 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu oran, Albaraka Katılım Bankası'nda 2002 yılı haricinde katılım bankacılığı sektör oranının altında kalmıştır.

Kuveyt Türk Katılım Bankası'nda bu oran dalgalı bir seyir takip etmiş ve oran yıllar itibari ile sırasıyla %3,3 - %2,7 - %3,4 - %3 - %3,5 ve %4,9 seviyesinde görülmüştür. Kuveyt Türk için bu oran eğilim olarak bankacılık ve katılım bankacılığı sektörleri oranları ile büyük ölçüde uyumlu ancak daha alt düzeyde gerçekleşmiştir.

Asya Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında %3,3 iken 2003 yılında %5'e, 2004 yılında %7,2'ye yükselmiştir. 2005 ve 2006 yıllarında düşüş göstererek %6,5 ve %5,4 olan oran 2007 yılında tekrar artış göstererek %6,2 olarak gerçekleşmiştir. Asya Katılım Bankası 2002, 2003 ve 2004 yıllarında bankacılık sektör oranının aksine artış göstermiş, 2005, 2006 ve 2007 yıllarında ise sektör ile eğilim açısından uyumlu ancak sektörün üzerinde bir çizgide gerçekleşmiştir. "Net Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı" Asya Katılım Bankası'nda 2004 yılından itibaren katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde gerçekleşmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası da Asya'ya benzer bir gelişim göstermiştir. Analize konu olan yılların başlarında (2003 ve 2004 yılları) yükseliş trendinde olan oran son dönemlerde (2005 – 2007 dönemi) ise bankacılık sektör oranının üzerinde istikrarlı bir görüntü vermiştir. Oran, 2002 yılı dışında katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Bankacılık sektör oranı incelendiğinde 2002 ve 2004 yılları dışında oranın %4,2 - %4,6 aralığında gerçekleştiği görülmüştür. 2002 ve 2004 yıllarında ise daha yüksek bir düzeye ulaşılmıştır. Katılım bankacılığı sektöründe bu oran 2004 ve 2005 yılları dışında bankacılık sektörünün üzerinde gerçekleşmiştir.

“Net Kar Payı Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı” açısından en başarılı katılım bankası son dönemde yakaladığı istikrarlı tablo da göz önüne alınarak Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur. İkinci başarılı kurum ise Asya Katılım Bankası olmuştur. Sıralamada üçüncü sırayı Albaraka Katılım Bankası alırken Kuveyt Türk Katılım Bankası en düşük seviyesi ile dördüncü sırada yer almıştır.

4.3.4.4. Kar Payı Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı

Kar payı dışı gelirler katılım bankalarının kaynak aktarımı dışında diğer bankacılık faaliyetleri sonucu elde ettiği gelirleri kapsamaktadır. Bu oran krediler dışında aktiflerden ne kadar verim alındığını göstermesi açısından önemlidir.

“Kar Payı Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı” aşağıda gösterilen formül yardımı ile hesaplanır.

Kar Payı Dışı Gelir / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.11 de gösterilmiştir.

Tablo 4.11: Kar Payı Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	14,7	10,4	2,9	4,8	6,5	2
Kuveyt	2,4	2,8	2,7	4,7	6,4	2,9
Asya	4,1	5,3	4,5	7,7	6,9	4,8
TFKB	1,7	2,8	7,2	4,3	2,2	2,3
KBSO	6,4	5,7	4,1	5,4	5,3	3,2
BSO	3,6	2,9	2,7	2,6	3	2,7

Albaraka için “Kar Payı Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı” son derece dalgalı bir seyir takip etmiştir. 2002 ve 2003 yıllarında yakalanan yüksek oran korunamamış ve düşmüştür. Özellikle 2004 yılında yaşanan azalma çok dikkat çekicidir. Bu dönemden itibaren dalgalanma devam etmiş ve 2007 yılında analize konu yıllar içindeki en düşük seviye olan %2 düzeyinde oluşmuştur.

Bu oran Kuveyt Türk’de 2005 ve 2006 yılları dışında %2,4 - %2,9 aralığında gerçekleşmiştir. 2005 ve 2006 yıllarında ise daha yüksek bir oran yakalanarak %4,7 ve %6,4 olmuştur. Oran, Kuveyt Türk’de bankacılık sektör oranına yakın düzeylerde gerçekleşmiş, 2005 ve 2006 yıllarında bankacılık sektör oranının üstüne çıkmıştır. Kuveyt Türk için bu oranının katılım bankacılığı sektör oranının üzerine çıktığı tek dönem 2006 yılı olmuştur.

Asya Katılım Bankası’nda da bu oran dalgalı bir seyir izlemiş ancak dalgalanmalar daha küçük düzeylerde gerçekleşmiştir. Ayrıca bankacılık sektör oranının üzerinde bir performans sergilenmiştir. Oran 2004 yılından itibaren katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde gerçekleşmiştir. Yıllar itibari ile bu oran sırasıyla %4,1 - %5,3 - %4,5 - %7,7 - %6,9 ve %4,8 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası’nda bu oran genel olarak sektör oranını altında kalmıştır. Oran yıllar itibari ile sırasıyla %1,7 - %2,8 - %7,2 - %4,3 - %2,2 ve % 2,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, Türkiye Finans Katılım Bankası’nda 2004 yılı dışında sektör oranlarının altında gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörü açısından ise bu oran bir düşüş eğilimindedir. 2006 yılı dışında oran düşüş göstermiştir. Bu durumda önemli bir etken bankacılık sektöründe yaşanan rekabet ve bunun sonucunda bankaların diğer hizmetlerinden sağladıkları gelirlerde fedakârlık yapmalarıdır. Katılım bankacılığı sektörü açısından ise bu oran analize konu dönemin

tamamında bankacılık sektör oranının üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak azalış trendi katılım bankaları için de geçerlidir.

“Kar Payı Dışı Gelirlerin Toplam Aktiflere Oranı” açısından en başarılı katılım bankası Asya Katılım Bankası olmuştur. Bunun en önemli nedeni Asya Katılım Bankasının sektör oranının daima üzerinde bir seviye yakalamış olmasıdır. İkinci sırada ise Albaraka Katılım Bankası yer almaktadır. Albaraka’yı ikinciliğe düşüren sebep 2007 yılı performansdır. Üçüncü başarılı katılım bankası olarak ise Kuveyt Türk Katılım Bankası gözükmektedir. Bu oran için dördüncü sırada görünen katılım bankası bankacılık sektör oranının altında kalan Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur.

4.3.4.5. Kar Payı Dışındaki Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı

Bankalarda genel olarak faiz (kar payı) dışındaki giderler faiz (kar payı) dışındaki gelirlerden fazla oluşur. Bunun en önemli nedeni işletme giderleridir. Bu bağlamda katılım bankaları için kar payı dışındaki giderlerin azaltılabilmesi karlılık açısından büyük önem taşır.

“Kar Payı Dışındaki Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı” aşağıda gösterilen şekilde hesaplanır.

Kar Payı Dışındaki Giderler / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.12 de gösterilmiştir.

Tablo 4.12: Kar Payı Dışındaki Giderlerin Toplam Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	24	13	4	6,4	7,8	3,9
Kuveyt	4,9	6,7	5,9	6,5	8,6	5,4
Asya	9,4	12,1	9,5	7,1	8,3	7
TFKB	9,5	8,3	9,1	6,9	4,6	5
KBSO	12,4	10,3	7,1	6,7	7,2	5,5
BSO	7,4	6,1	5,2	5,4	4,2	4,3

Albaraka için bu oran yıllar itibari ile sırasıyla %24 - %13 - %4 - %6,4 - %7,8 ve %3,9 olarak gerçekleşmiştir. Oran, 2004 ve 2007 yıllarında bankacılık sektör oranının; 2004, 2005 ve 2007 yıllarında ise katılım bankacılığı sektör oranının altında oluşmuştur.

Kuveyt Türk Katılım Bankası için bu oran bankacılık sektör oranının biraz üstünde bir seyir izlemiştir. Oran, 2002 yılı dışında bankacılık sektör oranının altına inmemiştir; 2004, 2005 ve 2007 yıllarında ise katılım bankacılığı sektörünün altında bir seviyede oluşmuştur. Oran yıllar itibari ile sırasıyla %4,9 - %6,7 - %5,9 - %6,5 - %8,6 ve %5,4 olarak meydana gelmiştir.

Asya Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında % 9,4 iken 2003’de %12,1’e yükselmiş, 2004 yılında %9,5 düzeyine gerilemiş, 2005 yılında gerileme devam etmiş ve oran %7,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2006 yılında tekrar artan oran %8,3 düzeyinde iken 2007 yılında %7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu oran, analize konu yılların tümünde bankacılık sektör oranının, 2002 yılı dışında ise katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002 – 2004 yılları arasında sırasıyla %9,5 - %8,3 ve %9,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemin ardından inişe geçen oran sırasıyla %6,9 - %4,6 ve %5 olmuştur. Oran, Türkiye Finans Katılım Bankası’nda azalma eğilimindedir ancak, bankacılık sektör oranının altına inmemiştir. 2004 ve 2005 yılları dışında ise katılım bankacılığı sektör oranının altında gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörü oranı açısından ise bir azalma eğilimi vardır. 2005 ve 2007 yıllarında küçük artışlar yaşansa da 2006 ve 2007 yıllarında bir istikrar sağlanmıştır. Katılım bankalarında ise bu oran, bankacılık sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

“Kar Payı Dışındaki Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı” için en başarılı katılım bankası nispi olarak büyük dalgalanmalar yaşamayan ve sektör ortalamasının biraz üzerinde bir seyir izleyen Kuveyt Türk olmuştur. İkinci başarılı katılım bankası ise son üç yılda bu oranda azalma eğilimi gösteren Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur. Sıralamada üçüncü sırayı 2002 ve 2003 yılları oranlarına rağmen özellikle 2004 ve 2007 yıllarındaki performansı ile Albaraka Katılım Bankası olmuştur. Dördüncü sırada gözüken kurum ise sektör oranının altına hiç inememiş olan Asya Katılım Bankasıdır.

4.3.4.6. Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi

Vergi düzenlemelerin uluslar arası anlamda farklılıklar göstermesinden dolayı vergi öncesi karın aktiflere oranlaması önemli bir karlılık göstergesi olarak görülmektedir. Kurumlar açısından bir gider kalemi olan vergilerin esas faaliyetlerle doğrudan ilişkisinin olmaması bankalar için tüm faaliyetlerdeki başarının bir ölçüsü olarak kullanılmaktadır.

“Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi” hesaplanırken aşağıdaki formül kullanılır.

Vergiden Önceki Kar / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.13 de gösterilmiştir.

Tablo 4.13: Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	0,1	1,5	2,3	2,1	2,9	2,9
Kuveyt	0,9	-1,2	0,2	1,3	1,2	2,4
Asya	1,9	2,8	1,8	3,8	4,7	4,3
TFKB	-0,3	2,3	2,9	2,7	3,4	3,2
KBSO	0,7	1,2	1,7	2,6	2,8	3,3
BSO	1,9	3,3	2,9	2,3	2,9	3,1

Albaraka Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında %0,1 iken bu dönemden itibaren bir artış eğilimi görülmektedir. 2003 yılında %1,5 olan oran 2004 yılında %2,3’e yükselmiş 2005 yılında düşüş göstererek %2,1 olmuş, 2006 ve 2007 yıllarında ise dengeli bir düzeyde %2,9

olarak gerçekleşmiştir. Oran, 2006 yılı dışında bankacılık sektör oranının, 2004 ve 2006 yılları dışında ise katılım bankacılığı sektör oranının altında gerçekleşmiştir.

Kuveyt Türk Katılım Bankası için bu oran, analize konu tüm yıllarda bankacılık sektör oranının, 2002 yılı dışında ise katılım bankacılığı sektör oranının altında oluşmuştur. Bu oran Kuveyt Türk’de yıllar itibari ile sırasıyla %0,9 - %-1,2 - %0,2 - %1,3 - %1,2 ve %2,4 olarak gerçekleşmiştir.

Asya Katılım Bankası 2003 ve 2004 yılları dışında sektör oranı düzeyinde veya üzerinde bir oran yakalanmıştır. Oran 2004 ve 2007 yılları dışında artış göstermiştir. Asya için bu oran yıllar itibari ile sırasıyla %1,9 - % 2,8 - %1,8 - %3,8 - %4,7 ve % 4,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Asya Katılım Bankası’nda bu oran katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde gerçekleşmiş iken, 2003 ve 2004 yıllarında bankacılık sektör oranının altında kalmıştır.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002 yılındaki zararın ardından küçük iniş çıkışlarla birlikte bir artış sürecine girmiş ve 2004 yılında sektör oranı düzeyine eriştikten sonra 2005- 2007 yılları dönemlerinde sektör oranının üzerinde oluşmuştur. Katılım bankacılığı sektörüne kıyasla ise bu oran, 2002 yılındaki zararın ardından 2003 – 2007 yılları döneminde katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Bankacılık sektörü açısından 2002 yılında görülen %1,9 ve 2005 yılında görülen %2,3 dışında bu oran %2,9 - %3,3 aralığında oluşmuştur. Oranının genel trendi artış yönündedir. Katılım bankacılığı sektörü ise 2002 – 2004 döneminde bankacılık sektör oranının altında iken 2005- 2007 döneminde bankacılık sektör oranının üzerine çıkmıştır.

“Aktiflerin Vergi Öncesi Getirisi” açısından en başarılı katılım bankası olarak Asya Katılım Bankası olarak tespit edilmiştir. Bunun önemli etkenleri oranın %1,8’in altına inmemiş olması, genel artış eğilimi ve sektör oranının üzerinde kalınmasıdır. Bu oran için Asya Katılım Bankasını Türkiye Finans Katılım Bankası izlemektedir. Bu durumda 2002 yılındaki zararın ardından yakalanan performans etkili olmuştur. Üçüncü başarılı katılım bankası ise son iki yılda sektör oranı düzeyine erişen Albaraka Katılım Bankasıdır. Dördüncü sırada görülen katılım bankası ise katılım bankaları içinde düşük getiri düzeyi ile Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur.

4.3.4.7. Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi

Net karın aktiflere oranlanması ile bulunan bu oran bankanın ne kadar gelir elde ettiğini gösterir. Varlık edinmek üzere hissedarlarından sermaye alan ve yabancı kaynaklar için çeşitli giderlere katlanan bankanın bu maliyetler karşısında sağladığı faydanın ölçümüdür. Bu açıdan performansın değerlendirilmesinde en önemli noktalardan birini teşkil eder.

“Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi” net karın toplam aktiflere bölünmesi ile hesaplanır. Hesaplama şekli formüle edilerek aşağıda gösterilmiştir.

Net Kar / Toplam Aktifler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.14 de gösterilmiştir.

Tablo 4.14: Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	0,1	1,5	2,3	2,8	2,8	2,3
Kuveyt	0,1	0,2	0,2	1,3	1,2	1,9
Asya	1,8	2,4	1,8	3,5	3,5	3,5
TFKB	-0,3	2,3	2,9	2,6	3,4	2,6
KBSO	0,4	1,5	1,7	2,5	2,8	2,7
BSO	1,4	2,3	2,9	2,3	2,9	3,1

Bu oran Albaraka’da 2002 yılı için %0,1 iken 2003 yılında %1,5’e, 2004 yılında %3,3’e, 2005 de ise %2,8’e yükselmiştir. 2006 yılında %2,8 düzeyini koruyan Albaraka’da oran 2007 yılında %2,3 olarak gerçekleşmiştir. Albaraka Türk Katılım Bankası için bu oran genel yükseliş eğilimi göstermiştir. 2005 yılı dışında bankacılık sektör oranının altında kalan oran 2007 yılında yaşanan azalma ile bankacılık sektör oranının altına inmiştir. Bu oran, Albaraka Türk Katılım Bankası’nda 2003 ve 2006 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranı ile aynı seviyede, 2004 ve 2005 yıllarında ise katılım bankacılığı sektör oranından daha yüksek seviyede oluşmuştur.

Kuveyt Türk Katılım Bankası içi bu oran 2002,2003 ve 2004 yıllarında %0,1 ve %0,2 ile oldukça düşük bir seviyede gerçekleşmiştir. 2005 yılından itibaren artış trendine giren bu oran

2007 yılında %1,9 ile analize konu dönem içindeki en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ancak, Kuveyt Türk için bu oran bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının altında kalmıştır.

Asya Katılım Bankası'nda bu oran 2002 yılında %1,8 düzeyinde iken 2003 yılında %2,4'e yükselmiş, 2004 yılında ise tekrar %1,8'e gerilemiştir. 2005 yılındaki artışla %3,5'e ulaşan oran 2006 ve 2007 yıllarında da bu seviyesini muhafaza etmiştir. Asya Katılım Bankası'nda "Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi", bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının üzerinde seyretmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002 yılındaki zararın ardından 2003 yılında %2,3 seviyesinde oluşmuş ve 2007 yılına kadar dalgalanarak artış eğilimi göstermiştir. 2006 yılında %3,4 ile en yüksek düzeyine erişen oran 2007 yılında %2,6'ya gerilemiştir. Türkiye Finans Katılım Bankası'nda bu oran, 2002 yılındaki zararın ardından sadece 2007 yılında sektör oranlarının altında kalmıştır.

Bankacılık sektöründe "Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi" 2002 yılındaki %1,4'lük seviyenin ardından yükselme eğilimine girmiş ve 2005 yılı dışında yükselme yönündeki karakterini korumuştur. Katılım bankacılığı sektörü toplamında ise bu 2005 yılı dışında bankacılık sektör oranının altında kalmıştır.

"Aktiflerin Vergi Sonrası Getirisi" için en başarılı katılım bankası yakaladığı yüksek oran, istikrarlı yapısı ve sektör oranının üzerinde seyretmesi nedeni ile Asya Katılım Bankası olmuştur. Bu konuda ikinci başarılı kurum 2002 yılındaki zararın ardından gösterdiği performans ile Türkiye Finans Katılım Bankası olarak gözükmektedir. Yalnızca 2005 yılındaki performansı sektör oranının üzerine çıkabilen Albaraka Katılım Bankası üçüncü sırada yer alırken, dördüncü sırada görünen katılım bankası en yüksek seviyesini 2007 yılında %1,9 ile gören Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur.

4.3.4.8. Özsermayenin Getirisi

Hissedarların varlıklar üzerindeki payını temsil eden özsermaye, kuruma sermaye koyarak belirli bir satın alma gücünden vazgeçen hissedarların bu fedakârlıkları karşısında ne kadar gelir elde ettiklerini gösteren bu oran, bankaların performans analizlerinde en önemli başarı göstergelerinden biridir.

“Özsermayenin Getirisi” aşağıda gösterilen şekilde hesaplanır.

Net Kar / (Özsermaye – Dönem Net Karı)

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.15 de gösterilmiştir.

Tablo 4.15: Özsermayenin Getirisi (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	1	9,5	30,7	34	39,4	18,9
Kuveyt	1,2	3	1,7	14	16,8	23,6
Asya	27,3	39,1	19,1	45,5	30	35
TFKB	-2,5	18,1	47,2	44,8	47,5	33,3
KBSO	4,5	12,3	17,4	33,2	30,1	27,3
BSO	12,7	19	16	11,9	23,9	24,5

Albaraka Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında gördüğü %1 gibi düşük bir seviyenin ardından 2006 yılına kadar istikrarlı bir büyüme yaşamış ve 2006 yılında %39,4 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2007 yılında %18,9’a gerilemiştir. Oran, 2004, 2005 ve 2006 yıllarında sektör oranlarının üzerinde oluşmuştur.

Kuveyt Türk Katılım Bankası’nda bu oran 2002 yılında %1,2 iken 2003 yılında %3’e yükselmiş, 2004 yılında ise %1,7’ye gerilemiştir. Söz konusu dönemde görülen düşük seviyedeki özsermaye getiri oranı 2005 yılından itibaren yükselişe geçmiş ve 2007 yılına kadar sırasıyla %14 - %16,8 ve %23,6 olarak gerçekleşmiştir. Oran, sektör oranlarının hep altında kalmış ancak 2007 yılında bankacılık sektör oranına yaklaşabilmiş ve katılım bankacılığı sektör oranının üzerine çıkmıştır.

Asya Katılım Bankası’nda bu oran analize konu yıllar içinde sektör oranlarının üzerinde seyretmiştir. Oran yıllar itibari ile sırasıyla %27,3 - %39,1 - %19,1 - %45,5 - %30 ve %35 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002 yılındaki zararın ardından yükselişe geçmiş ve 2003 yılında %18’in üzerinde oluşmuştur. 2004 yılında %47,2 olan oran 2005 yılında %44,8 düzeyinde gerçekleşmiş, 2006 yılında ise %47,5 ile analize konu dönem içindeki en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2007 yılında yaşanan düşüş ile %33,3 olarak

gerçekleşen oran 2004 yılından itibaren bankacılık sektör oranının, 2003 yılından itibaren de katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde seyretmiştir.

Bankacılık sektörü açısından ise bu oran 2002 – 2005 döneminde dalgalı bir seyir izlemiştir. Sektörde oran %11,9 ile 2005 yılında en düşük seviyesini görmüştür. 2006 yılında hızlı bir artışla %23,9 olan oran 2007 yılında %24,5 olarak gerçekleşmiştir. Katılım bankacılığı sektörü açısından ise bu oran 2004 – 2006 döneminde bankacılık sektör oranının üzerinde oluşmuş, 2007 yılında ise küçük bir farkla bankacılık sektör oranının altında kalmıştır.

“Özsermaye Getiri Oranı” için en başarılı katılım bankası yakaladığı yüksek oran ile Asya Katılım Bankası olmuştur. Asya Katılım Bankası’nı 2002’deki zararın ardından sergilediği performans ile Türkiye Finans Katılım Bankası takip etmiştir. Üçüncü başarılı katılım bankası ise 2004 yılından sonraki performansı ile Albaraka Katılım Bankası olmuştur. Bu alanda dördüncü sırada yer alan katılım bankası olarak ise düşük seviyede kalan özsermaye karlılığı ile Kuveyt Türk Katılım Bankası’dır.

4.3.5. Gelir – Gider Yapısı Analizi

Gelir ve gider işletmelerin karını doğrudan etkileyen iki temel faktördür. Bu bağlamda gelir ve gider yapısı bankaların faaliyetlerindeki başarısının ölçümünde önemli fikirler vermektedir. Geleneksel bankalarda gelir-gider yapısı analizinde kullanılan oranlar, faiz ve kredi kavramlarını içermektedir. Katılım bankalarında faiz ve kredi kavramlarının nasıl değerlendirildiği sermaye yeterliliği ve karlılık analizleri anlatılırken açıklanmıştır. Gelir-gider yapısı analizinde de aynı yaklaşım devam etmektedir.

4.3.5.1. Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirlerinin Ortalama Aktiflere Oranı

Üçüncü bölümde belirtildiği üzere takipteki alacaklar için ayrılmış olan karşılıkların net kar payı gelirinden çıkarılması ile takipteki alacak sonrası net kar payı geliri bulunur. Bulunan değer cari dönem ile bir önceki dönem aktiflerinin ortalamasına oranlanması ile “Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirinin Ortalama Aktiflere Oranı” elde edilir. Bu oran kalitesiz aktifler sonucu oluşan giderlerin düşülmesinin ardından kalan net kar payının aktiflere kıyasla düzeyini belirler.

“Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirinin Ortalama Aktiflere Oranı” aşağıdaki formül yardımı ile hesaplanır.

Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Geliri / Ortalama Aktif

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.16 da gösterilmiştir.

Tablo 4.16: Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirlerinin Ortalama Aktiflere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	10,6	1,7	3	4,1	4,3	4,8
Kuveyt	3,3	1,8	3,2	2,7	2,6	4
Asya	7,6	10,8	7,2	4,4	5,4	5,6
TFKB	6,8	8,8	5,5	6	6,2	5,9
KBSO	1,5	1,9	1,8	3,2	3,9	5
BSO	4,7	3,7	5,8	4,6	4,5	4,5

Albaraka için bu oran 2002'deki %10,6'lık değerin ardından 2003 yılında keskin bir düşüş yaşayarak %1,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemden itibaren yükselişe geçen oran yıllar itibari ile sırasıyla %3 - %4,1 - %4,3 ve %4,8 olmuştur. Oran, 2002 yılından sonra ancak 2007 yılında bankacılık sektör oranının üzerine çıkmıştır. Katılım bankacılığı sektörü ile kıyaslama yapıldığında ise bu oran, 2002 yılı ve 2004 – 2006 döneminde katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Kuveyt Türk açısından “Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirlerinin Ortalama Aktiflere Oranı” dalgalı bir seyir izlemiştir. Oran, analize konu dönemler içinde en düşük seviyesini %1,8 ile 2003 yılında görürken, en yüksek seviyesine ise 2007 yılında ulaşmıştır. Oran, bankacılık sektör oranının üzerine çıkamamış; 2002 ve 2004 yılları dışında da katılım bankacılığı sektör oranının altında kalmıştır.

Asya Katılım Bankası'nda bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. Oranın ulaştığı en yüksek düzey %10,8 ile 2003 yılında görülmüştür. En düşük düzey ise 2005 yılında bankacılık sektör oranının hafif altında %4,4 ile görülmüştür. İnceleme yapılan diğer dönemlerde bu oran, bankacılık sektör ortalamasının altına inmemiştir. “Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı

Gelirinin Ortalama Aktiflere Oranı” Asya Katılım Bankası’nda katılım bankacılığı sektör oranının altına hiç inmemiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası’nda “Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirlerinin Ortalama Aktiflere Oranı” hafif dalgalı bir seyir izlemiştir. 2002 yılında %6,8 olan oran 203 yılında %8,8’e yükselmiş, 2004 yılında ise %5,5’e gerilemiştir. Bu dönemden itibaren kısmi bir istikrar sağlanmış ve oran 2005 yılında %6 düzeyinde, 2006 yılında %6,2 düzeyinde ve 2007 yılında %5,9 düzeyinde gerçekleşmiştir. Oran, bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının altına hiç inmemiştir.

Bankacılık sektör oranı açısından ise bu oran 2002, 2003 ve 2004 yıllarında dalgalı bir seyir izlerken 2005, 2006 ve 2007 yıllarında %4,5 seviyesinde bir istikrar sağlanmıştır. Katılım bankacılığı sektörü açısından ise bu oran sadece 2007 yılında bankacılık sektör oranının üzerine çıkmıştır.

“Takipteki Alacak Sonrası Net Kar Payı Gelirlerinin Ortalama Aktiflere Oranı” açısından en başarılı katılım bankası Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur. İkinci başarılı kurum ise Asya Katılım Bankasıdır. Asya Katılım Bankasını ikinciliğe iten sebep 2005 yılında bankacılık sektör oranının altında kalmasıdır. Üçüncü başarılı katılım bankası Albaraka Türk Katılım Bankası olurken bu oran için dördüncü sırada yer alan kurum Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur.

4.3.5.2. Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı

Kar payı gelirleri ile kar payı giderleri arasındaki oransal ilişkiyi belirleyen bu oran fon kullandırma ile yabancı kaynak kullanma arasındaki fayda maliyet ilişkisini belirler.

“Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı” aşağıda verilen formül yardımı ile hesaplanabilir.

Kar Payı Gelirleri / Kar Payı Giderleri

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.17 de gösterilmiştir. Gösterilen oran tam sonuç olarak ifade edilmiştir.

Tablo 4.17: Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı (Tam Sayı)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	2,87	1,58	1,55	1,66	1,66	1,85
Kuveyt	1,69	1,48	1,63	1,72	1,60	1,91
Asya	3,18	2,93	1,96	1,85	2,15	2,07
TFKB	2,84	2,38	1,67	1,92	1,97	1,99
KBSO	2,51	2	1,73	1,81	1,88	1,98
BSO	1,4	1,4	1,78	1,76	1,61	1,58

Albaraka için bu oran yıllar itibari ile sırasıyla %287 - %158 - %155 - %166 - %166 ve %185 olarak meydana gelmiştir. 2002 yılından sonra düşen oran 2005 yılı ile birlikte tekrar yükselişe geçmiş ve 2007 yılında %185'e ulaşmıştır. 2004 ve 2005yılları dışında sektör oranı seviyesinde ya da üzerinde gerçekleşen bu oran analize konu dönem içinde önce azalmış, ardından yükselişe geçmiştir. Albaraka Türk Katılım Bankası'nda bu oran 2002 yılı dışında katılım bankacılığı sektör oranının üzerine çıkamamıştır.

Kuveyt Türk için bu oran 2002 yılında %169 seviyesinde iken 2003'de %148 ile en düşük seviyesini görmüştür. 2004 yılında artışa geçerek %163 seviyesinde gerçekleşen oran 2005 yılında %172'e çıkmış, 2006 da %160'a gerilemiş ve 2007 yılında %191 seviyesi ile çalışma yapılan dönem içinde en yüksek düzeye ulaşmıştır. Oran, Kuveyt Türk Katılım Bankası'nda dalgalı ve sektör oranı ile uyumlu olmayan bir seyir izlemiştir. Oran, katılım bankacılığı sektör oranının üzerine hiç çıkmamıştır.

Asya Katılım Bankası'nda bu oran genel bir azalış eğilimi göstermiş olmasına rağmen oldukça yüksek bir seviye yakalanmıştır. Asya Katılım Bankası'nda bu oran yıllar itibari ile sırasıyla %318 - %293 - %196 - %185 - %215 ve %207 olarak gerçekleşmiştir. "Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı" Asya Katılım Bankası'nda sektör oranlarının üzerinde oluşmuştur.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002'de %284 iken 2003 yılında %238'e ve 2004 yılında %167'e gerilemiştir. Oran 2005 – 2007 yıllarında ise %192 - %199 aralığında belirli bir istikrarı yakalamıştır. 2004 yılında %167 ile bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının altına inen "Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı", diğer dönemlerin tamamında sektör oranının üzerinde seyretmiştir.

Katılım bankacılığı sektörü açısından ise “Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı” 2004 yılı dışında bankacılık sektör oranının üzerinde seyretmiştir.

“Kar Payı Gelirlerinin Kar Payı Giderlerine Oranı” için en başarılı kurum Asya Katılım Bankası olurken kinciliği Türkiye Finans Katılım Bankası elde etmiş, üçüncülük ise Albaraka Katılım Bankasının olmuştur. Dördüncü sırada yer alan kurum ise Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur.

4.3.5.3. Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı

Katılım bankalarının fon kullandırma ve fon kullanma faaliyetleri dışında elde ettiği gelirlerin ve katlandığı giderlerin karşılaştırması olan oran özellikle işletme giderlerinin düzeyi hakkında bilgi sağlar.

“Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı” hesaplanırken aşağıda gösterilen formül kullanılır.

Kar Payı Dışı Gelirler / Kar Payı Dışı Giderler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.18 de gösterilmiştir.

Tablo 4.18: Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	61,2	79,9	72,3	74,9	83,2	51,1
Kuveyt	49,3	40,1	46,8	72,4	73,9	54,3
Asya	44	43,7	46,6	109	82,4	67,4
TFKB	18,5	33,8	79,3	62,7	47,6	46
KBSO	52	55	57	80	74	57
BSO	49	47	51,2	47,2	70,1	63,8

Albaraka Türk Katılım Bankası’nda “Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı” 2002 yılında %61,2 iken 2003 yılında %79,9 seviyesine çıkmış, 2004 yılında %72,3’e gerilemiştir. 2005 yılında %74,9 olarak gerçekleşen oran 2006 yılında %83,2 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2007 yılında ise sert bir düşüşle %51,1 olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılına kadar yükseliş eğiliminde olan oran 2007 yılı dışında bankacılık sektör oranının, 2005 ve 2007 yılları dışında ise katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Kuveyt Türk Katılım Bankası ise bu oran için dalgalı bir performans sergilemiştir. Oran, %40,1 ile 2003 yılında en düşük seviyesini görürken en yüksek düzeyine 2006 yılında %73,9 ile ulaşmıştır. Oran, bankacılık sektör oranı ile uyumsuz bir tablo çizmiştir. “Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı” Kuveyt Türk Katılım Bankası’nda katılım bankacılığı sektör oranının üzerine hiç çıkamamış iken sadece 2003 ve 2004 yıllarında bankacılık sektör oranının altında kalmıştır.

Asya Katılım Bankası için bu oran yıllar itibari ile sırasıyla %44 - %43,7 - %46,6 - %109 - %82,4 ve %67,4 olarak gerçekleşmiştir. 2002 – 2004 yılları arasında sektör oranlarının altında kalan Kuveyt Türk katılım Bankası daha sonraki yıllarda ise sektör oranlarının üzerine çıkmıştır ancak 2005’de yakalanan %109’luk seviyenin ardından düşüş yaşanmıştır.

Türkiye Finans Katılım Bankası için ise bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. Türkiye Finans Katılım Bankası için 2002’de %18,5 ile en düşük seviyesinde olan oran 2004 yılında %79,3 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2005 yılından itibaren ise azalma eğilimine giren oran 2007 yılında gerçekleşen %46 seviyesine kadar gerilemiştir. Türkiye Finans Katılım Bankası’nda bu oran sadece 2004 ve 2005 yıllarında bankacılık sektör oranının üzerine, 2004 yılında ise katılım bankacılığı sektör oranının üzerine çıkabilmiştir.

Katılım bankacılığı sektörü için ise “Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı” için 2007 yılı dışında bankacılık sektör oranının üzerinde gerçekleşmiştir.

“Kar Payı Dışı Gelirlerin Kar Payı Dışı Giderlere Oranı” için en başarılı katılım bankası Albaraka Türk olmuştur. Kuveyt Türk Katılım Bankası ise özellikle 2005 performansı ile ikinci başarılı katılım bankasıdır. Bu oran için üçüncülük Asya Katılım Bankası’na aitken dördüncü sırada karşımıza çıkan katılım bankası Türkiye Finans Katılım Bankası’dır.

4.3.5.4. Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı

Bankanın toplam gelir gider dengesinin ölçümünde kullanılan bu oran bankacılık faaliyetleri sonrasında oluşan fayda maliyet durumu hakkında bilgi edinmemizi sağlar.

“Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı” toplam gelirlerin toplam giderlere bölünmesi ile hesaplanabilir. Hesaplama şekli aşağıda formüle edilmiştir.

Toplam Gelirler / Toplam Giderler

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.19 da gösterilmiştir. Gösterilen oran tam sonuç olarak ifade edilmiştir.

Tablo 4.19: Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı (Tam Sayı)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	1,01	1,1	1,25	1,18	1,2	1,3
Kuveyt	1,09	0,9	1,02	1,12	1,08	1,22
Asya	1,15	1,16	1,11	1,45	1,34	1,33
TFKB	0,98	1,17	1,18	1,22	1,32	1,29
KBSO	1,04	1,08	1,13	1,26	1,25	1,29
BSO	1,1	1,07	1,25	1,15	1,27	1,24

“Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı” Albaraka için 2002 yılında %100 düzeyinde iken daha sonraki dönemlerde kısmi bir artış eğiliminde olmuştur. Oran 2007 yılında %130 ile en yüksek seviyesine çıkmıştır. 2002 ve 2006 yılları dışında bankacılık sektör oranının üzerinde seyreden oran ancak 2005 – 2007 döneminde katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Kuveyt Türk Katılım Bankası için bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. Kuveyt Türk için en çok dikkat çelen husus 2003 yılında giderlerin gelirlerden fazla oluşudur. En yüksek seviyesine %122 ile 2007 yılında ulaşan oran, bankacılık sektör oranının üzerine hiç çıkamamış, katılım bankacılığı sektör oranının üzerine ise sadece 2002 yılında çıkabilmiştir.

Asya Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında %115 olurken 2003 yılında %116 ve 2004 yılında %111 olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılında %145 ile zirve yapan oran daha sonraki yıllarda azalma eğilimine girerek %133 seviyesinde gerçekleşmiştir. Asya Katılım

Bankası için en çok dikkat çeken husus 2004 yılı dışında sektör oranlarının altına inilmemesidir.

Türkiye Finans Katılım Bankası 2002 yılında 1'in altında gerçekleşen oranın ardından artış eğilimine girmiş ve 2006 yılında %132 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2007 yılında ise hafif bir azalma ile %129 düzeyinde gerçekleşmiştir. Oran genel olarak bankacılık sektör oranının üzerinde seyretmiştir. 2002 yılı ile birlikte 2004 yılında bankacılık sektör oranının altında kalan bu oran, 2002 ve 2005 yıllarında ise katılım bankacılığı sektör oranından düşük seviyede oluşmuştur.

Sektör olarak katılım bankaları ise 2004 ve 2005 yılları dışında bankacılık sektörü ile uyumlu bir süreç yaşamıştır. 2004 yılında bankacılık sektör oranı, 2005 yılında ise katılım bankacılığı sektör oranı daha yüksek seviyelerde oluşmuştur.

“Toplam Gelirlerin Giderlere Oranı” için en başarılı katılım bankası Asya Katılım Bankası olmuştur. Başarı sıralamasında Asya Katılım Bankası'nı Türkiye Finans Katılım Bankası izlerken Albaraka Türk Katılım Bankası üçüncü sıradadır. Bu oran için katılım bankaları içinde geride kalan kurum olarak ise Kuveyt Türk Katılım Bankası görülmektedir.

4.3.5.5. Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı

Üçüncü bölümde belirtildiği gibi takipteki alacaklar için ayrılan karşılıkların toplam krediler içindeki payını gösteren bu oran verilen kredilerin kalitesini göstermesi açısından önemlidir. Oranın düşük olması olumlu kabul edilir.

“Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı” aşağıdaki şekilde hesaplanır.
$$\text{Takipteki Alacak Karşılıkları} / \text{Toplam Krediler}$$

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibarı ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.20 de gösterilmiştir.

Tablo 4.20: Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	9,6	6	3,6	1,8	1,9	1,2
Kuveyt	21,3	14,9	11,4	3,2	3,1	2
Asya	2,8	2,5	4,1	4,4	3,3	3,4
TFKB	16	12	4,6	2,2	1,7	1,1
KBSO	8,4	6,4	4,7	2,5	2,2	1,8
BSO	13,7	11,5	5,6	4,5	3,5	3,1

Albaraka Türk için bu oran istikrarlı bir azalma eğilimi göstermiştir. Sadece 2006 yılında küçük bir artış yaşanmıştır. Albaraka’da bu oran yıllar itibari ile sırasıyla %9,6 - %6 - %3,6 - %1,8 - %1,9 ve %1,2 olarak gerçekleşmiştir. Albaraka Türk Katılım Bankası’nda bu oran bankacılık sektör oranının hep altında kalmışken sadece 2002 yılında katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Kuveyt Türk Katılım Bankası için bu oran özellikle 2002 yılında %20’nin üzerine çıkmıştır. Daha sonraki dönemlerde azalma eğilimine giren oran 2003 yılında %14,9 düzeyinde iken 2004 yılında %11,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2005 yılından itibaren keskin bir azalmanın yaşandığı oranda, önce %3 ve daha sonra %2 seviyesi ile bankacılık sektör oranının altına inilmiştir. Ancak katılım bankacılığı sektör oranının altına hiç inilememiştir

Asya Katılım Bankası’nda bu oran için belirli bir istikrar yakalanmıştır. Oran en düşük seviyesin %2,5 ile 2003 yılında inerken, en yüksek seviyesini ise 2005 yılında %4,4 ile görmüştür. “Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı” 2007 yılı dışında bankacılık sektör oranının altında kalmayı başarmıştır. 2005 – 2007 döneminde ise bu oran, katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde oluşmuştur.

Türkiye Finans Katılım Bankası’nda bu oran için 2002 ve 2003 yıllarında görülen %16 ve %12 düzeyindeki oranların ardından 2004 yılında %4,6 olarak gerçekleşen oran ile bankacılık sektör oranının altına inilmiştir. Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oranda görülen istikrarlı azalış 2007 yılına kadar devam etmiş ve 2007 yılında %1,1 ile en düşük seviyeye ulaşılmıştır. “Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı” Türkiye Finans Katılım Bankası’nda 2002 ve 2003 yılları dışında sektör oranlarının altında gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektör oranı açısından ise bu oran 2002 yılındaki %13,7’lik düzeyin ardından istikrarlı bir azalma ile 2007 yılında %3,1’e ulaşmıştır. Katılım bankacılığı sektöründe ise bu oran, performans analizine konu dönemin tamamında bankacılık sektörü oranından daha düşük seviyede gerçekleşmiştir.

“Takipteki Alacak Karşılıklarının Toplam Kredilere Oranı” açısından en başarılı katılım bankası yakaladığı istikrarlı tablo ile Asya Katılım Bankasıdır. İkinci başarılı katılım bankası ise Albaraka Katılım Bankası olurken üçüncü başarılı kurum Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur. Sıralamada dördüncü sırada ise 2002, 2003 ve 2004 yıllarındaki yüksek oranları ile Kuveyt Türk Katılım Bankası yer almaktadır.

4.3.5.6. Net Kar Payı Marjı

Bu oran, gelir sağlayıcı unsurlar olarak kazanç sağlayan varlıklar üzerinden ne kadar net kar payı gelirinin elde edildiğinin ölçümünde kullanılır. Oran net kar payı gelirinin kazanç sağlayan varlıklara bölümü ile hesaplanır.

“Net Kar Payı Marjı” net kar payı gelirlerinin kazanç sağlayan varlıklara bölünmesi yolu ile hesaplanır. Kazanç sağlayan varlıklar önceki bölümlerde açıklanmıştı. Hesaplama şekli aşağıdaki şekilde formüle edilebilir.

Net Kar Payı Geliri / Kazanç Sağlayan Varlıklar

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.21 de gösterilmiştir.

Tablo 4.21: Net Kar Payı Marjı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	14,7	6,4	4,8	4,2	4,6	5,2
Kuveyt	5,2	4	4,7	3,4	3,8	5,3
Asya	9,3	12,8	8,7	6,6	7	7,3
TFKB	10	10,1	5,8	6	6,3	6,4
KBSO	9,7	8,3	6,2	5,1	5,6	6,3
BSO	17,2	8,4	8,2	5,9	5,2	5,4

Net kar payı marjı genel ekonomik çevreden ve değişkenlerden en çok etkilenen oranların başında gelmektedir. Kar payı marjı faiz oranları düzeyinden ve enflasyon oranlarından doğrudan etkilenmektedir. 2002 yılından sonra Türkiye’de oluşan ekonomik atmosfer neticesinde enflasyon oranı gerilemiş ve faiz oranları düşmüştür. Bu nedenle bankacılık sektörü oranında da bu oran için bir gerileme söz konusu olmuştur.

Albaraka Türk Katılım Bankası’nda bu oran 2002 yılındaki %14,7’lik seviyenin ardından azalma trendine girmiş ve 2005 yılında yakalanan %4,2 düzeyine kadar gerilemiştir. 2006 yılında ve 2007 yılında ise oranda yükselme meydana gerek %4,6 ve %5,2 seviyesinde oluşmuştur. “Net Kar Payı Marjı” Albaraka Türk için analize konu yılların tamamında bankacılık sektör oranının, 2002 yılı haricinde ise katılım bankacılığı sektör oranının altında kalmıştır.

Kuveyt Türk katılım Bankası için bu oran dar bir aralıkta hareket etmiştir. Bu oran için en yüksek düzey 2007 yılında %5,3 ile yakalanmışken, en düşük seviye ise 2005 yılında %3,4 ile karşımıza çıkmıştır. Oran, bankacılık ve katılım bankacılığı sektör oranlarının hep altında kalmıştır.

Asya Katılım Bankası’nda ise bu oran 2002 yılında %9,3 iken 2003 yılında %12,8’e yükselmiştir. Daha sonra azalma eğilimine giren oran 2004 yılında %8,7 düzeyinde, 2005 yılında ise %6,6 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2006 yılında tekrar artışa başlayan oran %7 seviyesinde oluşmuş, 2007 yılında artış devam etmiş ve %7,3 seviyesinde meydana gelmiştir. Bu oran Asya Katılım Bankası’nda 2002 yılı hariç sektör oranlarının üzerinde oluşmuştur.

Türkiye Finans Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında %10 iken 2003 yılında hafif bir yükselişle %10,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2004 yılında ise %5,8'e gerileyen oran bu dönemden itibaren artış eğilimi sergilemiş ve 2007 yılında %6,4'e ulaşmıştır. Türkiye Finans Katılım Bankası "Net Kar Payı Marjı" için 2002 ve 2004 yıllarında bankacılık sektör oranının altında gerçekleşirken; 2003, 2005, 2006 ve 2007 yıllarında bankacılık sektör oranının üzerine çıkmıştır. Katılım bankacılığı sektörüne göre ise bu oran sadece 2004 yılında katılım bankacılığı sektör oranının altında kalmıştır.

Katılım bankacılığı sektörü açısından ise "Net Kar Payı Marjı" 2006 ve 2007 yılları haricinde bankacılık sektör oranının altında kalmıştır.

"Net Kar Payı Marjı" için en başarılı katılım bankası Asya Katılım Bankası olmuştur. Asya Katılım Bankası'nı Türkiye Finans Katılım Bankası takip etmiştir. Üçüncü başarılı katılım bankası Albaraka Türk Katılım Bankası olurken dördüncü sırada yer alan katılım bankası olarak Kuveyt Türk Katılım Bankası tespit edilmiştir.

4.3.5.7. Aralık (Spread) Oranı

Bu oran ile gelir sağlayan varlıklardan elde edilen fayda ile gidere neden olan yabancı kaynakların maliyetleri arasındaki fark bulunur. Böylece varlıklar ve yükümlülükler arasındaki fayda maliyet analizi yapılabilir.

"Aralık (Spread) Oranı" aşağıdaki şekilde hesaplanabilir.

$$(\text{Kar Payı Geliri} / \text{Kazanç Sağlayan Varlıklar}) - (\text{Kar Payı Gideri} / \text{Gider Taşıyan Yükümlülükler})$$

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.22 de gösterilmiştir.

Tablo 4.22: Aralık (Spread) Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	16,6	7	-4,2	3,3	3,4	3,7
Kuveyt	7,2	5,6	5,6	3,4	3,6	4,9
Asya	9,6	13,5	9	6,5	6,3	6,4
TFKB	10,7	10,1	5,9	5,8	5,8	5,5
KBSO	11	9,7	6,8	5	5,2	5,5
BSO	17,7	9,9	9,4	6,2	5,3	4,9

Albaraka Türk Katılım Bankası için bu oran 2002 yılında % 16,6 iken 2003 yılında sert bir inişle %7 olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılında ise yabancı fon kaynaklarının maliyeti oransal olarak kazanç sağlayan varlıkların gelirinden fazla olmuştur. 2005 yılında %3,3 olan oran 2006 yılında hafif bir artışla %3,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2007 yılında da artış devam etmiş ve oran %3,7 seviyesinde oluşmuştur. Albaraka Türk Katılım Bankası için bu oran analize konu bütün yıllarda sektör oranlarının altında kalmıştır.

Kuveyt Türk için bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. Oran yıllar itibari ile sırasıyla %7,2 - %5,6 - %5,6 - %3,4 - %3,6 ve %4,9 olarak gerçekleşmiştir. Kuveyt Türk Katılım Bankası'nda bu oran analize konu bütün yıllarda sektör oranlarının altında kalmıştır.

Asya Katılım Bankası için “Aralık (Spread) Oranı” 2002 yılında %9,6 olurken 2003 yılında %13,5'e çıkmış, 2004 yılında ise %9'a gerilemiştir. 2005 yılında gerileme sürmüş ve oran %6,5 seviyesinde oluşmuştur. 2006 yılında da %6,3'e inen oran 2007 yılında ise küçük bir artışla %6,4 olarak gerçekleşmiştir. Asya Katılım Bankası'nda bu oran 2002 ve 2004 yılları dışında bankacılık sektör oranının, 2002 yılı dışında ise katılım bankacılığı sektör oranının üzerinde gerçekleşmiştir.

Türkiye Finans Katılım Bankası için “Aralık (Spread) Oranı” istikrarlı bir azalış göstermiştir. Sadece 2006 yılında 2005 yılı seviyesi olan %5,8 korunmuştur. Türkiye Finans Katılım Bankası'nda bu oran 2004, 2006 ve 2007 yıllarında bankacılık sektör oranının, 2003, 2005, 2006 ve 2007 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranının üzerine çıkmayı başarmıştır.

Bankacılık sektörü açısından “Aralık (Spread) Oranı” incelendiğinde düzenli bir azalış görülmektedir. Azalış trendi 2005 yılına kadar katılım bankacılığı sektöründe de

gözlemlenmiş, ancak 2006 ve 2007 yıllarında katılım bankacılığı sektöründe artışlar yaşanmıştır.

“Aralık (Spread) Oranı” için en başarılı katılım bankası Asya Katılım Bankası olmuştur. Bunun nedenlerini sektör oranının üzerine çıkılması, yüksek seviye oran yakalanmış olması ve özellikle analize konu son üç yılda sağlanan istikrar oluşturmaktadır.

İkinci başarılı katılım bankası Türkiye Finans Katılım Bankası olmuştur. Üçüncü başarılı katılım bankası olarak Kuveyt Türk Katılım Bankası gözükmektedir. Bu oran için dördüncü sırayı alan katılım bankası ise 2004 yılında negatif bir oran tutturabilen Albaraka Türk Katılım Bankası olmuştur.

4.3.5.8. Yük (Burden) Oranı

Bu oran kar payı dışı gider ile kar payı dışı gelir arasındaki farkın bilanço değeri ile kıyaslanmasıdır.

“Yük (Burden) Oranı” hesaplanma şekli aşağıda gösterilmiştir.

(Kar Payı Dışı Gider - Kar Payı Dışı Gelir) / Ortalama Aktif

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.23 de gösterilmiştir.

Tablo 4.23: Yük (Burden) Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	11,3	2,9	1,2	1,8	1,5	2,3
Kuveyt	2,7	4,1	3,6	2,1	2,5	1,4
Asya	6	8,1	6,4	-4,7	1,8	2,8
TFKB	9,1	6,4	2,2	3,9	2,8	3,1
KBSO	6,8	5,1	3,6	1,7	2,2	2,8
BSO	2,3	2,4	2,3	3,2	1,5	1,9

Albaraka Türk Katılım Bankası’nda bu oran 2002 yılında %11,3 iken 2003 yılında %2,9’a gerilemiş, 2004 yılında da %1,2’ya gerilemiştir. 2005 yılında %1,8’e çıkan oran 2006 yılında %1,5’e düşmüş, 2007 yılında ise %2,3 olarak gerçekleşmiştir. Albaraka Türk Katılım Bankası’nda bu oran 2002 yılı dışında bankacılık sektör oranına yakın bir düzeyde

seyretmiştir. Bu oran Albaraka Türk Katılım Bankası'nda 2002 ve 2005 yılları dışında katılım bankacılığı sektör oranının altında oluşmuştur.

Kuveyt Türk Katılım Bankası'nda bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. “Yük (Burden) Oranı” için en yüksek seviyeyi 2003 yılında %4,1 ile gören Kuveyt Türk Katılım Bankası en düşük seviyeyi ise 2007 yılında %1,4 ile yakalamıştır. “Yük (Burden) Oranı” bankacılık sektör oranının sadece 2005 ve 2007 yıllarında altına inebilmişken, sadece 2005 ve 2006 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranından yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

Asya Katılım Bankası için bu oran yıllar itibari ile sırasıyla %6 - %8,1 - %6,4 - %-4,7 - %1,8 ve %2,8 olarak meydana gelmiştir. Oran sadece negatif değer aldığı 2005 yılında bankacılık sektör oranının altına inebilmişken, 2003 ve 2004 yılları dışında katılım bankacılığı sektör oranından düşük düzeyde oluşmuştur.

Türkiye Finans Katılım Bankası'nda ise 2002 yılında %9,1 olan oran 2003 yılında %6,4'e ve 2004 yılında %2,2'ye gerilemiştir. 2005 yılında artış göstererek %3,9 olan oran 2006 yılında %2,8'e gerilemiş, 2007 yılında ise %3,1 olarak gerçekleşmiştir. “Yük (Burden) Oranı” sadece 2004 yılında sektör oranlarının altında gerçekleşmiştir.

“Yük (Burden) Oranı” için katılım bankacılığı ve toplam bankacılık sektörleri karşılaştırıldığında ise katılım bankacılığı sektör oranı sadece 2005 yılında bankacılık sektör oranının altında gerçekleşmiştir.

“Yük (Burden) Oranı” için en başarılı katılım bankası Kuveyt Türk Katılım Bankası olurken ikinci başarılı kurum Asya Katılım Bankası, üçüncü başarılı katılım bankası ise Albaraka Türk Katılım Bankası olmuştur. Bu oran için katılım bankaları içinde geride kalan kurum olarak Türkiye Finans Katılım Bankası tespit edilmiştir.

4.3.5.9. Verimlilik Oranı

Bu oran bankanın toplam gelirine göre kar payı dışı giderlerini kontrol edebilme yeteneğini gösterir.

“Verimlilik Oranı” hesaplanırken aşağıdaki formül kullanılır.

Faiz Dışı Gider / (Faiz Geliri+ Faiz Dışı Gelir)

Bu oran, uygulama döneminde yer alan yıllar itibari ile katılım bankaları için hesaplanmış ve Tablo 4.24 de gösterilmiştir.

Tablo 4.24: Verimlilik Oranı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	82,3	60,4	28,9	45,1	45,8	31,4
Kuveyt	46,1	60,3	51,3	54,3	55,5	41,1
Asya	64,7	61,1	51,4	36	45,3	40,1
TFKB	71,6	50,9	47,5	44,2	32,9	35,6
KBSO	70,7	59,2	45,7	43,6	44,3	37,6
BSO	23,3	32,6	32,9	41,1	29,7	29

Albaraka Katılım Bankası'nda bu oran 2002 yılında %82,3 iken 2003 yılında %60,4'e düşmüştür. 2004 yılında ise %28,9 olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılında %45,1'e yükselen oran 2006 yılında %45,8 olarak gerçekleşmiştir. Oran 2007 yılında azalma göstererek %31,4 olarak gerçekleşmiştir. Albaraka için bu oran dalgalı bir seyir izlemiştir. 2004 ve 2005 yılında bankacılık sektör oranının çok üzerinde kalan Albaraka Türk Katılım Bankası 2003, 2004 ve 2007 yıllarında katılım bankacılığı sektör oranın altında bir verimlilik oranı yakalamıştır.

Kuveyt Türk Katılım Bankası için "Verimlilik Oranı" 2002 ve 2007 yılları dışında %50 - %60 aralığında oluşmuştur. 2002'de %46, 2007'de ise %41 düzeyinde oluşan bu oran, analize konu yılların tümünde bankacılık sektör oranının, 2002 yılı dışında ise katılım bankacılığı oranının üstünde kalmıştır.

Asya Katılım Bankası'nda "Verimlilik Oranı", 2002 deki %64,7 düzeyinden sonra istikrarlı bir azalma ile 2005 yılında %36 seviyesinde oluşmuştur. 2006 yılında %45,3'e çıkan oran 2007 yılında tekrar azalarak %40,1 olarak gerçekleşmiştir. Asya Katılım Bankası'nda bu oran 2002 ve 2005 yılları dışında katılım bankacılığı sektörünün, 2005 yılı dışında ise toplam bankacılık sektörünün üzerinde oluşmuştur.

Türkiye Finans Katılım Bankası için "Verimlilik Oranı" 2002 – 2006 yılları dönemlerinde istikrarlı bir düşüş göstermiştir. Bu dönemde oran sırasıyla %71,6 - 50,9 - %47,5 - %44,2 ve %32,9 olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılında ise biraz yükselerek %35,6 olmuştur. Türkiye

Finans Katılım Bankası için “Verimlilik Oranı”nda görülen azalma eğilimi olumlu bir durumdur. Bu oran analize konu yılların hiçbirinde bankacılık sektör oranının altına inememiştir ancak 2005, 2006 ve 2007 yıllarında sektör oranının hemen üzerinde bir orana ulaşmıştır.

“Verimlilik Oranı” açısından en başarılı katılım bankası Türkiye Finans Katılım Bankası olurken ikinci başarılı kurum Asya Katılım Bankası olmuştur. Asya Katılım Bankası’nı Albaraka Türk Katılım Bankası takip etmiş ve Kuveyt Türk Katılım Bankası son sırada yer almıştır.

4.3.6. Büyüme Değerlendirmesi

Büyüme hızı, bir işletmenin potansiyeli hakkında fikir sahibi olmak ve gelecek planlaması yapabilmek için önemli bir göstergedir.

Tablo 4.25: Kullanılan Fonlardaki Büyüme (%)

	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	33,8	44,1	50,9	36,1	47
Kuveyt	22	39,7	71,5	36,8	43,2
Asya	53,6	65,4	57,9	54	56,1
TFKB	50	69,1	212	33,7	23
KBSO	41,1	56,8	73,3	40,7	42,4
BSO	35,2	50,1	50,8	46	30,4

Tablo 4.25 de gösterildiği üzere kullanılan fonlar açısından en hızlı ve istikrarlı büyüyen katılım bankası Asya Katılım Bankası olmuştur. İkinci hızlı büyüme ise Türkiye Finans Katılım Bankası’nda gerçekleşmiştir. Özellikle 2005 yılında görülen büyüme dikkat çekicidir. %212 olarak gerçekleşen bu büyümenin nedeni ise Anadolu Finans ile Family Finans’ın birleşmesidir. Üçüncü hızlı büyüme Kuveyt Türk Katılım Bankası’nda gerçekleşmiştir. Katılım bankaları içinde en yavaş büyüyen kurum Albaraka Katılım Bankası olmuştur.

Tablo 4.26: Toplanan Fonlardaki Büyüme (%)

	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	53,8	33	33,7	25,6	39,2
Kuveyt	2,6	27,2	57,2	24	23,6
Asya	47,9	60,2	37,6	49	46,8
TFKB	28	58,8	220	47,2	50,7
KBSO	33,1	48,5	61,1	41,1	40,3
BSO	12,6	23	27,2	26,5	16

Tablo 4.26 da görüldüğü gibi toplanan fonlar açısından en hızlı ve istikrarlı büyüme Asya Katılım Bankası’nda görülmektedir. İkinci hızlı büyüme ise Türkiye Finans Katılım Bankasında gerçekleşmiştir. 2005 yılında görülen %22 oranındaki büyüme Anadolu Finans ile Family Finans’ın birleşmesinden kaynaklanmaktadır. Büyüme hızı ve istikrarı açısından üçüncü sırada Albaraka Katılım Bankası yer almıştır. Toplanan fonlarda en yavaş büyüme ise Kuveyt Türk Katılım Bankası’nda gerçekleşmiştir.

4.3.7. Büyüklük (Size) Değerlendirmesi

Katılım bankaları için büyüklük değerlendirme yapılırken iki farklı yaklaşım takip edilebilir. Bunlar; katılım bankaların kendi aralarında yapılabilecek büyüklük değerlendirme ve bankacılık sektörü toplam hacmine göre yapılabilecek değerlendirmelerdir. Katılım bankalarının kendi aralarında yapılan büyüklük değerlendirme katılım bankalarını arasında bir sıralama yapmayı sağlarken bankacılık sektörü toplam hacmine göre yapılan değerlendirme katılım bankalarının Türk Bankacılık sektörü içindeki yeri hakkında bilgi verir. Bu çalışmada aktif büyüklüklerinin kıstas alındığı bir değerlendirme yapılmıştır. Tablo 4.27 de Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının katılım bankacılığı sektörüne göre aktif büyüklükleri, Tablo 4.28 de ise bankacılık sektörüne göre aktif büyüklükleri gösterilmiştir.

Tablo 4.27: Katılım Bankacılığı Sektörüne Göre Aktif Büyüklükleri (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	29,9	26,7	24,6	19,7	18,1	19
Kuveyt	31,7	25,5	26,5	23,1	21,4	19,9
Asya	24	26	32,5	26,1	30,4	32,2
TFKB	14,3	14,8	16,3	30,2	30	28,9

Katılım bankaları içinde aktif büyüklüğü açısından en büyük katılım bankası Asya Katılım Bankası’dır. İkinci büyük katılım bankası ise Türkiye Finans Katılım Bankası’dır. Aktif

büyükülüğü açısından üçüncü sırada Kuveyt Türk Katılım Bankası yer almaktadır. Katılım bankaları içinde aktif büyüklüğü en küçük olan kurum ise Albaraka Türk Katılım Bankası'dır.

Tablo 4.28: Bankacılık Sektörü Toplamına Göre Aktif Büyüklüğü (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albaraka	0,43	0,48	0,48	0,49	0,50	0,63
Kuveyt	0,49	0,46	0,51	0,59	0,59	0,66
Asya	0,37	0,47	0,63	0,68	0,84	1,2
TFKB	0,22	0,26	0,32	0,76	0,83	0,97
TOPLAM	1,511	1,67	1,94	2,52	2,75	3,46

Katılım bankaları, aktif büyüklüğü bakımından bankacılık sektörünün içinde yaklaşık %3,46'lık bir yere sahiptir. Tek tek düşünüldüğünde de sadece 2007 yılında Asya Katılım Bankası %1'lik payın üzerine çıkabilmiştir. Ancak katılım bankalarının toplam bankacılık sektörü içindeki payı düzenli artış göstermektedir.

4.3.8. Bankacılık ve Katılım Bankacılığı Sektörlerinin Performans

Analizlerinin Karşılaştırması

Katılım bankacılığı ve bankacılık sektörünün oran analizi ile yapılan performans değerlendirmesi sonuçları karşılaştırıldığında Tablo 4.29 de görüldüğü üzere sermaye yeterliliği alanında bankacılık sektörü, aktif kalitesi alanında katılım bankacılığı sektörü, likidite yeterliliği alanında bankacılık sektörü, karlılık alanında katılım bankacılığı sektörü, gelir – gider yapısı alanında katılım bankacılığı sektörü ve büyüme oranları alanında katılım bankacılığı sektörü daha başarılıdır.

Tablo 4.29: Performans Analizinin Sektör Bazında Toplu Şekilde Gösterimi

Analiz Türü	Birinci Başarılı Sektör	İkinci Başarılı Sektör
Sermaye Yeterlilik Analizi	Bankacılık	Katılım Bankacılığı
Aktif Kalitesi Analizi	Katılım Bankacılığı	Bankacılık
Likidite Yeterlilik Analizi	Bankacılık	Katılım Bankacılığı
Karlılık Analizi	Katılım Bankacılığı	Bankacılık
Gelir-Gider Yapısı Analizi	Katılım Bankacılığı	Bankacılık
Büyüme	Katılım Bankacılığı	Bankacılık

Katılım bankaları ile geleneksel bankaların faaliyetleri arasındaki farklar, oran analizi kapsamında yapılan değerlendirmeleri etkilemiştir. Bunun sonucunda performans analizi kapsamında değerlendirmeye alınan konular bazında iki sektör arasında farklılıklar

oluşmuştur. İki sektör arasında var olan bu farklılıklar ve bunların nedenleri sonuç bölümünde değeriendirilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Türk bankacılık sektörü gelişmiş batı ülkelerinin bankacılık sektörlerine kıyasla yeni gelişen bir sektördür. Cumhuriyet'ten önceki dönemde Osmanlı İmparatorluğu topraklarında kurulan bankalar, daha çok yabancı sermaye ile oluşturulmuş ve Osmanlı topraklarında faaliyet gösteren yabancı şirketlerin finansmanın sağlanması amacıyla faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Cumhuriyetten önceki dönemlerde milli bankacılık faaliyetleri son derece düşük seviyede kalmıştır. Cumhuriyetin ilanının ardından Türk bankacılık sektörü ulusallaşma sürecine girmiş, tam anlamıyla bir bankacılık sektörü Cumhuriyet dönemi ile birlikte oluşmuştur.

Katılım bankaları, bankacılık işlemlerini faizsiz olarak gerçekleştirmek üzere 1983 yılında “özel finans kurumu” adı altında Türk mali sistemi içine girmiştir. Kar payı esasına dayalı şekilde, 1983–1999 yılları arasında, 15 yıl boyunca oldukça sınırlı bir hukuki altyapıya dayanarak faaliyetlerini sürdüren katılım bankaları, 1999 yılında bankalar kanununa tabi olmuş ve Türk bankacılık sisteminin tamamlayıcı bir parçası olarak tanımlanmıştır. 2005 yılında bankalar kanununa bütünü ile tabi olarak “katılım bankaları” adını alan özel finans kurumları, bu dönemden itibaren daha sağlıklı bir hukuki zeminde faaliyetlerini geliştirerek devam etmektedirler. Türk bankacılık sistemi içinde aktif büyüklüğü bakımından, katılım bankaları 2007 yılı sonu ile %3,5 paya sahiptir, ancak katılım bankalarının gelişme süreçleri devam etmekte, şube ağıları genişlemekte ve büyüme süreçleri bankacılık sektörüne nispetle daha hızlı bir şekilde devam etmektedir.

Bu çalışmada, katılım bankalarının kamuoyuna açıklanan mali tabloları temelinde, oran analizine dayalı performans analizi yapılmış, tespit edilen oranlar, hem katılım bankalarının birbirleri ile kıyaslanmasında kullanılmış hem de bankacılık sektörü ile karşılaştırılmıştır.

Performans değerlendirme çalışması sonucu ilk olarak belirlenen konu, katılım bankalarının özellikle edinilen varlık ve gelir sağlayan faaliyetler konusunda geleneksel bankalardan farklılaşması olmuştur. Oran analizi yöntemi ile performans değerlendirme uygulama çalışması doğrultusunda katılım bankaları ile geleneksel bankalar arasında belirlenen farklılıklar şu şekildedir:

- i. Katılım bankacılığı sektöründe sermaye yeterlilik oranları dalgalı bir seyir izlemiştir. Ancak aynı dönemde bankacılık sektörü oranlarında da söz konusu dalgalanma gözlemlenmektedir. Ortalama olarak ise katılım bankacılığı sektörünün sermaye yeterlilik oranları bankacılık sektörü oranlarının altındadır. Bunun en önemli nedeni, katılım bankalarının az sermaye ve yüksek sermaye getirisi anlayışı ile çalışmalarıdır. Yani katılım bankalarında aktiflerdeki büyüme ile birlikte artan kara oranla özkaynaklardaki büyüme yavaş kalmıştır. Bu durum, özellikle kriz dönemlerinde katılım bankalarının mali zorluklarla karşılaşma riskini artırıcı bir faktördür.
- ii. Aktif kalitesi yönünden en dikkat çekici husus katılım bankalarında varlıkların büyük bölümünü kredilerin oluşturmasıdır. Bu durumdaki en önemli etken, katılım bankalarının geleneksel bankalarından farklı olarak, gelirlerinin büyük kısmını kullandırılan kredilerden sağlamasıdır. Katılım bankalarının menkul kıymet piyasası enstrümanlarına ve devlet borçlanma senetlerine ilgi göstermemeleri bu sonucu doğurmaktadır. Katılım bankalarında varlıkların büyük bölümünü kredilerin oluşturması sorunlu kredi riskini artırmakta; aynı zamanda geleneksel bankalara kıyasla likiditelerini olumsuz etkilemektedir.
- iii. Likidite yeterliliği konusunda katılım bankacılığı sektörü bankacılık sektörünün altında kalmıştır. Bu durumdaki en ciddi sebep, aktif kalitesi analizinde belirtildiği üzere katılım bankalarının varlıklarının yapısından kaynaklanmaktadır. Geleneksel bankalarda aktiflerin önemli bir bölümünü, likiditesi yüksek varlıklar olarak, menkul kıymetler oluştururken katılım bankalarında gelir elde etmek amacı ile bu fonlar kredilere aktarılmıştır. Bu durum ise katılım bankalarının likiditelerini olumsuz etkilemiştir. Katılım bankalarının faaliyetlerinin özellikleri göz önüne alındığında, katılım bankalarının özen göstermesi gereken konu müşteri seçimi ve sermaye zayıflığına mahal verilmemesidir. Ayrıca menkul kıymet piyasalarının tamamen dışında kalınması yerine, borsaya kote olmuş işletmeler arasından seçim yapılarak katılım bankalarının prensipleri ile çatışmayan hisse senetlerinin yer aldığı bir portföy oluşturulması, likidite güveni sağlamak amacı ile aktif içinde tutulabilir. Bunun dışında ulusal ya da yabancı vadeli işlem piyasalarından faiz taşımayan varlıklar edinilerek likidite sorunu giderilebilir.
- iv. Karlılık analizinde dikkat çekici bir unsur, katılım bankalarının, bankacılık sektörü toplamına kıyasla kar payı (bankacılık sektörü oranı için faiz) gelirlerinin ve kar payı giderlerinin daha az olması ve bunun sonucunda net kar payı gelirleri için bankacılık sektörü ile belirli bir dengenin sağlanmasıdır. Kar payı dışındaki gelir ve giderlerde

ise katılım bankaları ile bankacılık sektörü arasında belirgin farklar mevcuttur. Katılım bankalarında kar payı dışındaki gelirler, bankacılık sektörü toplamına göre daha fazladır. Bu durumun önemli bir nedeni geleneksel bankalar ile katılım bankalarının faaliyetleri arasındaki farklılıklardır. Bunun anlamı geleneksel bankaların faiz geliri elde etmek için yaptıkları bazı faaliyetler karşılığında katılım bankalarının ücret ve komisyon geliri elde etmeleridir. Bu farklılığı basit bir örnekle açıklamak gerekirse geleneksel bankalar vadesinde geri ödenmeyen kredi kartı alacakları karşılığında faiz geliri elde ederken katılım bankaları cezai şart gereği oluşan geliri elde ederler. Bu farklı anlayış, aynı zamanda katılım bankaları ile diğer bankalar arasındaki kar payı (faiz) gelirleri arasında oluşan farklılığa da sebep olmaktadır.

- v. Katılım bankaları ile geleneksel bankalar arasında var olan ve karlılığı etkileyen bir diğer fark, kar payı dışındaki gelirlerde katılım bankalarının bulunduğu olumsuz pozisyonudur. Bu durumun nedeni olarak ise katılım bankalarının geleneksel bankalara kıyasla daha yüksek oranda kullandıkları krediler için daha fazla yönetim, pazarlama, ücret ve komisyon giderleri gibi masraflara katlanmalarıdır. Getiri oranları açısından ise katılım bankacılığı sektörünün genel durumu bankacılık sektörü toplamından daha iyi durumdadır. Bunun en önemli nedeni, bankacılık sektöründe en yüksek getiriyi sağlayan kredilerin katılım bankalarının aktif yapısı içindeki yoğunluğudur. Getiri oranları içinde ise özsermayenin getirisi aktif getirisine kıyasla çok daha büyüktür. Bu farklılık ise katılım bankalarının nispi olarak daha düşük sermaye ile çalışıyor olmasından kaynaklanabilmektedir. Katılım bankaları yüksek oranda kredi kullanırken varlıklarındaki az yoğun çeşitlendirme ile kredi riskini de üzerlerine almaktadırlar. Faaliyetlerinin bir sonucu olarak nispi anlamda daha yüksek kredi riski ile karşı karşıya kalan katılım bankalarının üstlendikleri riski azaltmasının yolu kaliteli müşteri seçimi ve krediler karşılığı alınan teminatlardır.
- vi. Gelir – gider yapısı açısından katılım bankacılığı ile bankacılık sektörü arasında büyük farklar yoktur. Karlılık analizi bölümünde anlatılan farklılıklar nedeni ile kar payı gelirlerinin, kar payı giderlerinin, kar payı dışı gelirlerin ve kar payı dışı giderlerin yer aldığı değerlendirmelerde katılım bankaları ile bankacılık sektörü toplamı arasında bazı farklılıklar mevcuttur fakat bu farklılıklar pozitif ya da negatif yönde ciddi sonuçlar doğuracak boyutlarda değildir.
- vii. Büyüme oranları açısından analize konu olan dönemde katılım bankacılığı sektörü bankacılık sektöründen daha hızlı büyümüştür. Katılım bankalarının daha hızlı büyümelerinin nedeni; söz konusu dönemde üst üste 19 çeyrek büyüyen Türkiye

ekonomisi paralelinde katılım bankalarının aktiflerinden kullandıkları kredilere ayırdıkları orandır.

Katılım bankalarının bankacılık sektörü içinde mali açıdan dezavantajlı olduğu konulara ilişkin aşağıda özetlenen hususlar sektörün geleceği ve güvenilirliği açısından önem arz etmektedir.

- i. Sermaye yeterliliğine gereken önem verilmeli ve yasal zorunlulukların ötesinde gelecekte (özellikle kriz dönemlerinde) sermaye zafiyetine yol açmayacak bir sermaye miktarı ile faaliyetler sürdürülmelidir. Yüksek finansal kaldıraç oranı ile faaliyetlerin sürdürülmesi özsermayenin getirisini artırırken işletmenin taşıdığı riski de artırmaktadır. Mali açıdan küçük bir bocalamanın yol açabileceği güven sorunu büyük mali darlıkları da yanında getirebilmektedir.
- ii. Katılım bankaları, aktiflerinde bulundurdıkları varlık portföyünü genişletmeli ve bu çeşitlendirme ile kredi ve likidite riskini minimize etmeye çalışmalıdır.
- iii. Bankacılık sektöründe yaşanan rekabet koşulları altında, katılım bankalarının faaliyetlerinden maksimum verimliliği ve etkinliği sağlayabilmesi yolunda gelirlerin artırılıp giderlerin azaltılabilmesi için müşterilere piyasa koşullarına uygun şartlar sunulmalı ve katılım bankalarının kendilerine has duyarlılıkların dışında rekabet edebilir bir fiyatlandırma politikası uygulanmalıdır.
- iv. Katılım bankalarının büyümelerinin öngörülebilir bir istikrarla sürdürülebilmesi, gelirlerde artışın, giderlerde azalışın ve toplumsal algıda normalleşmenin sağlanabilmesi için asıl faaliyet alanı olan ticari işlemlerin ön plana çıkarıldığı; güven, istikrar ve gelir kavramlarına dayalı kurumsal kimliklerin oluşturulması ve bu anlayışa uygun geniş kitleleri kapsayabilecek ticari stratejilerin geliştirilmesi toplumun farklı anlayışa sahip kesimlerinin ilgisinin artması sonucunu doğurabilecektir.

Katılım bankalarının performansları üzerine yapılmış olan bu çalışma sonucu katılım bankalarının geleneksel bankalara kıyasla kuvvetli ve zayıf tarafları olduğu önceki kısımlarda açıklanmıştı. Ancak katılım bankaların özellikle bankalar kanununa tabi olmalarının ardından bankacılık sektöründe sürekliliklerinin sağlanması, sektördeki paylarının artması ve geniş kitlelerin ilgisinin çekilmesi; kurum içi ve kurum dışı politikalarda ticari ve mali sağduyu ve istikrar ile birlikte rekabet koşullarına uygun stratejilerin uygulanması yolu ile mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

Altan, Mikail; **Fonksiyonlar ve İşlemler Açısından Bankacılık**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2001

Altan, Mikail; **Modern Bankacılık Fonksiyonları Açısından Özel Finans Kurumlarının Değerlendirilmesi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1998

Altan, Mikail; Ticari Bankalarda Katma Değer Metodu ile Performans Ölçümü: Türk Kamu ve Özel Sermayeli Bankalarda Karşılaştırmalı Bir Uygulama, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 3-4, Yıl: 2001, ss. 117-130

Altuğ, Osman; **Banka İşlemleri Ve Muhasebesi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000

Akdoğan, Nalan ve Nejat Tenker; **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001

Akgüç, Öztin; **Cumhuriyet Döneminde Bankacılık Alanındaki Gelişmeler**, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, No: 71, Ankara, 1975

Akın, Cihangir; **Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma**, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 1986

Arman, T. Tevfik ve G. Tevfik; **Bankalarda Finansal Yönetime Giriş**, TBB Yayınları, İstanbul, 1997

Ayhan, Rıza; **Türk Bankacılık Sistemi ve Faizsiz Bankacılık**, Selçuk Üniversitesi Araştırma Projesi, Konya, 1988

Battal, Ahmet; **Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1999

Baude, Jules; **Kontrol Tekniği ve Bankada Muhasebe Kontrolü**, Çev: H. Gücük, TBB Yayınları, Ankara, 1972

Büyükdeniz, Adnan; **Dünya’da ve Türkiye’de Faizsiz Bankacılık**, Özel Finans Kurumları Birliği Yayınları, İstanbul, 2003

Birdal, İlker; **Banka İşletmeciliği**, Yıldız Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1993

Ceylan, Ali; **Finansal Teknikler**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003

Çankar, Kemalettin; **Kalkınma Bankacılığı ve Türkiye’deki Uygulama**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1988

Çankaya, Fikret ve Mehmet Öz; **Türkiye’de Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi Kamu ve Özel Sermayeli Ticaret Bankalarında Etkinlik ve Verimlilik Analizi**, TBB Yayınları, İstanbul, 2001

Çivi, Halil; **Türkiye’de Bankacılık Teori, Uygulama ve Sonuçlar**, Fon Matbaası, Ankara, 1985

Durer, Salih; **Türkiye’de Ticaret Bankalarının Sermaye Yapı ve Yeterliliği**, Yapı ve Kredi Bankası A. Ş. İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü Bankacılık Araştırmaları Bankacılık Araştırmaları Dizisi No:8, İstanbul, 1988

Eken, Mehmet Fehmi; **Bankalarda Risk Yönetimi ve Türkiye Uygulaması**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005

Ercan, Metin Kamil; M. Başaran Öztürk; İlhan Küçük Kaplan; E. Savaş Başçı ve Kartal Demirgüneş; **Firma Değerlemesi Banka Uygulaması**, Literatür Yayınları, İstanbul, 2006

Erdem, Mehmet Ş. ; **Avrupa İç Pazarı ve Türk Bankacılık Sistemi Sorunlar ve Öneriler**, TBB Yayınları, Ankara, 1993

Eren, Kasım; **Avrupa Birliğinde Ve Türkiye’de Bankacılık**, Beta Yayınları, İstanbul, 1996

Ersoy, Arif; **Faizsiz Yeni Bir Banka Modeli Faizsiz Kredileşme Sistemi**; İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları: 12, İstanbul, 1987

Geylan, Ramazan; **Ticari Banka Yönetimi ve Türk Ticari Bankalarının Temel Yönetim Sorunları**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1985

Günel, Vural; **Özel Finans Kurumları**, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, No: 131, İstanbul, 1985

<http://www.dmitrust.com/index.htm>

http://www.tkbb.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=51&Itemid=78

http://www.usc.edu/dept/MSA/economics/islamic_banking.html

Karabıyık, Lale Erdem; **Türkiye’de Finans Tarihi**, Vipaş Yayınları, Bursa, 2001

Koch Timothy W. ve S. Scott Mc Donald; **Bank Management**, Harcourt College Publishers, U.S.A. , 2000

Koç Yalkın, Yüksel; Genel Muhasebe, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000

Lloyd, Thomas B. ; **Money Banking And Financial Markets**, Irwin Mcgrow-Hill, 1997

Mannan, M.A. ; **İslam Ekonomisi Teori ve Pratik**, Fikir Yayınları, İstanbul, 1980

Meriç, İlhan; **Türk Ticaret Banka İşletmelerinde İşletme Riski ve Ekonomik Karlılık**, ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1980

Okka, Osman; **Finansal Yönetime Giriş**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005

Öçal, Tezer; **Türk Banka Sistemi**, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, No: 59, Ankara, 1973

Öçal, Tezer ve Çolak, Ö. Faruk; **Finansal Sistem ve Bankalar**, Nobel Yayınları, Ankara, 2000

Öçal, Tezer; Çolak, Ö. Faruk; Tugay, Selahattin; Eser, Kadir; **Para Banka**, Gazi Kitabevi, Ankara, 1997

Örten, Remzi; **Genel Muhasebe**, 3. Baskı, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları, Ankara, 2003

Parasız, İlker; **Makroekonomi Teori ve Politika**, Ezgi Kitabevi, 7. Baskı, Bursa, 1998

Parasız, İlker, **Para Banka ve Finansal Piyasalar**, 8. Baskı, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2005

Şendoğdu, A. Aslan; **Bankacılığa Giriş**, Nobel Yayınları, Ankara, 2006

Şenver, Bülent; **Banka Bilançolarının Tahlil Yöntemleri**, TBB Yayınları, İstanbul, 1987

Silber, William; **Principles of Money Banking and Financial Markets**, Basic Boks, New York, 1991

Takan, Mehmet; **Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim**, 2. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara, 2002

Türkiye Bankalar Birliği; **Bankalarımız 1999**, Mayıs 2000

Türkiye Bankalar Birliği; **Bankalarımız 2000**, Mayıs 2001

Türkiye Bankalar Birliği; **Bankalarımız 2005**, Mayıs 2006

Türkiye İş Bankası; **Avrupa Ekonomik Topluluğunda Bankacılık Alanındaki Son Gelişmeler ve Türk Bankacılığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 138, Tisa Matbaacılık, Ankara, 1973

www.bddk.org.tr

www.spk.gov.tr/Hakkinde/hakkinde.htm?tur=gorevimiz

www.tbb.org.tr

www.tcmb.gov.tr

www.tkbb.org.tr

www.tmsf.org.tr/docs/mevzuat/bankalar/tr/y4389_BANKALAR_KANUNU.doc

Uludağ, İlhan; Arıcan, Erişah; **Finansal Hizmetler Ekonomisi Piyasalar Kurumlar Araçlar**, Beta Yayınları, 1999

Uyar, Seçil; **Bankacılık Krizleri**, Ziraat Matbaacılık, Ankara, 2003

EKLER

Ek 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları
(1.000 YTL)

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI			
	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
AKTİF KALEMLER			
1. Nakit	20.253	23.035	26.647
1.1. Kasa	2.987	5.535	6.637
1.2. Efektif Deposu	13.884	17.500	20.010
1.3. Yoldaki Paralar	3.382	--	--
2. Bankalar	96.432	79.612	189.540
2.1. T.C.Merkez Bankası	6.038	11.416	52.442
2.2. Diğer Bankalar	90.394	68.196	137.098
2.2.1. Yurtiçi Bankalar	44.737	39.861	71.713
2.2.2. Yurtdışı Bankalar	45.657	28.335	65.385
3. Satılmaya Hazır Menkul Değerler	--	--	--
4. TCMB Zorunlu Karşılıklar	78.873	82.116	100.193
5. Kullandırılan Fonlar	456.239	610.705	880.352
5.1. Kısa Vadeli	348.535	539.775	759.061
5.2. Orta ve Uzun Vadeli	107.704	70.930	121.291
6. Finansal Kiralama Alacakları (Net)	--	52.785	141.103
6.1. Finansal Kiralama Alacakları	--	191.621	161.418
6.2. Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri	--	(138.836)	(20.315)
7. Takipteki Krediler (Net)	99.038	33.123	11.572
7.1. Takipteki Krediler	143.054	69.945	43.510
7.2. Özel Karşılıklar (-)	(44.016)	(36.822)	(31.938)
8. Kar Payı, Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	11.830	16.727	18.234
8.1. Kar Payı Ve Gelir Tahakkukları	3.339	800	1.651
8.2. Kar Payı Ve Gelir Reeskontları	8.491	15.927	16.583
9. Muhtelif Alacaklar	1.946	2.197	364
9.1. Bankacılık Hizmetlerinden Alacaklar	874	661	19
9.2. Peşin Ödenen Vergiler	--	530	248
9.3. Diğer	1.072	1.006	97
10. İştirakler	--	30.336	38.726
11. Bağlı Ortaklıklar	--	--	--
12. Sabit Kıymetler (Net)	216.667	265.201	52.766
12.1. Maddi Kıymetler	20.973	29.175	33.236
12.2. Maddi Olmayan Kıymetler	9.239	14.307	28.803
12.2.1. Menkuller	9.239	14.307	24.590
10.3. Birikmiş Amortismanlar (-)	107.015	212.395	20.114
10.4. Finansal Kiralama Sabit Kıymetler	320.851	439.511	--
10.5. Finansal Kiralama Sabit Kıymetler Karşılığı (-)	37.387	16.991	--
10.6. Elden Çıkarılacak Kıymetler	10.006	11.594	15.054
13. Diğer Aktifler	4.858	3.763	1.292
AKTİF TOPLAMI	986.136	1.199.600	1.460.789

Ek 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
PASİF KALEMLER			
1. Cari ve Katılma Hesapları	835.349	963.788	1.282.592
1.1. Özel Cari Hesaplar	134.333	201.988	237.870
1.2. Katılma Hesapları	701.016	761.800	1.044.722
2. Alınan Diğer Fonlar	--	--	--
3. Dağıtılacak Kar Payı	--	--	--
4. Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	2.081	3.623	3.544
5. Muhtelif Borçlar	9.033	14.854	15.597
5.1. Alınan Nakdi Teminatlar	3.210	7.044	638
5.2. Alınan Masraf Karşılıkları	--	--	--
5.3. Satıcılar	--	--	--
5.4. Bloke Paralar	63	260	499
5.5. Diğer	5.760	7.550	14.460
6. Karşılıklar	4.207	6.600	9.041
6.1. Kıdem Tazminatı Karşılığı	1.445	1.861	2.450
6.2. Genel Kredi Karşılıkları	1.449	4.092	5.953
6.3. Vergi karşılığı	--	--	--
6.4. Diğer Karşılıklar	313	647	638
7. Kar Payı ve Gider Reeskontları	12.082	--	--
8. Diğer Pasifler	8.086	5.518	2.170
9. Özkaynaklar	115.298	205.217	147.845
9.1. Ödenmiş Sermaye	41.000	88.000	100.000
9.1.1. Nominal Sermaye	41.000	88.000	100.000
9.1.2. Ödenmemiş Sermaye	--	--	--
9.2. Sermaye Yedekleri	78.543	103.588	2.188
9.2.1. Yeniden Değerleme Fonları	--	--	--
9.2.2. Yeniden Değerleme Değer Artışı	66.618	101.477	--
9.2.3. Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	--	--	--
9.2.4. Sermayeye Eklenecek Gayrimenkul Satış Kazançları	11.925	2.111	2.188
9.2.5. Diğer Sermaye Yedekleri	--	--	--
9.3. Kar Yedekleri	5.021	5.021	9.479
9.3.1. Kanuni Yedek Akçeler	2.277	2.277	2.707
9.3.2. İhtiyari Yedek Akçeler	2.744	2.744	6.772
9.3.3. Olağanüstü Yedek Akçeler	--	--	--
9.3.4. Diğer Yedek Akçeler	--	--	--
9.4. Zarar (-)	(11.298)	(9.266)	--
9.4.1. Dönem Zararı	--	--	--
9.4.2. Geçmiş Yıl Zararları	11.298	(9.266)	--
9.5. Kâr	2.032	17.874	36.178
9.5.1. Dönem Kârı	1.078	17.874	34.334
9.5.2. Geçmiş Yıl Kârları	954	--	1.844
TOPLAM PASİF	986.136	1.199.600	1.460.789

Ek 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI		31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
AKTİFLER KALEMLER				
1. Nakit Değerler ve Merkez Bankası		229.331	224.356	332.364
2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Finansal Varlıklar (Net)		--	--	2.102
2.1. Alım Satım Amaçlı Menkul Finansal Varlıklar		--	--	2.102
2.1.1. Devlet Borçlanma Senetleri		--	--	--
2.1.2. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		--	--	--
2.1.3. Diğer Menkul Değerler		--	--	2.102
2.2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Varlıklar		--	--	--
2.2.1. Devlet Borçlanma Senetleri		--	--	--
2.2.2. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		--	--	--
2.2.3. Diğer Menkul Değerler		--	--	--
2.3. Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar		--	--	--
3. Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar		173.666	218.029	438.309
4. Para Piyasasından Alacaklar		--	--	--
5. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar (Net)		--	--	--
5.1. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		--	--	--
5.2. Devlet Borçlanma Senetleri		--	--	--
5.3. Diğer Menkul Değerler		--	--	--
6. Krediler		1.370.826	1.832.861	2.694.918
6.1. Krediler		1.363.526	1.832.627	2.685.174
6.2. Takipteki Krediler		31.181	34.695	42.876
6.3. Özel Karşılıklar (-)		(23.881)	(34.461)	(33.132)
7. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar (Net)		--	--	--
8. İştirakler (Net)		4.857	4.858	3.984
8.1. Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler		--	--	--
8.2. Konsolide Edilmeyenler		4.857	4.858	3.984
8.2.1. Mali İştirakler		--	--	--
8.2.2. Mali Olmayan İştirakler		4.857	4.858	3.984
9. Bağlı Ortaklıklar (Net)		--	--	--
9.1. Konsolide Edilmeyen Mali Ortaklıklar		--	--	--
9.2. Konsolide Edilmeyen Mali Olmayan Ortaklıklar		--	--	--
10. Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (İş Ortaklıkları)		--	--	--
10.1. Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler		--	--	--
10.2. Konsolide Edilmeyenler		--	--	--
10.2.1. Mali Ortaklıklar		--	--	--
10.2.2. Mali Olmayan Ortaklıklar		--	--	--
11. Kiralama İşlemlerinden Alacaklar (Net)		129.553	150.412	159.934
11.1. Finansal Kiralama Alacakları		144.920	175.901	182.940
11.2. Faaliyet Kiralaması Alacakları		--	--	--
11.3. Diğer		--	--	--
11.4. Kazanılmamış Gelirler (-)		(15.367)	(25.489)	(23.006)
12. Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar (Net)		--	--	--
12.1. Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı		--	--	--
12.2. Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı		--	--	--
12.3. Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı		--	--	--
13. Maddi Duran Varlıklar (Net)		32.769	35.240	39.843
14. Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Net)		474	494	1.069
14.1. Şerefiye		--	--	--
14.2. Diğer		474	494	1.069
15. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller		--	--	--
16. Vergi Varlığı		8.826	6.580	1.779
16.1. Cari Vergi Varlığı		--	--	374
16.2. Ertelenmiş Vergi Varlığı		8.826	6.580	1.405
17. Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar (Net)		13.985	8.403	2.993
18. Diğer Aktifler		5.171	10.580	12.734
AKTİF TOPLAMI		1.969.458	2.491.813	3.690.029

Ek 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI		31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
PASİF KALEMLER				
1. Toplanan Fonlar		1.725.709	2.154.014	2.998.108
2. Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Borçlar		--	--	--
3. Alınan Krediler		--	--	--
4. Para Piyasasından Alınan Borçlar		--	--	--
5. İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)		--	--	--
6. Muhtelif Borçlar		43.227	66.190	113.272
7. Diğer Yabancı Kaynaklar		--	--	--
8. Kiralama İşlemlerinden Doğan Borçlar		188	383	450
8.1. Finansal Kiralama Borçları	194		429	498
8.2. Faaliyet Kiralaması Borçları	--	--	--	--
8.3. Diğer	--	--	--	--
8.4. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçları (Net)	(6)	(46)	(48)	
9. Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar		--	--	--
9.1. Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
9.2. Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
9.3. Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
10. Karşılıklar		12.616	18.515	28.291
10.1. Genel Karşılıklar	8.223	12.566	21.145	
10.2. Yeniden Yapılandırma Karşılıkları	--	--	--	--
10.3. Çalışan Hakları Karşılığı	3.139	3.868	5.053	
10.4. Diğer Karşılıklar	1.254	2.081	2.093	
11. Vergi Borcu		4.901	6.806	16.128
11.1. Cari Vergi Borcu	4.901	6.806	16.128	
11.2. Ertelenmiş Vergi Borcu	--	--	--	--
12. Satış Amaçlı Elde Tutulan Ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlık (Net)		--	--	--
13. Sermaye Benzeri Krediler		--	--	--
14. Özkaynaklar		182.817	245.905	533.780
14.1. Ödenmiş Sermaye	126.000	160.000	269.500	
14.2. Sermaye Yedekleri	577	--	158.396	
14.2.1. Hisse Senedi İhraç Primleri	--	--	158.396	
14.2.2. Hisse Senedi İptal Karları	--	--	--	--
14.2.3. Menkul Değerler Değer Artış Fonu	--	--	--	--
14.2.4. Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--	--
14.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--	--
14.2.6. İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıkları Bedelsiz Hisse Senetleri	--	--	--	--
14.2.7. Riskten Korunma Fonları (Etkin Kısım)	--	--	--	--
14.2.8. Satış Amaçlı Duran Varlıklar Değer Artışları	--	--	--	--
14.2.9. Diğer Sermaye Yedekleri	577	--	--	--
14.3. Kar Yedekleri	10.001	16.197	20.905	
14.3.1. Yasal Yedekler	4.924	7.220	10.905	
14.3.2. Statü Yedekleri	--	--	--	--
14.3.3. Olağanüstü Yedekler	5.077	8.977	10.000	
14.3.4. Diğer Kar Yedekleri	--	--	--	--
14.4. Kar veya Zarar	45.912	69.708	84.979	
14.4.1. Geçmiş Yıllar Kar veya Zararları	(178)	327	--	--
14.4.2. Dönem Net Karı veya Zararı	46.417	69.381	84.979	
14.5. Azınlık Hakları	--	--	--	--
PASİF TOPLAMI		1.969.458	2.491.813	3.690.029

Ek 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI

	2002	2003	2004
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	142.685	133.795	160.121
1.1. TP Fonlardan Alınan Kar Payları	48.731	68.418	102.537
1.2. YP Fonlardan Alınan Kar Payları	88.683	55.997	47.863
1.3. Diğer Kar Payı Gelirleri	5.281	9.380	9.721
2. Kar Payı Giderleri	49.692	84.551	103.630
2.1. TP Fonlardan Verilen Kar Payları	23.151	42.194	67.751
2.2. YP Fonlardan Verilen Kar Payları	26.541	42.357	34.050
3. Net Kar Payı Geliri	92.993	49.244	56.491
4. Kar Payı Dışı Gelirler	145.115	124.709	42.354
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	7.848	14.163	21.546
4.2. Kambiyo Kârları	133.554	21.124	8.999
4.2. Diğer Kar Payı Dışı Gelirler	3.713	89.422	11.809
5. Kar Payı Dışı Giderler	237.030	156.079	58.563
5.1. Verilen Ücret Ve Komisyonlar	1.830	979	2.339
5.2. Kambiyo Zararları	150.222	9.220	3.782
5.3. Personel Giderleri	9.072	13.602	20.234
5.4. Kira Giderleri	1.008	1.278	1.682
5.5. Amortisman Giderleri	50.969	77.334	3.761
5.6. Vergi Ve Harçlar	1.923	3.808	1.141
5.7. Takipteki Alacaklar Provizyonu	6.832	30.255	10.859
5.8. Diğer Provizyonlar	205	766	595
5.9. Kıdem Tazminatı Provizyonu	317	416	589
5.10. Diğer Kar Payı Dışı Giderler	14.652	18.421	13.581
6. Net Kar Payı Dışı Gelirler	(91.915)	(31.370)	(16.209)
7. Vergi Öncesi Kâr	1.078	17.874	34.334
8. Vergi Provizyonu	--	--	--
9. Net Kâr / (Zarar)	1.078	17.874	34.334

Ek 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI			
	2005	2006	2007
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	186.105	262.052	387.971
1.1. Kredilerden Alınan Kar Payları	166.933	236.499	348.224
1.2. Zorunlu Karşılıklardan Alınan Gelirler	5.083	9.028	3.077
1.3. Bankalardan Alınan Gelirler	--	--	17.167
1.4. Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Gelirler	--	--	--
1.5. Menkul Değerlerden Alınan Gelirler	--	--	--
1.5.1. Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar	--	--	--
1.5.2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar	--	--	--
1.5.3. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	--	--	--
1.5.4. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar	--	--	--
1.6. Finansal Kiralama Gelirleri	14.085	16.519	19.454
1.7. Diğer Kar Payı Gelirleri	4	6	49
2. Kar Payı Giderleri (-)	(112.275)	(157.896)	(209.419)
2.1. Katılma Hesaplarına Verilen Kar Payları	112.265	157.866	209.291
2.2. Kullanılan Kredilere Verilen Kar Payları	10	30	128
2.3. Para Piyasası İşlemlerine Verilen Kar Payları	--	--	--
2.4. İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Kar Payları	--	--	--
2.5. Diğer Kar Payı Giderleri	--	--	--
3. Net Kar Payı Geliri	73.830	104.156	178.552
4. Net Ücret ve Komisyon Geliri	28.897	36.842	29.880
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	33.978	46.122	37.156
4.2. Verilen Ücret ve Komisyonlar (-)	(5.081)	(9.280)	(7.276)
5. Temettü Gelirleri	1.156	--	--
6. Net Ticari Kar/Zarar	52.483	(56.311)	14.291
6.1. Sermaye Piyasası İşlemleri Kar/Zararı (Net)	--	--	1.124
6.2. Kambiyo İşlemleri Kar/Zararı (Net)	52.483	(56.311)	13.167
7. Diğer Faaliyet Gelirleri	7.497	115.221	22.707
8. Faaliyet Gelirleri Toplamı	163.863	199.908	245.430
9. Kredi Ve Diğer Alacaklar Değer Düşüş Karşılığı (-)	(2.750)	(8.825)	(30.015)
10. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	(119.099)	(119.456)	(107.893)
11. Net Faaliyet Karı Zararı	42.014	71.627	107.522
12. Birleşme İşlemi Sonrasında Gelir Olarak Kaydedilen Fazlalık Tutarı	--	--	--
13. Özkaynak Yöntemi Uygulanan Ortaklıklardan Kar/Zarar	--	--	--
14. Net Parasal Pozisyon Karı/Zararı	--	--	--
15. Vergi Öncesi Kar/Zarar	42.014	71.627	107.522
16. Vergi Karşılığı	4.403	(2.246)	22.543
16.1. Cari Vergi Karşılığı	--	--	17.368
16.2. Ertelenmiş Vergi Karşılığı	4.403	(2.246)	(5.175)
17. Vergi Sonrası Faaliyet Kar/Zararı	46.417	69.381	84.979
18. Dönem Net Kar Ve Zararı	46.417	69.381	84.979
18.1. Grubun Karı/Zararı	--	--	--
18.2. Azınlık Hakları Karı/Zararı	--	--	--

Ek 2: Kuveyt Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları
(1.000 YTL)

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI			
	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
AKTİF KALEMLER			
1. Nakit	13.136	20.223	37.478
1.1. Kasa	13.136	20.223	37.478
1.2. Efektif Deposu	--	--	--
1.3. Yoldaki Paralar	--	--	--
2. Bankalar	200.997	147.590	156.013
2.1. T.C.Merkez Bankası	2.749	261	482
2.2. Diğer Bankalar	198.228	147.329	155.531
2.2.1. Yurtiçi Bankalar	22.845	32.785	85.009
2.2.2. Yurtdışı Bankalar	175.383	114.544	70.522
3. Satılmaya Hazır Menkul Değerler	1.708	15.402	34.719
4. TCMB Zorunlu Karşılıklar	95.098	98.466	122.463
5. Kullandırılan Fonlar	373.856	503.491	821.151
5.1. Kısa Vadeli	302.255	355.688	580.096
5.2. Orta ve Uzun Vadeli	71.601	147.803	241.055
6. Finansal Kiralama Alacakları (Net)	192.058	207.601	185.127
6.1. Finansal Kiralama Alacakları	239.982	244.551	222.348
6.2. Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri	(47.924)	(36,950)	(37.221)
7. Takipteki Krediler (Net)	68.559	36.433	74.283
7.1. Takipteki Krediler	148.115	111.527	167.971
7.2. Özel Karşılıklar (-)	(79.556)	(75.094)	(93.688)
8. Kar Payı, Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	18.840	17.692	--
8.1. Kar Payı Ve Gelir Tahakkukları	--	--	--
8.2. Kar Payı Ve Gelir Reeskontları	18.840	17.692	--
9. Muhtelif Alacaklar	--	15.288	18.909
9.1. Bankacılık Hizmetlerinden Alacaklar	--	--	--
9.2. Peşin Ödenen Vergiler	--	15.288	18.909
9.3. Diğer	--	--	--
10. İştirakler	--	--	--
11. Bağlı Ortaklıklar	--	--	--
12. Sabit Kıymetler (Net)	57.566	61.307	95.138
12.1. Maddi Kıymetler	65.325	71.072	110.066
12.2. Maddi Olmayan Kıymetler	20	394	186
12.2.1. Menkuller	20	394	186
10.3. Birikmiş Amortismanlar (-)	(21.790)	(20.161)	(25.171)
10.4. Finansal Kiralama Sabit Kıymetler	--	--	--
10.5. Finansal Kiralama Sabit Kıymetler Karşılığı (-)	--	--	--
10.6. Elden Çıkarılacak Kıymetler	14.011	10.002	10.057
13. Diğer Aktifler	25.235	22.331	27.142
AKTİF TOPLAMI	1.047.033	1.145.824	1.572.423

Ek 2: Kuveyt Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI			
	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
PASİF KALEMLER			
1. Cari ve Katılma Hesapları	932.105	956.071	1.216.280
1.1. Özel Cari Hesaplar	162.414	186.819	259.758
1.2. Katılma Hesapları	769.691	769.252	956.522
2. Alınan Diğer Fonlar	--	53.042	101.775
3. Dağıtılacak Kar Payı	--	--	--
4. Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	3.249	4.522	4.268
5. Muhtelif Borçlar	--	6.424	16.266
5.1. Alınan Nakdi Teminatlar	--	--	--
5.2. Alınan Masraf Karşılıkları	--	--	--
5.3. Satıcılar	--	477	6.273
5.4. Bloke Paralar	--	5.957	8.988
5.5. Diğer	--	--	1.005
6. Karşılıklar	1.579	1.374	1.516
6.1. Kıdem Tazminatı Karşılığı	799	1.187	1.516
6.2. Genel Kredi Karşılıkları	--	--	--
6.3. Vergi karşılığı	780	187	--
6.4. Diğer Karşılıklar	--	--	--
7. Kar Payı ve Gider Reeskontları	1.877	2.970	--
8. Diğer Pasifler	6.516	3.532	13.843
9. Özkaynaklar	101.707	117.889	218.475
9.1. Ödenmiş Sermaye	80.795	92.060	199.106
9.1.1. Nominal Sermaye	80.795	92.060	199.106
9.1.2. Ödenmemiş Sermaye	--	--	--
9.2. Sermaye Yedekleri	--	--	--
9.2.1. Yeniden Değerleme Fonları	--	--	--
9.2.2. Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--
9.2.3. Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	--	--	--
9.2.4. Sermayeye Eklenecek Gayrimenkul Satış Kazançları	--	--	--
9.2.5. Diğer Sermaye Yedekleri	--	--	--
9.3. Kar Yedekleri	783	954	12.810
9.3.1. Kanuni Yedek Akçeler	783	954	12.810
9.3.2. İhtiyari Yedek Akçeler	--	--	--
9.3.3. Olağanüstü Yedek Akçeler	--	--	--
9.3.4. Diğer Yedek Akçeler	--	--	--
9.4. Zarar (-)	--	--	--
9.4.1. Dönem Zararı	--	--	--
9.4.2. Geçmiş Yıl Zararları	--	--	--
9.5. Kâr	20.129	24.875	6.559
9.5.1. Dönem Kârı	1.022	2.802	6.559
9.5.2. Geçmiş Yıl Kârları	19.107	22.073	--
TOPLAM PASİF	1.047.033	1.145.824	1.572.423

Ek 2: Kuveyt Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI		31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
AKTİF KALEMLER				
1. Nakit Değerler ve Merkez Bankası		250.640	255.888	357.377
2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Finansal Varlıklar (Net)		25	63	4.111
2.1. Alım Satım Amaçlı Menkul Finansal Varlıklar	--	--	--	133
2.1.1. Devlet Borçlanma Senetleri	--	--	--	--
2.1.2. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	--	--	--	133
2.1.3. Diğer Menkul Değerler	--	--	--	--
2.2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Varlıklar	--	--	--	--
2.2.1. Devlet Borçlanma Senetleri	--	--	--	--
2.2.2. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	--	--	--	--
2.2.3. Diğer Menkul Değerler	--	--	--	--
2.3. Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar	25	63	3.978	
3. Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar	283.630	304.665	216.936	
4. Para Piyasasından Alacaklar	--	--	--	
5. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar (Net)	14.297	707	--	
5.1. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	--	--	--	--
5.2. Devlet Borçlanma Senetleri	--	--	--	--
5.3. Diğer Menkul Değerler	14.297	707	--	--
6. Krediler	1.535.757	2.101.143	3.009.769	
6.1. Krediler	1.481.591	2.048.407	2.936.215	
6.2. Takipteki Krediler	101.012	117.564	133.128	
6.3. Özel Karşılıklar (-)	(46.846)	(63.828)	(59.574)	
7. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar (Net)	--	--	5.852	
8. İştirakler (Net)	134	305	714	
8.1. Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler	--	--	--	--
8.2. Konsolide Edilmeyenler	134	305	714	
8.2.1. Mali İştirakler	--	--	--	--
8.2.2. Mali Olmayan İştirakler	134	305	714	
9. Bağlı Ortaklıklar (Net)	9.478	14.091	12.724	
9.1. Konsolide Edilmeyen Mali Ortaklıklar	--	--	--	--
9.2. Konsolide Edilmeyen Mali Olmayan Ortaklıklar	9.478	14.091	12.724	
10. Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıkları	--	--	--	
10.1. Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler	--	--	--	--
10.2. Konsolide Edilmeyenler	--	--	--	--
10.2.1. Mali Ortaklıklar	--	--	--	--
10.2.2. Mali Olmayan Ortaklıklar	--	--	--	--
11. Kiralama İşlemlerinden Alacaklar (Net)	146.863	156.307	150.369	
11.1. Finansal Kiralama Alacakları	174.616	183.767	172.962	
11.2. Faaliyet Kiralaması Alacakları	--	--	--	--
11.3. Diğer	--	--	--	--
11.4. Kazanılmamış Gelirler (-)	(27.753)	(27.640)	(22.593)	
12. Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar (Net)	--	--	--	
12.1. Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
12.2. Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
12.3. Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
13. Maddi Duran Varlıklar (Net)	52.900	56.511	67.485	
14. Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Net)	1.920	1.703	1.590	
14.1. Şerefiye	--	--	--	--
14.2. Diğer	1.920	1.703	1.590	
15. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	--	--	17.237	
16. Vergi Varlığı	18.909	18.909	7.461	
16.1. Cari Vergi Varlığı	--	--	--	--
16.2. Ertelenmiş Vergi Varlığı	18.909	18.909	7.461	
17. Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar (Net)	--	--	3.236	
18. Diğer Aktifler	25.375	24.790	13.457	
AKTİF TOPLAMI	2.339.928	2.936.082	3.868.318	

Ek 2: Kuveyt Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI		31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
PASİF KALEMLER				
1.	Toplanan Fonlar	1.912.053	2.369.890	2.928.308
2.	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Borçlar	60	487	6.647
3.	Alınan Krediler	170.326	243.739	418.140
4.	Para Piyasasından Alınan Borçlar	--	--	--
5.	İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)	--	--	--
6.	Muhtelif Borçlar	21.902	38.186	34.192
7.	Diğer Yabancı Kaynaklar	6.225	7.793	36.977
8.	Kiralama İşlemlerinden Doğan Borçlar	436	930	1.998
8.1.	Finansal Kiralama Borçları	479	987	2.083
8.2.	Faaliyet Kiralaması Borçları	--	--	--
8.3.	Diğer	--	--	--
8.4.	Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçları (Net)	(43)	(57)	(85)
9.	Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar	--	--	--
9.1.	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
9.2.	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
9.3.	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
10.	Karşılıklar	17.042	27.819	45.657
10.1.	Genel Karşılıklar	9.550	13.433	22.419
10.2.	Yeniden Yapılandırma Karşılıkları	--	--	--
10.3.	Çalışan Hakları Karşılığı	2.191	2.514	14.207
10.4.	Diğer Karşılıklar	5.301	11.872	9.031
11.	Vergi Borcu	--	--	7.816
11.1.	Cari Vergi Borcu	--	--	7.816
11.2.	Ertelenmiş Vergi Borcu	--	--	--
12.	Satış Amaçlı Elde Tutulan Ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlık (Net)	--	--	--
13.	Sermaye Benzeri Krediler	--	--	--
14.	Özkaynaklar	211.884	247.238	388.583
14.1.	Ödenmiş Sermaye	200.188	200.188	260.000
14.2.	Sermaye Yedekleri	--	--	23.250
14.2.1.	Hisse Senedi İhraç Primleri	--	--	23.250
14.2.2.	Hisse Senedi İptal Karları	--	--	--
14.2.3.	Menkul Değerler Değer Artış Fonu	--	--	--
14.2.4.	Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--
14.2.5.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--
14.2.6.	İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıkları Bedelsiz Hisse Senetleri	--	--	--
14.2.7.	Riskten Korunma Fonları (Etkin Kısım)	--	--	--
14.2.8.	Satış Amaçlı Duran Varlıklar Değer Artışları	--	--	--
14.2.9.	Diğer Sermaye Yedekleri	--	--	--
14.3.	Kar Yedekleri	13.838	15.347	31.207
14.3.1.	Yasal Yedekler	4.586	6.095	7.907
14.3.2.	Statü Yedekleri	--	--	--
14.3.3.	Olağanüstü Yedekler	9.252	9.252	23.300
14.3.4.	Diğer Kar Yedekleri	--	--	--
14.4.	Kar veya Zarar	(2.142)	31.703	74.126
14.4.1.	Geçmiş Yıllar Kar veya Zararları	(31.764)	(3.798)	3
14.4.2.	Dönem Net Karı veya Zararı	29.622	35.501	74.123
14.5.	Azınlık Hakları	--	--	--
PASİF TOPLAMI		2.339.928	2.936.082	3.868.318

Ek 2: Kuveyt Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI

	2002	2003	2004
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	85.561	95.645	136.815
1.1. TP Fonlardan Alınan Kar Payları	--	--	--
1.2. YP Fonlardan Alınan Kar Payları	--	--	--
1.3. Diğer Kar Payı Gelirleri	--	--	--
2. Kar Payı Giderleri (-)	(50.682)	(64.621)	(83.902)
2.1. TP Fonlardan Verilen Kar Payları	--	--	--
2.2. YP Fonlardan Verilen Kar Payları	--	--	--
3. Net Kar Payı Geliri	34.879	31.024	52.913
4. Kar Payı Dışı Gelirler	25.198	32.666	43.313
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	20.115	21.301	32.859
4.2. Kambiyo Kârları	1.429	6.232	2.177
4.2. Diğer Kar Payı Dışı Gelirler	3.654	5.133	8.277
5. Kar Payı Dışı Giderler (-)	(51.056)	(77.323)	(92.472)
5.1. Verilen Ücret Ve Komisyonlar	5.863	5.388	6.334
5.2. Kambiyo Zararları	--	--	--
5.3. Personel Giderleri	15.055	19.281	32.452
5.4. Kira Giderleri	2.936	2.871	3.873
5.5. Amortisman Giderleri	2.887	3.279	5.237
5.6. Vergi Ve Harçlar	4.518	5.426	3.729
5.7. Takipteki Alacaklar Provizyonu	3.608	10.724	9.405
5.8. Diğer Provizyonlar	--	--	--
5.9. Kıdem Tazminatı Provizyonu	--	--	--
5.10. Diğer Kar Payı Dışı Giderler	16.189	30.354	31.442
6. Net Kar Payı Dışı Gelirler	(25.858)	(44.657)	(49.159)
7. Vergi Öncesi Kâr	9.021	(13.633)	3.754
8. Vergi Provizyonu	(7.999)	16.435	2.805
9. Net Kâr / (Zarar)	1.022	2.802	6.559

Ek 2: Kuveyt Türk Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI

	2005	2006	2007
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	168.545	269.831	397.212
1.1. Kredilerden Alınan Kar Payları	133.088	235.893	365.692
1.2. Zorunlu Karşılıklardan Alınan Gelirler	4.764	8.661	11.307
1.3. Bankalardan Alınan Gelirler	9.879	7.867	--
1.4. Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Gelirler	--	--	--
1.5. Menkul Değerlerden Alınan Gelirler	563	433	360
1.6. Finansal Kiralama Gelirleri	20.251	16.977	18.171
1.7. Diğer Kar Payı Gelirleri	--	--	1.680
2. Kar Payı Giderleri (-)	(97.688)	(168.141)	(207.905)
2.1. Katılma Hesaplarına Verilen Kar Payları	92.789	154.037	177.465
2.2. Kullanılan Kredilere Verilen Kar Payları	4.862	13.977	30.284
2.3. Para Piyasası İşlemlerine Verilen Kar Payları	--	--	--
2.4. İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Kar Payları	--	--	--
2.5. Diğer Kar Payı Giderleri	37	127	156
3. Net Kar Payı Geliri	70.857	101.690	189.307
4. Net Ücret ve Komisyon Geliri	39.281	51.100	38.495
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	46.863	63.205	55.521
4.2. Verilen Ücret ve Komisyonlar (-)	(7.582)	(12.105)	(17.026)
5. Temettü Gelirleri	455	--	--
6. Net Ticari Kar/Zarar	40.041	(71.711)	22.968
6.1. Sermaye Piyasası İşlemleri Kar/Zararı (Net)	9.114	1.991	7.851
6.2. Kambiyo İşlemleri Kar/Zararı (Net)	30.927	(73.702)	15.117
7. Diğer Faaliyet Gelirleri	22.698	122.554	35.563
8. Faaliyet Gelirleri Toplamı	173.332	203.633	286.333
9. Kredi Ve Diğer Alacaklar Değer Düşüş Karşılığı (-)	(17.651)	(33.185)	(50.697)
10. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	(126.059)	(134.947)	(142.249)
11. Net Faaliyet Karı Zararı	29.622	35.501	93.387
12. Birleşme İşlemi Sonrasında Gelir Olarak Kaydedilen Fazlalık Tutarı	--	--	--
13. Özkaynak Yöntemi Uygulanan Ortaklıklardan Kar/Zarar	--	--	--
14. Net Parasal Pozisyon Karı/Zararı	--	--	--
15. Vergi Öncesi Kar/Zarar	29.622	35.501	93.387
16. Vergi Karşılığı	--	--	(19.264)
16.1. Cari Vergi Karşılığı	--	--	(7816)
16.2. Ertelenmiş Vergi Karşılığı	--	--	(11.448)
17. Vergi Sonrası Faaliyet Kar/Zararı	29.622	35.501	74.123
18. Dönem Net Kar Ve Zararı	29.622	35.501	74.123
18.1. Grubun Karı/Zararı	29.622	35.501	74.123
18.2. Azınlık Hakları Karı/Zararı	--	--	--

Ek 3: Asya Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları
(1.000 YTL)

ASYA KATILIM BANKASI			
	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
AKTİF KALEMLER			
1. Nakit	14.322	17.327	27.356
1.1. Kasa	2.999	6.287	10.745
1.2. Efektif Deposu	11.323	11.040	16.592
1.3. Yoldaki Paralar	--	--	19
2. Bankalar	104.825	139.683	306.038
2.1. T.C.Merkez Bankası	11.507	11.490	64.450
2.2. Diğer Bankalar	93.318	128.193	241.588
2.2.1. Yurtiçi Bankalar	38.259	58.195	55.902
2.2.2. Yurtdışı Bankalar	55.059	69.998	185.686
3. Satılmaya Hazır Menkul Değerler	968	--	--
4. TCMB Zorunlu Karşılıklar	66.883	79.741	109.172
5. Kullandırılan Fonlar	433.091	652.164	1.117.518
5.1. Kısa Vadeli	377.290	541.058	891.281
5.2. Orta ve Uzun Vadeli	55.801	111.106	226.237
6. Finansal Kiralama Alacakları (Net)	12.013	37.295	106.364
6.1. Finansal Kiralama Alacakları	95.681	151.659	165.278
6.2. Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	(83.668)	(114.364)	(58.914)
7. Takipteki Krediler (Net)	14.808	35.751	19.907
7.1. Takipteki Krediler	27.127	51.772	65.441
7.2. Özel Karşılıklar (-)	(12.319)	(16.021)	(45.534)
8. Kar Payı, Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	27.639	20.015	41.904
8.1. Kar Payı Ve Gelir Tahakkukları	27.639	20.015	41.904
8.2. Kar Payı Ve Gelir Reeskontları	--	--	--
9. Muhtelif Alacaklar	630	1.334	2.251
9.1. Bankacılık Hizmetlerinden Alacaklar	630	1.334	--
9.2. Peşin Ödenen Vergiler	--	--	--
9.3. Diğer	--	--	--
10. İştirakler	--	3.750	6.285
11. Bağlı Ortaklıklar	503	1.958	2.560
12. Sabit Kıymetler (Net)	100.259	154.881	161.261
12.1. Maddi Kıymetler	137.513	255.477	377.829
12.2. Maddi Olmayan Kıymetler	508	1.038	2.180
12.3. Birikmiş Amortismanlar	(37.762)	(101.634)	218.748
12.4. Finansal Kiralamaya Konu Sabit Kıymetler	--	--	--
12.5. Finansal Kiralamaya Konu Sabit Kıymetler Karşılığı (-)	--	--	--
12.6. Elden Çıkarılacak Kıymetler	--	--	--
13. Diğer Aktifler	15.165	22.647	30.400
AKTİF TOPLAMI	791.106	1.166.546	1.931.016

Ek 3: Asya Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ASYA KATILIM BANKASI			
	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
PASİF KALEMLER			
1. Cari ve Katılma Hesapları	658.921	974.654	1.561.475
1.1. Özel Cari Hesaplar	154.399	239.544	343.213
1.2. Katılma Hesapları	504.522	735.110	1.218.262
2. Alınan Diğer Fonlar	--	877	27.278
3. Dağıtılacak Kar Payı	--	--	--
4. Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	2.645	5.692	6.138
5. Muhtelif Borçlar	37.785	44.610	48.076
5.1. Alınan Nakdi Teminatlar	36.900	42.500	45.700
5.2. Alınan Masraf Karşılıkları	--	--	--
5.3. Satıcılar	--	--	--
5.4. Bloke Paralar	885	2.110	2.376
5.5. Diğer	--	--	--
6. Karşılıklar	3.580	8.759	12.025
6.1. Kıdem Tazminatı Karşılığı	425	628	1.006
6.2. Genel Kredi Karşılıkları	2.444	4.160	9.070
6.3. Vergi karşılığı	711	3.971	225
6.4. Diğer Karşılıklar	--	--	--
7. Kar Payı ve Gider Reeskontları	3.366	7.503	15.698
8. Diğer Pasifler	19.343	23.940	40.563
9. Özkaynaklar	65.466	100.511	219.763
9.1. Ödenmiş Sermaye	40.000	60.000	120.000
9.1.1. Nominal Sermaye	40.000	60.000	--
9.1.2. Ödenmemiş Sermaye	--	--	--
9.2. Sermaye Yedekleri	5.158	8.479	50.963
9.2.1. Yeniden Değerleme Fonları	5.158	3.257	375
9.2.2. Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	5.222	--
9.2.3. Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	--	--	50588
9.2.4. Sermaye Eklenecek Gayrimenkul Satış Kazançları	--	--	--
9.2.5. Diğer Sermaye Yedekleri	--	--	--
9.3. Kar Yedekleri	6.284	3.774	13.607
9.3.1. Kanuni Yedek Akçeler	1.182	1.981	1.981
9.3.2. İhtiyari Yedek Akçeler	--	--	--
9.3.3. Olağanüstü Yedekler	1.829	709	709
9.3.4. Diğer yedek Akçeler	3.273	1.084	1.084
9.4. Zarar (-)	--	--	--
9.4.1. Dönem Zararı	--	--	--
9.4.2. Geçmiş Yıl Zararları	--	--	--
9.5. Kâr	14.024	28.258	35.193
9.5.1. Dönem Kârı	14.024	28.258	35.193
9.5.2. Geçmiş Yıl Kârları	--	--	--
TOPLAM PASİF	791.106	1.166.546	1.931.016

Ek 3: Asya Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ASYA KATILIM BANKASI		31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
AKTİF KALEMLER				
1.	Nakit Değerler ve Merkez Bankası	222.055	337.934	999.492
2.	Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Finansal Varlıklar (Net)	--	--	4.833
2.1.	Alım Satım Amaçlı Menkul Finansal Varlıklar	--	--	--
2.1.1.	Devlet Borçlanma Senetleri	--	--	--
2.1.2.	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	--	--	--
2.1.3.	Diğer Menkul Değerler	--	--	--
2.2.	Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Varlıklar	--	--	--
2.2.1.	Devlet Borçlanma Senetleri	--	--	--
2.2.2.	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	--	--	--
2.2.3.	Diğer Menkul Değerler	--	--	--
2.3.	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar	--	--	4.833
3.	Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar	160.601	601.711	383.210
4.	Para Piyasasından Alacaklar	--	--	--
5.	Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar (Net)	--	--	--
5.1.	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	--	--	--
5.2.	Devlet Borçlanma Senetleri	--	--	--
5.3.	Diğer Menkul Değerler	--	--	--
6.	Krediler	1.796.407	2.766.076	4.318.145
6.1.	Krediler	1.763.833	2.727.600	4.227.272
6.2.	Takipteki Krediler	110.648	128.578	235.656
6.3.	Özel Karşılıklar (-)	(78.074)	(90.102)	(144.783)
7.	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar (Net)	--	--	--
8.	İştirakler (Net)	--	--	--
8.1.	Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler	--	--	--
8.2.	Konsolide Edilmeyenler	--	--	--
8.2.1.	Mali İştirakler	--	--	--
8.2.2.	Mali Olmayan İştirakler	--	--	--
9.	Bağlı Ortaklıklar (Net)	45.906	79.341	130.810
9.1.	Konsolide Edilmeyen Mali Ortaklıklar	16.570	22.889	36.001
9.2.	Konsolide Edilmeyen Mali Olamayan Ortaklıklar	29.336	56.452	94.809
10.	Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar	--	--	--
10.1.	Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler	--	--	--
10.2.	Konsolide Edilmeyenler	--	--	--
10.2.1.	Mali Ortaklıklar	--	--	--
10.2.2.	Mali Olamayan Ortaklıklar	--	--	--
11.	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar (Net)	294.114	294.105	291.520
11.1.	Finansal Kiralama Alacakları	341.364	339.849	345.409
11.2.	Faaliyet Kiralaması Alacakları	--	--	--
11.3.	Diğer	--	--	--
11.4.	Kazanılmamış Gelirler (-)	(47.250)	(45.744)	(53.889)
12.	Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar (Net)	--	--	--
12.1.	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
12.2.	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
12.3.	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
13.	Maddi Duran Varlıklar (Net)	59.380	72.211	111.132
14.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Net)	2.119	2.816	4.595
14.1.	Şerefiye	--	--	--
14.2.	Diğer	2.119	2.816	4.595
15.	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	--	--	--
16.	Vergi Varlığı	24.579	4.412	978
16.1.	Cari Vergi Varlığı	2.610	--	--
16.2.	Ertelenmiş Vergi Varlığı	21.969	4.412	978
17.	Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar (Net)	--	--	1.037
18.	Diğer Aktifler	5.245	20.583	14.296
AKTİF TOPLAMI		2.610.406	4.179.189	6.260.048

Ek 3: Asya Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ASYA KATILIM BANKASI		31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
PASİF KALEMLER				
1.	Toplanan Fonlar	2.148.595	3.200.655	4.697.750
2.	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Borçlar	--	--	--
3.	Alınan Krediler	14.307	126.696	312.921
4.	Para Piyasasından Alınan Borçlar	--	--	--
5.	İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)	--	--	--
6.	Muhtelif Borçlar	69.818	109.758	131.342
7.	Diğer Yabancı Kaynaklar	54.294	52.009	152.108
8.	Kiralama İşlemlerinden Doğan Borçlar	1.595	3.358	10.311
8.1.	Finansal Kiralama Borçları	1.629	3.524	10.986
8.2.	Faaliyet Kiralaması Borçları	--	--	--
8.3.	Diğer	--	--	--
8.4.	Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçları (Net)	(34)	(166)	(675)
9.	Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar	--	--	--
9.1.	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
9.2.	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
9.3.	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--
10.	Karşılıklar	25.629	43.319	68.920
10.1.	Genel Karşılıklar	15.051	26.642	44.182
10.2.	Yeniden Yapılandırma Karşılıkları	--	--	--
10.3.	Çalışan Hakları Karşılığı	6.725	4.599	9.756
10.4.	Diğer Karşılıklar	9.952	5.979	14.982
11.	Vergi Borcu	--	10.875	32.840
11.1.	Cari Vergi Borcu	--	10.875	32.840
11.2.	Ertelenmiş Vergi Borcu	--	--	--
12.	Satış Amaçlı Elde Tutulan Ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlık (Net)	--	--	--
13.	Sermaye Benzeri Krediler	--	--	--
14.	Özkaynaklar	296.168	632.519	853.856
14.1.	Ödenmiş Sermaye	240.000	300.000	300.000
14.2.	Sermaye Yedekleri	--	150.000	150.000
14.2.1.	Hisse Senedi İhraç Primleri	--	150.000	150.000
14.2.2.	Hisse Senedi İptal Karları	--	--	--
14.2.3.	Menkul Değerler Değer Artış Fonu	--	--	--
14.2.4.	Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--
14.2.5.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--
14.2.6.	İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıkları Bedelsiz Hisse Senetleri	--	--	--
14.2.7.	Riskten Korunma Fonları (Etkin Kısım)	--	--	--
14.2.8.	Satış Amaçlı Duran Varlıklar Değer Artışları	--	--	--
14.2.9.	Diğer Sermaye Yedekleri	--	--	--
14.3.	Kar Yedekleri	35.915	38.534	182.519
14.3.1.	Yasal Yedekler	5.577	7.509	14.708
14.3.2.	Statü Yedekleri	--	--	--
14.3.3.	Olağanüstü Yedekler	30.338	31.025	167.811
14.3.4.	Diğer Kar Yedekleri	--	--	--
14.4.	Kar veya Zarar	20.253	143.985	221.337
14.4.1.	Geçmiş Yıllar Kar veya Zararları	(72.429)	(2.366)	--
14.4.2.	Dönem Net Karı veya Zararı	92.682	146.351	221.337
14.5.	Azınlık Hakları	--	--	--
PASİF TOPLAMI		2.610.406	4.179.189	6.260.048

Ek 3: Asya Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ASYA KATILIM BANKASI

	2002	2003	2004
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	82.232	170.011	272.958
1.1. TP Fonlardan Alınan Kar Payları	28.963	64.989	143.377
1.2. YP Fonlardan Alınan Kar Payları	52.393	102.146	119.566
1.3. Diğer Kar Payı Gelirleri	876	2.875	10.015
2. Kar Payı Giderleri (-)	(25828)	(58.033)	(139.057)
2.1. TP Fonlardan Verilen Kar Payları	9.534	35.261	116.301
2.2. YP Fonlardan Verilen Kar Payları	16.294	22.772	22.756
3. Net Kar Payı Geliri	56.404	111.978	133.901
4. Kar Payı Dışı Gelirler	32.814	61.958	86.054
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	20.794	35.875	62.567
4.2. Kambiyo Kârları	3.196	8.485	14.865
4.3. Menkul Kıymet Satış Karı	241		918
4.4. Diğer Kar Payı Dışı Gelirler	8.583	17.598	7.704
5. Kar Payı Dışı Giderler (-)	(74.483)	(141.707)	(184.537)
5.1. Verilen Ücret Ve Komisyonlar	11.170	9.078	9.848
5.2. Kambiyo Zararları	--		
5.3. Personel Giderleri	12.909	23.782	37.261
5.4. Kira Giderleri	4.085	5.246	6.637
5.5. Amortisman Giderleri	23.957	66.227	68.648
5.6. Vergi ve Harçlar	6.922	13.577	5.846
5.7. Takipteki Alacaklar Provizyonu	3.296	6.489	21.615
5.8. Diğer Provizyonlar	1.474	1.035	5.057
5.9. Kıdem Tazminatı Provizyonu	108	203	378
5.10. Menkul Kıymet Satış Zararı	--	218	
5.10. Diğer Kar Payı Dışı Giderler	10.589	15.852	29.247
6. Net Kar Payı Dışı Gelirler	(41.669)	(79.749)	(98.483)
7. Vergi Öncesi Kâr	14.735	32.229	35.418
8. Vergi Provizyonu	(711)	(3971)	(225)
9. Net Kâr / (Zarar)	14.024	28.258	35.193

Ek 3: Asya Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

ASYA KATILIM BANKASI

	2005	2006	2007
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	311.603	481.553	805.275
1.1. Kredilerden Alınan Kar Payları	270.543	408.796	689.220
1.2. Zorunlu Karşılıklardan Alınan Gelirler	7.983	13.962	20.857
1.3. Bankalardan Alınan Gelirler	11.563	23.167	62.185
1.4. Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Gelirler	--	--	--
1.5. Menkul Değerlerden Alınan Gelirler	--	--	--
1.6. Finansal Kiralama Gelirleri	21.514	35.628	33.013
1.7. Diğer Kar Payı Gelirleri	--	--	--
2. Kar Payı Giderleri (-)	(168.479)	(224.016)	(388.117)
2.1. Katılma Hesaplarına Verilen Kar Payları	168.096	219.262	365.849
2.2. Kullanılan Kredilere Verilen Kar Payları	383	4.660	19.599
2.3. Para Piyasası İşlemlerine Verilen Kar Payları	--	--	--
2.4. İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Kar Payları	--	--	--
2.5. Diğer Kar Payı Giderleri	--	94	2.669
3. Net Kar Payı Geliri	143.124	257.537	417.158
4. Net Ücret ve Komisyon Geliri	87.863	135.492	144.701
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	105.454	174.637	197.599
4.2. Verilen Ücret ve Komisyonlar	(17.591)	(39.145)	(52.898)
5. Temettü Gelirleri	--	--	--
6. Net Ticari Kar/Zarar	16.257	(26.314)	14.659
6.1. Sermaye Piyasası İşlemleri Kar/Zararı (Net)	--	--	4.833
6.2. Kambiyo İşlemleri Kar/Zararı (Net)	16.257	(26.314)	9.826
7. Diğer Faaliyet Gelirleri	80.180	112.393	85.413
8. Faaliyet Gelirleri Toplamı	267.424	479.108	661.931
9. Kredi Ve Diğer Alacaklar Değer Düşüş Karşılığı	(42.767)	(75.687)	(123.058)
10. Diğer Faaliyet Giderleri	(124.914)	(207.171)	(265.972)
11. Net Faaliyet Karı Zararı	100.743	196.250	272.901
12. Birleşme İşlemi Sonrasında Gelir Olarak Kaydedilen Fazlalık Tutarı	--	--	--
13. Özkaynak Yöntemi Uygulanan Ortaklıklardan Kar/Zarar	--	--	--
14. Net Parasal Pozisyon Karı/Zararı	--	--	--
15. Vergi Öncesi Kar/Zarar	100.743	196.250	272.901
16. Vergi Karşılığı (-)	(8.061)	(49.899)	(51.564)
16.1. Cari Vergi Karşılığı	2.218	32.342	48.130
16.2. Ertelenmiş Vergi Karşılığı	5.843	17.557	4.334
17. Vergi Sonrası Faaliyet Kar/Zararı	92.682	146.351	221.237
18. Dönem Net Kar Ve Zararı	92.682	146.351	221.237
18.1. Grubun Karı/Zararı	92.682	146.351	221.237
18.2. Azınlık Hakları Karı/Zararı	--	--	--

Ek 4: Türkiye Finans Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları
(1.000 YTL)

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
AKTİF KALEMLER			
1. Nakit	16.150	15.344	22.844
1.1. Kasa	3.294	3.248	5.145
1.2. Efektif Deposu	10.875	4.992	7.752
1.3. Yoldaki Paralar	1.981	7.104	--
1.4. Diğer	--	--	9.947
2. Bankalar	79.839	102.534	120.202
2.1. T.C.Merkez Bankası	9.087	10.213	34.875
2.2. Diğer Bankalar	70.752	105.600	85.327
2.2.1. Yurtiçi Bankalar	57.294	79.046	43.587
2.2.2. Yurtdışı Bankalar	13.458	26.554	41.740
3. Satılmaya Hazır Menkul Değerler	--	--	--
4. TCMB Zorunlu Karşılıklar	26.176	29.844	60.733
5. Kullandırılan Fonlar	245.131	380.607	624.564
5.1. Kısa Vadeli	245.131	380.607	438.756
5.2. Orta ve Uzun Vadeli	--	--	185.808
6. Finansal Kiralama Alacakları (Net)	--	--	68.285
6.1. Finansal Kiralama Alacakları	--	--	74.136
6.2. Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri	--	--	(5.851)
7. Takipteki Krediler (Net)	11.087	3.633	25.305
7.1. Takipteki Krediler	50.276	49.262	53.921
7.2. Özel Karşılıklar (-)	(39.189)	(45.629)	(28.616)
8. Kar Payı, Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	23.949	13.158	15.716
8.1. Kar Payı Ve Gelir Tahakkukları	--	--	--
8.2. Kar Payı Ve Gelir Reeskontları	23.949	--	15.716
9. Muhtelif Alacaklar	205	252	419
9.1. Bankacılık Hizmetlerinden Alacaklar	--	--	--
9.2. Peşin Ödenen Vergiler	--	--	--
9.3. Diğer	205	252	419
10. İştirakler	--	--	--
11. Bağlı Ortaklıklar	--	--	--
12. Sabit Kıymetler (Net)	66.616	112.460	22.578
12.1. Maddi Kıymetler	87.712	161.129	32.655
12.2. Maddi Olmayan Kıymetler	--	--	3.029
10.3. Birikmiş Amortismanlar (-)	(21.096)	(48.669)	(13.106)
10.4. Finansal Kiralama Sabit Kıymetler	--	--	--
10.5. Finansal Kiralama Sabit Kıymetler Karşılığı (-)	--	--	--
10.6. Elden Çıkarılacak Kıymetler	--	--	--
13. Diğer Aktifler	3.008	5.456	8.722
AKTİF TOPLAMI	472.161	663.288	969.367

Ek 4: Türkiye Finans Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004
PASİF KALEMLER			
1. Cari ve Katılma Hesapları	402.655	515.667	818.963
1.1. Özel Cari Hesaplar	111.045	122.017	224.606
1.2. Katılma Hesapları	291.610	393.650	594.357
2. Alınan Diğer Fonlar	--	--	--
3. Dağıtılacak Kar Payı	--	--	--
4. Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	2.266	2.292	2.838
5. Muhtelif Borçlar	5.132	22.014	23.236
5.1. Alınan Nakdi Teminatlar	--	--	--
5.2. Alınan Masraf Karşılıkları	--	--	--
5.3. Satıcılar	--	--	--
5.4. Bloke Paralar	--	--	--
5.5. Diğer	5.132	21.437	23.236
6. Karşılıklar	706	834	1.581
6.1. Kıdem Tazminatı Karşılığı	190	224	1.278
6.2. Genel Kredi Karşılıkları	516	610	303
6.3. Vergi karşılığı	--	--	--
6.4. Diğer Karşılıklar	--	--	--
7. Kar Payı ve Gider Reeskontları	1.567	2.440	5.008
8. Diğer Pasifler	7.669	19.965	30.000
9. Özkaynaklar	44.044	100.076	87.741
9.1. Ödenmiş Sermaye	60.000	85.000	111.907
9.1.1. Nominal Sermaye	60.000	90.000	--
9.1.2. Ödenmemiş Sermaye	--	(5.000)	--
9.2. Sermaye Yedekleri	10.810	18.338	42.661
9.2.1. Yeniden Değerleme Fonları	10.810	17.431	2.657
9.2.2. Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--
9.2.3. Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	--	--	--
9.2.4. Sermayeye Eklenecek Gayrimenkul Satış Kazançları	--	907	--
9.2.5. Diğer Sermaye Yedekleri	--	--	40.004
9.3. Kar Yedekleri	304	304	4.404
9.3.1. Kanuni Yedek Akçeler	304	304	4.306
9.3.2. İhtiyari Yedek Akçeler	--	--	--
9.3.3. Olağanüstü Yedek Akçeler	--	--	98
9.3.4. Diğer Yedek Akçeler	--	--	--
9.4. Zarar (-)	(17.604)	(18.949)	(99.356)
9.4.1. Dönem Zararı	(1.344)	--	--
9.4.2. Geçmiş Yıl Zararları	(17604)	(18.949)	(99.356)
9.5. Kâr	--	15.383	28.125
9.5.1. Dönem Kârı	--	15.383	28.125
9.5.2. Geçmiş Yıl Kârları	--	--	--
TOPLAM PASİF	472.161	663.288	969.367

Ek 4: Türkiye Finans Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI				
	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	
AKTİF KALEMLER				
1. Nakit Değerler ve Merkez Bankası	294.656	363.006	515.710	
2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Finansal Varlıklar (Net)	1.606	875	12.351	
2.1. Alım Satım Amaçlı Menkul Finansal Varlıklar	1.606	875	4.611	
2.1.1. Devlet Borçlanma Senetleri		--	--	
2.1.2. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		875	4.611	
2.1.3. Diğer Menkul Değerler	1.606	--	--	
2.2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z'a Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Varlıklar		--	--	
2.2.1. Devlet Borçlanma Senetleri		--	--	
2.2.2. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		--	--	
2.2.3. Diğer Menkul Değerler		--	--	
2.3. Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar		--	7.740	
3. Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar	377.119	461.914	117.625	
4. Para Piyasasından Alacaklar		--	--	
5. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar (Net)	3.613	3.788	2.407	
5.1. Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler		--	--	
5.2. Devlet Borçlanma Senetleri		--	--	
5.3. Diğer Menkul Değerler	3.613	3.788	2.407	
6. Krediler	2.027.644	2.984.837	4.497.688	
6.1. Krediler	2.002.431	2.947.842	4.440.935	
6.2. Takipteki Krediler	68.562	87.689	106.974	
6.3. Özel Karşılıklar (-)	(43.349)	(50.694)	(50.221)	
7. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar (Net)		--	--	
8. İştirakler (Net)		--	--	
8.1. Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler		--	--	
8.2. Konsolide Edilmeyenler		--	--	
8.2.1. Mali İştirakler		--	--	
8.2.2. Mali Olmayan İştirakler		--	--	
9. Bağlı Ortaklıklar (Net)		--	--	
9.1. Konsolide Edilmeyen Mali Ortaklıklar		--	--	
9.2. Konsolide Edilmeyen Mali Olamayan Ortaklıklar		--	--	
10. Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (İş Ortaklıkları)		--	--	
10.1. Özkaynak Yönetimine Göre Konsolide Edilenler		--	--	
10.2. Konsolide Edilmeyenler		--	--	
10.2.1. Mali Ortaklıklar		--	--	
10.2.2. Mali Olamayan Ortaklıklar		--	--	
11. Kiralama İşlemlerinden Alacaklar (Net)	245.164	205.712	210.597	
11.1. Finansal Kiralama Alacakları	287.135	240.632	242.701	
11.2. Faaliyet Kiralaması Alacakları		--	--	
11.3. Diğer		--	--	
11.4. Kazanılmamış Gelirler (-)	(41.971)	(34.920)	(32.104)	
12. Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar (Net)		--	--	
12.1. Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı		--	--	
12.2. Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı		--	--	
12.3. Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı		--	--	
13. Maddi Duran Varlıklar (Net)	47.109	76.930	88.842	
14. Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Net)	2.629	2.975	2.952	
14.1. Şerefiye		--	--	
14.2. Diğer	2.629	2.975	2.952	
15. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller		--	--	
16. Vergi Varlığı	3.015	2.402	323	
16.1. Cari Vergi Varlığı		--	--	
16.2. Ertelenmiş Vergi Varlığı	3.015	2.402	323	
17. Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar (Net)		3.008	119	
18. Diğer Aktifler	21.739	17.189	167.873	
AKTİF TOPLAMI	3.024.294	4.122.636	5.616.687	

Ek 4: Türkiye Finans Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI		31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
PASİF KALEMLER				
1. Toplanan Fonlar		2.626.328	3.512.725	4.318.905
2. Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Borçlar		--	--	7.709
3. Alınan Krediler		--	--	207.977
4. Para Piyasasından Alınan Borçlar		--	--	--
5. İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)		--	--	--
6. Muhtelif Borçlar		68.944	101.747	231.048
7. Diğer Yabancı Kaynaklar		38.866	21.455	179.013
8. Kiralama İşlemlerinden Doğan Borçlar		2.463	7.961	8.503
8.1. Finansal Kiralama Borçları	2.620		8.527	8.915
8.2. Faaliyet Kiralaması Borçları	--	--	--	--
8.3. Diğer	--	--	--	--
8.4. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçları (Net)	(157)	(566)	(412)	
9. Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar		--	--	--
9.1. Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
9.2. Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
9.3. Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı	--	--	--	--
10. Karşılıklar		21.774	32.886	52.722
10.1. Genel Karşılıklar	13.839		19.906	32.428
10.2. Yeniden Yapılandırma Karşılıkları	--	--	--	--
10.3. Çalışan Hakları Karşılığı	1.557	6.583		9.268
10.4. Diğer Karşılıklar	6.378	6.397		11.026
11. Vergi Borcu		8.423	11.807	23.218
11.1. Cari Vergi Borcu	8.423	11.807		23.218
11.2. Ertelenmiş Vergi Borcu	--	--	--	--
12. Satış Amaçlı Elde Tutulan Ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlık (Net)		--	--	--
13. Sermaye Benzeri Krediler		616	--	--
14. Özkaynaklar		256.880	434.055	587.592
14.1. Ödenmiş Sermaye	250.064	278.860		292.047
14.2. Sermaye Yedekleri	146.105	18.249		11.656
14.2.1. Hisse Senedi İhraç Primleri	--	--	--	--
14.2.2. Hisse Senedi İptal Karları	--	--	--	--
14.2.3. Menkul Değerler Değer Artış Fonu	--	--	--	--
14.2.4. Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	481	11.656		11.656
14.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Değer Artışı	--	--	--	--
14.2.6. İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıkları Bedelsiz Hisse Senetleri	--	--	--	--
14.2.7. Riskten Korunma Fonları (Etkin Kısım)	--	--	--	--
14.2.8. Satış Amaçlı Duran Varlıklar Değer Artışları	--	6.593	--	--
14.2.9. Diğer Sermaye Yedekleri	145.624	--	--	--
14.3. Kar Yedekleri	6.226	6.226		136.946
14.3.1. Yasal Yedekler	6.084	6.084		13.075
14.3.2. Statü Yedekleri	--	--	--	--
14.3.3. Olağanüstü Yedekler	142	142		123.871
14.3.4. Diğer Kar Yedekleri	--	--	--	--
14.4. Kar veya Zarar	(145.515)	130.720		146.943
14.4.1. Geçmiş Yıllar Kar veya Zararları	(224.965)	(9.088)		--
14.4.2. Dönem Net Karı veya Zararı	79.450	139.808		146.943
14.5. Azınlık Hakları	--	--	--	--
PASİF TOPLAMI		3.024.294	4.122.636	5.616.687

Ek 4: Türkiye Finans Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)
(1.000 YTL)

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI

	2002	2003	2004
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	54.480	89.415	115.598
1.1. TP Fonlardan Alınan Kar Payları	40.058	33.517	95.819
1.2. YP Fonlardan Alınan Kar Payları	14.422	55.898	187
1.3. Diğer Kar Payı Gelirleri	--	--	19.592
2. Kar Payı Giderleri (-)	(19.192)	(37.631)	(69.218)
2.1. TP Fonlardan Verilen Kar Payları	12.110	22.629	49.889
2.2. YP Fonlardan Verilen Kar Payları	7.082	15.002	18.569
2.3. Diğer Kar Payı Giderleri	--	--	760
3. Net Kar Payı Geliri	35.288	51.784	46.380
4. Kar Payı Dışı Gelirler	8.291	18.586	69.895
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	6.692	13.352	25.677
4.2. Kambiyo Kârları	--	2.132	35.683
4.2. Diğer Kar Payı Dışı Gelirler	1.599	3.102	8.535
5. Kar Payı Dışı Giderler (-)	(44.923)	(54.987)	(88.150)
5.1. Verilen Ücret Ve Komisyonlar	1.702	4.096	7.126
5.2. Kambiyo Zararları	--	--	29.323
5.3. Personel Giderleri	7.515	12.228	--
5.4. Kira Giderleri	1.824	3.051	--
5.5. Amortisman Giderleri	12.276	23.299	--
5.6. Vergi Ve Harçlar	1.918	910	--
5.7. Takipteki Alacaklar Provizyonu	8.176	1.754	1.647
5.8. Diğer Provizyonlar	369	94	--
5.9. Kıdem Tazminatı Provizyonu	66	34	--
5.10. Diğer Kar Payı Dışı Giderler	918	--	50.054
6. Net Kar Payı Dışı Gelirler	(36.632)	(36.401)	(19.776)
7. Vergi Öncesi Kâr	(1.344)	15.383	28.125
8. Vergi Provizyonu	--	--	--
9. Net Kâr / (Zarar)	(1.344)	15.383	28.125

Ek 4: Türkiye Finans Katılım Bankası Karşılaştırmalı Bilanço ve Gelir Tabloları (Devam)

(1.000 YTL)

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI

	2005	2006	2007
GELİR TABLOSU			
1. Kar Payı Gelirleri	337.793	488.202	659.971
1.1. Kredilerden Alınan Kar Payları	273.930	416.060	549.684
1.2. Zorunlu Karşılıklardan Alınan Gelirler	8.837	15.284	19.649
1.3. Bankalardan Alınan Gelirler	17.264	18.312	51.020
1.4. Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Gelirler	--	--	--
1.5. Menkul Değerlerden Alınan Gelirler	748	163	98
1.6. Finansal Kiralama Gelirleri	32.039	34.316	28.815
1.7. Diğer Kar Payı Gelirleri	4.975	4.067	10.705
2. Kar Payı Giderleri (-)	(175.603)	(247.568)	(331.166)
2.1. Katılma Hesaplarına Verilen Kar Payları	174.726	247.200	323.345
2.2. Kullanılan Kredilere Verilen Kar Payları	744	1	6.792
2.3. Para Piyasası İşlemlerine Verilen Kar Payları	--	--	--
2.4. İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Kar Payları	--	--	--
2.5. Diğer Kar Payı Giderleri	133	367	1.029
3. Net Kar Payı Geliri	162.190	240.634	328.805
4. Net Ücret ve Komisyon Geliri	62.407	40.978	42.391
4.1. Alınan Ücret ve Komisyonlar	78.224	58.308	80.486
4.2. Verilen Ücret ve Komisyonlar (-)	(15.817)	(17.330)	(38.095)
5. Temettü Gelirleri	--	--	--
6. Net Ticari Kar/Zarar	30.892	14.925	27.075
6.1. Sermaye Piyasası İşlemleri Kar/Zararı (Net)	412	(156)	1.884
6.2. Kambiyo İşlemleri Kar/Zararı (Net)	30.481	15.981	25.191
7. Diğer Faaliyet Gelirleri	20.462	16.415	21.591
8. Faaliyet Gelirleri Toplamı	275.952	312.952	419.862
9. Kredi Ve Diğer Alacaklar Değer Düşüş Karşılığı (-)	(43.202)	(19.860)	(41.217)
10. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	(147.476)	(153.284)	(201.534)
11. Olağanüstü Kar/Zarar	(1.628)	--	--
11. Net Faaliyet Karı Zararı	83.645	139.808	177.111
12. Birleşme İşlemi Sonrasında Gelir Olarak Kaydedilen Fazlalık Tutarı	--	--	--
13. Özkaynak Yöntemi Uygulanan Ortaklıklardan Kar/Zarar	--	--	--
14. Net Parasal Pozisyon Karı/Zararı	--	--	--
15. Vergi Öncesi Kar/Zarar	83.645	139.808	177.111
16. Vergi Karşılığı (-)	(4.195)	--	(30.168)
16.1. Cari Vergi Karşılığı	--	--	28.289
16.2. Ertelenmiş Vergi Karşılığı	4.195	--	1.879
17. Vergi Sonrası Faaliyet Kar/Zararı	79.450	139.808	146.943
18. Dönem Net Kar Ve Zararı	79.450	139.808	146.943
18.1. Grubun Karı/Zararı	79.450	139.808	146.943
18.2. Azınlık Hakları Karı/Zararı	--	--	--